

(1)

รายงานการวิจัย

เรื่อง

คู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

โดย

นางสาวดวงรัตน์ ต่านไถยนำ

ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ปีงบประมาณ 2553

บทคัดย่อ

ชื่อรายงานการวิจัย คู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแ
สมุทรสงคราม ชวภ จังหวัด

ชื่อผู้วิจัย นางสาวดวงรัตน์ ด่านไถยนำ

ปีที่ทำการวิจัย 2553

.....

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1 . เพื่อรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม 2. เพื่อศึกษาระดับความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม 3. เพื่อหาแนวทางการออกแบบคู่มือท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม 4. เพื่อสร้างคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม เครื่องมือการวิจัยและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ข้อมูลคือ การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างแก่คนในชุมชน การทำ Focus group และการใช้แบบสอบถาม โดยการแบ่งผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เชี่ยวชาญจากการคัดสรรและเข้าใจในชุมชนเป็นอย่างดี ผู้ให้ข้อมูลคือคนในชุมชนจำนวน 5 ท่าน แบ่งเป็นผู้นำชุมชน 2 ท่าน ศูนย์ราชการด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม 2 ท่าน และคนที่อาศัยอยู่ในชุมชน 1 ท่าน ช่วยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก และสิ่งที่ต้องการจะนำเสนอในคู่มือการท่องเที่ยว รวมทั้งใช้แบบสอบถามเพื่อสอบถามความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบคู่มือการท่องเที่ยว และภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยปรากฏว่าความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม คือ นักท่องเที่ยวมีความสนใจต่อเส้นทางทางการท่องเที่ยวในตำบลบาง

นกแขวก เพื่อศึกษาหาความรู้ทางด้านวิถีชีวิตชุมชนเชิงประวัติศาสตร์โดยใช้กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเป็นตัวช่วยเสริม ทั้งด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของคนในชุมชน ทางด้านเกษตรกรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในหลากหลายแง่มุม ส่วนรูปแบบคู่มือทางการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกนั้น จะต้องคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยการนำเสนอเรื่องราวมาจากวิถีชีวิตของคนในชุมชนในรูปแบบการเล่าเรื่องแบบนิยาย และการใช้ภาพประกอบแบบภาพวาดลายเส้น ภาพสีน้ำเพื่อให้เกิดความรู้สึกสบายๆเมื่อได้มาพักผ่อน ลักษณะการจัดวางรูปภาพและตัวอักษร ควรมีลักษณะผสมผสานกัน มีภาพเล็กประกอบกับภาพใหญ่ ขนาดที่เหมาะสมสำหรับคู่มือการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกคือ ขนาด A5 หรือพ็อกเก็ตบุ๊ก เพื่อให้สะดวกต่อการพกพาถ่าย เนื้อหาด้านในต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยวที่แสดงถึงการท่องเที่ยวภายในชุมชน มีแผนที่ขนาดใหญ่ ดูชัดเจน แสดงสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ และคู่มือการท่องเที่ยวต้องมีลักษณะเหมือนของฝากที่ทำให้ได้คิดถึงหรืออยากหวนกลับมาเยี่ยมเยือนอีกครั้งหนึ่ง ภาพลักษณ์ที่นักท่องเที่ยวนึกถึงมากที่สุดในการมาท่องเที่ยวที่ชุมชนบางนกแขวก คือการได้สัมผัสกับวัฒนธรรมที่แท้จริงของชุมชน (sense of place) ที่เกี่ยวเนื่องกับสายน้ำ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ศาสนา และวัฒนธรรมที่เป็นส่วนหล่อหลอมให้เกิดเป็นมิตรภาพ ความมีน้ำใจของคนในชุมชน ซึ่งถือเป็นเสน่ห์และเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนบางนกแขวกที่หาได้ยากยิ่งในสังคมปัจจุบัน

Abstract

Research Title The self-guided tour pamphlets design of Bang-Nok-Kwagk
Community in SamutSongkram Province

Author Duangrat Danthainum

Year 2010

.....

The objects of this study are 1) to collection data and learn about the requirement of tourist for the self-guided tour pamphlets design in Bang Nok Khwaek Community, Samut Songkhram 2) to search the way to promote the tourism image for Bang Nok Khwaek Community, Samut Songkhram where are currently gathered the tourists interest 3) to search the design guidelines for the self-guided tour pamphlets Bang Nok Khwaek Community,Samut Songkhram 4) to Creative design for guidelines pamphlets for tourism of Bang Nok Khwaek Community,Samut Songkhram. Also this study can be used as a guideline for the design of Bang Nok Khwaek self-guided tour pamphlets. Research tools and samples for observation of this study are in-depth structure interview and the questionnaires response from the selected communes. The informants are five community members – two community leaders, two officers from Samut Songkhram tourist center and one member of the community. They gave the opinion about the

(5)

attractions in Bang Nok Khwaek area, the information that should be presented in the tourist information pamphlet and also the tourism image of Bang Nok Khwaek, Amphoe Bang Khonthi, Samut Songkhram. The result shows that tourists are interested in travelling to Bang Nok Khwaek in order to learn about historical local way of life, which included art, culture, tradition, agriculture and local living from various perspectives along with excursion as support activities. To create the comfortable feeling after visiting and relaxing at Bang Nok Khwaek, the design of self-guided tour pamphlets for Bang Nok Khwaek area should express the local uniqueness by presenting the local way of life as a novel-like story in form of drawing and water color pictures. The pictures and characters layout should be diversified with varied sizes. For the convenience and portability, the proper size for Bang Nok Khwaek self-guide tour pamphlets should be A5 or pocket book. The context must include route information of the local attractions, large scale and detailed map with lucid spot for each attraction. Moreover, the pamphlets should be similar to memorable souvenir that creates the re-visiting aspiration. While visiting Bang Nok Khwaek, tourists mostly think about the feeling of actual sense of place which related to waterways, local traditional way of life, religion and culture which define the companionship and gratefulness among the communes. These are the charming and uniqueness of Bang Nok Khwaek which are rarely found in the current society.

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะกรรมการเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ที่เปิดโอกาสให้ข้าพเจ้าได้ร่วมเสนอหัวข้องานวิจัย และขอขอบพระคุณสำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาเป็นอย่างยิ่งที่เห็นประโยชน์ของงานวิจัยในครั้งนี้ และ ให้ทุนอุดหนุนงานวิจัย จากเงินงบประมาณรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2553

อาจารย์ดวงรัตน์ ด่านไถยนำ

พฤศจิกายน 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(2)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(4)
กิตติกรรมประกาศ	(6)
สารบัญตาราง	(9)
สารบัญภาพ	(11)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำวิจัย	2
1.2 วัตถุประสงค์	4
1.3 ขอบเขตงานวิจัย	5
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.5 แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยี.....	5
1.6 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	6
1.7 ระยะเวลาดำเนินงานวิจัย.....	6
1.8 ผลสำเร็จที่คาดว่าจะได้ในงานวิจัย.....	8
บทที่ 2 ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์.....	10
2.2 วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น	18
2.3 สถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก จ.สมุทรสงคราม	23
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	29

	หน้า
2.5 แนวคิดด้านการสื่อสาร	36
2.6 ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของสื่อ	40
2.3 แนวคิดด้านการออกแบบสิ่งพิมพ์.....	45
2.4 รูปแบบของหนังสือคู่มือการท่องเที่ยว	51
2.5 หลักการจัดวางองค์ประกอบในการออกแบบสิ่งพิมพ์	54
2.6 ระบบกริดในการออกแบบสิ่งพิมพ์	60
2.5 หลักการใช้องค์ประกอบศิลป์ ตัวอักษร และภาพประกอบ	67
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย	75
3.1 รูปแบบวิธีการวิจัยที่นำมาใช้	76
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	77
3.3 วิธีการสร้างเครื่องมือวิจัย	78
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	80
3.5 สถิติที่ใช้ในงานวิจัย	82
บทที่ 4 ผลการวิจัย	85
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก	85
4.2 ผลการวิเคราะห์ส่วนประกอบของคู่มือการท่องเที่ยว	91
4.3 ผลการวิเคราะห์รูปทรงและขนาดของคู่มือนำเที่ยว.....	93
4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม.....	95
4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ.....	109
4.6 สรุปผลแนวทางการออกแบบ	119

	หน้า
4.7 ผลการออกแบบ	122
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย	129
5.1 สรุปผลการวิจัย	129
5.2 ข้อเสนอแนะ	137
บรรณานุกรม	138
ประวัติผู้ทำรายงานการวิจัย	139

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 รูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม.....	90
4.2 ส่วนประกอบในคู่มือนำเที่ยว.....	92
4.3 ขนาดของหนังสือนำเที่ยว.....	94
4.4 เพศ.....	95
4.5 อายุ.....	95
4.6 ระดับการศึกษา.....	96
4.7 อาชีพ.....	96
4.8 รายได้.....	97
4.9 งานอดิเรก.....	97
4.10 ประเภทหนังสือที่อยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยว.....	98
4.11 รูปแบบการจัดวางรูปภาพประกอบสถานที่ท่องเที่ยว.....	99
4.12 วัตถุประสงค์ในการเลือกอ่านหนังสือ.....	100
4.13 ขนาดหนังสือที่เหมาะสมต่อการพกพา.....	101
4.14 ประโยชน์ใช้สอยของหนังสือนำเที่ยว.....	101
4.15 รูปแบบของคู่มือการท่องเที่ยว.....	101

ตารางที่	หน้า
4.16 ลักษณะของคู่มือการท่องเที่ยว	101
4.17 สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม.....	103
4.18 ความชื่นชอบของนักท่องเที่ยวในตลาดบางนกแขวก	103
4.19 กิจกรรมการท่องเที่ยว	104
4.20 วัตถุประสงค์ของการเลือกท่องเที่ยว.....	104
4.21 สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากที่สุดในบางนกแขวก.....	105
4.22 ระดับการรับรู้สถานที่ท่องเที่ยวในบางนกแขวก	106
4.23 ความถี่ในการท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก.....	107
4.24 ความสะดวกของการมาท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวกกรณีมีคู่มือ	108
4.25 แสดงผลการมีคู่มือการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก	108
4.26 อารมณ์และบุคลิกภาพแบบลำลอง.....	109
4.27 อารมณ์และบุคลิกภาพแบบทันสมัย	110
4.28 อารมณ์และบุคลิกภาพแบบชวนฝัน	110
4.29 อารมณ์และบุคลิกภาพแบบเป็นธรรมชาติ	111
4.30 อารมณ์และบุคลิกภาพแบบสะใจสะออง	111
4.31 อารมณ์และบุคลิกภาพแบบเก๋.....	112
4.32 อารมณ์และบุคลิกภาพแบบได้รับความนิยม.....	112
4.33 อารมณ์และบุคลิกภาพแบบโอ้อ่า	113
4.34 กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมในการนำมาสร้างภาพลักษณ์.....	114
4.35 ส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดในคู่มือการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก.....	115

ตารางที่	หน้า
4.36 สรุปตารางวิเคราะห์ด้านการแบ่งสัดส่วนเนื้อหา	116
4.37 สรุปตารางวิเคราะห์ขนาดตัวอักษรที่เหมาะสม	117
4.38 สรุปตารางวิเคราะห์รูปแบบตัวอักษรที่เหมาะสม	117
4.39 สรุปตารางวิเคราะห์ภาพประกอบที่เหมาะสม	118
4.40 สรุปตารางวิเคราะห์ระบบกริด	118
4.41 สรุปเส้นทางการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก	120
5.1 สรุปเส้นทางที่นำมาใช้ในคู่มือการท่องเที่ยวบางนกแขวก.....	132
5.2 สรุประดับความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน	
บางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม.....	133
5.3 สรุปรูปแบบความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อคู่มือการท่องเที่ยวในชุมชน	
บางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม	135

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า	
2.1	แผนที่แสดงอาณาเขตในจังหวัดสมุทรสงคราม	11
2.2	เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม	14
2.3	น้ำมันมะพร้าวในสมัยอดีต	20
2.4	ตลาดเก่าปากแม่น้ำปากแม่น้ำแม่กลอง ตลาดบางนกแขวก.....	21
2.5	อนุสรณ์ลู่กระบี่	22
2.6	วัดโพธิ์งาม.....	23
2.7	วัดเจริญสุขาราม	24
2.8	โบสถ์พระแม่บังเกิด	25
2.9	หลวงพ่อบุญน้อย วัดบางกุ้ง โบสถ์ปรกโพธิ์	27
2.10	ต้นมะม่วงหาวมะนาวโห่	27
2.11	เรือล่องชมวิวยิวทัศน์ริมแม่น้ำแม่กลอง	28
2.12	สวนลิ้นจี่ อำเภอบางคนที.....	29
2.13	ตัวอย่างหนังสือแนะนำเที่ยว	51
2.14	ภาพแสดงทิศทางการเคลื่อนไหว	55

ภาพที่	หน้า
2.15 ภาพแสดงการเลือกองค์ประกอบอย่างสม่ำเสมอ	55
2.16 ภาพแสดงความต่อเนื่องกัน.....	56
2.17 ภาพแสดงพื้นที่ว่างรอบองค์ประกอบ	56
2.18 ภาพแสดงความสมดุลแบบสมมาตร	57
2.19 ภาพแสดงความสมดุลแบบอสมมาตร.....	57
2.20 ภาพแสดงความสมดุลแบบวัฏศมี.....	57
2.21 ภาพแสดงสัดส่วน	58
2.22 ภาพแสดงความแตกต่างโดยขนาด	58
2.23 ภาพแสดงความแตกต่างโดยรูปร่าง	59
2.24 ภาพแสดงความแตกต่างโดยความเข้ม	59
2.25 ภาพแสดงความแตกต่างโดยทิศทาง	59
2.26 ภาพแสดงจังหวะ สีลา และการซ้ำ	60
2.27 ส่วนประกอบของกริด	61
2.28 ยูนิต กริด	62
2.29 เมนูสคริปต์ กริด	65
2.30 คอลัมน์ กริด	65
2.31 โมดูลาร์ กริด	66

ภาพที่	หน้า
2.32 ไสวราซีเคิล กริด	66
2.33 ภาพแสดงลักษณะของเส้น	70
2.34 ภาพแสดงรูปร่าง และรูปทรง	72
2.35 ภาพแสดงรูปร่างเรขาคณิต	72
2.36 ภาพแสดงรูปทรงอินทรีย์.....	72
2.37 ภาพแสดงรูปทรงอิสระ.....	73
2.38 ภาพแสดงค่าน้ำหนัก	73
2.39 ภาพแสดงแสงและเงา	74
4.1 ภาพแสดงรูปทรงคู่มือการทอเกี่ยวด้วยตนเองแบบที่ 1 (ด้านหน้า)	122
4.2 ภาพแสดงรูปทรงคู่มือการทอเกี่ยวด้วยตนเองแบบที่ 1 (ด้านหลัง)	123
4.3 ภาพแสดงรูปทรงคู่มือการทอเกี่ยวด้วยตนเองแบบที่ 2 (ด้านหน้า)	124
4.4 ภาพแสดงรูปทรงคู่มือการทอเกี่ยวด้วยตนเองแบบที่ 2 (ด้านหลัง)	124
4.5 ภาพแสดงรูปทรงคู่มือการทอเกี่ยวด้วยตนเองแบบที่ 3 (ด้านหน้า)	125
4.6 ภาพแสดงรูปทรงคู่มือการทอเกี่ยวด้วยตนเองแบบที่ 3 (ด้านหลัง)	126
4.7 ภาพแสดงรูปทรงคู่มือการทอเกี่ยวด้วยตนเองแบบที่ 4 (ด้านหน้า)	127
4.8 ภาพแสดงรูปทรงคู่มือการทอเกี่ยวด้วยตนเองแบบที่ 4 (ด้านหลัง)	128

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำวิจัย

การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่มีส่วนสำคัญในการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ ซึ่งในปัจจุบันมีทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนให้ความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ทำให้การท่องเที่ยวมีการขยายตัวมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการกระจายตัวทางด้านเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ผ่านมาจะอยู่บนพื้นฐานของการใช้ทรัพยากร ธรรมชาติ แต่ในปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติได้เสื่อมโทรมลงไปมาก ส่วนหนึ่งมาจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือย ขาดการบำรุงรักษา ซึ่งจะทำให้ความได้เปรียบด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยลดลงทิศทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในระยะต้นจนถึงฉบับที่ 8 นอกจากจะมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ แล้ว ยังมีวัตถุประสงค์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับด้านสังคมและวัฒนธรรมด้วย โดยมุ่งหวังที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม และโบราณสถานวัตถุต่างๆ (กองแผนงาน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2539)

การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว จนทำให้สถานที่หลายแห่งในประเทศไทยเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว ยิ่งสถานที่ใดมีแรงดึงดูดใจนักท่องเที่ยวมาก จะกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากตามมา ผลของการโฆษณาประชาสัมพันธ์ อย่างโหมกระหน่ำโดยไม่ใส่ใจต่อวิถีชีวิตชุมชน ยังผลให้วิถีชีวิตของชุมชน

เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จนชุมชนเองรับกับการเปลี่ยนแปลงไม่ทัน เกิดการล่มสลายของวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม การสร้างความรู้และความเข้าใจจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการรักษาวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของชุมชนเป็นอย่างมาก สื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์จึงมีผลอย่างมากต่อความเข้าใจและการมาเยือนของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก คู่มือการท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงและเข้าใจในคุณค่าของสถานที่ และวิถีชีวิตของชุมชนเหล่านั้น

จังหวัดหนึ่งที่เป็นที่รู้จักกันดีในเรื่องของการทำการเกษตร การประมง น้ำกร่อย น้ำจืด และน้ำเค็ม ซึ่งถือว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติสูง มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่น่าสนใจ และวิถีชีวิตวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมที่เต็มไปด้วยภูมิปัญญาที่น่าหลงใหล ด้วยลักษณะภูมิประเทศที่ทำให้จังหวัดสมุทรสงครามมีลักษณะภูมิประเทศบ้านสวนกึ่งทะเล มีธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์เต็มไปด้วยวิถีชีวิตที่ทรงคุณค่ายิ่ง เช่น วิถีชีวิตชาวสวน วิถีชีวิตชาวนาข้าว วิถีชีวิตชาวนาเกลือ วิถีชีวิตชาวนากุ้ง วิถีชีวิตชาวประมง สัมผัสเป็นภูมิปัญญาเฉพาะของตนเอง

จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านในจังหวัดสมุทรสงครามในบริเวณใกล้เคียงตลาดน้ำอัมพวาและตลาดบางนกแขวก กล่าวว่า วิถีชีวิตชาวบ้านเปลี่ยนไปจากเดิมมาก จากเดิมที่ผู้คนมีน้ำใจ ผู้คนเริ่มเห็นแก่ตัวมากขึ้น และคิดถึงผลประโยชน์ของตนเอง ความมีน้ำใจในวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมเริ่มหายไปจากชุมชนแห่งนี้ มีนายทุนที่เห็นผลประโยชน์อันมหาศาล เข้ามายึดพื้นที่ของชาวริมคลองอัมพวา ซึ่งทำให้คนพื้นที่ไม่ได้รับผลประโยชน์โดยตรง ซึ่งนายทุนจะหยิบยื่นเงินก้อนโตเพื่อขอซื้อบ้านจากชาวบ้านที่อยู่ริมคลอง หากใครทนกระแสไม่ไหวจึงต้องย้ายออกไป จะเห็นว่าร้านค้าส่วนใหญ่จะไม่มีชาวบ้านเป็นเจ้าของจริง ของกินมีราคาแพงขึ้น คนในพื้นที่ต้องซื้อของแพง วิถีชีวิตและสังคมจึงเปลี่ยนแปลงไป อย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ผู้คนที่เดินทางมาท่องเที่ยวไม่รู้ว่ามาเที่ยวอะไร และไม่รู้ว่าคุณค่าจริงๆของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมคืออะไร มาเที่ยวตามกระแสนิยมเท่านั้น

จากตัวอย่างที่ได้กล่าวมาสะท้อนให้เห็นถึง การพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วโดยขาดการวางแผนจัดการที่ดี วิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมถูกแทนที่ด้วยแนวคิดแบบกระแสนิยม สังคมไทยถูกเปลี่ยนรากฐานจากสังคมที่พึ่งพาตนเองได้ไปเป็นสังคมแบบบริโภคนิยม เดินหน้าด้วยระบบทุนนิยม ซึ่งพึ่งพิงกับกระแสเศรษฐกิจโลก การพัฒนาของประเทศไทยที่ผ่านมา เน้นการพัฒนาที่รวดเร็ว แต่ขาดความยั่งยืน และมองข้ามภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงนำไปประเทศก้าวไปสู่วิกฤต และการล่มสลายของชุมชนและสังคมชนบททั่วไป

ตลาดบางนกแขวกเป็นชุมชนดั้งเดิมที่ตั้งอยู่ปากคลองบางนกแขวกอำเภอบางคนที เป็นตลาดดั้งเดิมของชุมชนย่านบางนกแขวก และพื้นที่ใกล้เคียงเมื่อร้อยกว่าปีที่ผ่านมามีสภาพของตลาดเป็นเรือนแถวริมแม่น้ำแม่กลองเลี้ยวเข้ามาในปากคลองบางนกแขวกเป็นบริเวณติดต่อกันกับอาสนวิหารแม่พระบังเกิด และห่างจากประตูน้ำบางนกแขวกที่ใช้กั้นน้ำเค็มไม่ให้เข้าสู่คลองดำเนินสะดวก ตลาดบางนกแขวกเดิมเป็นตลาดน้ำที่คึกคักมาก เป็นเส้นทางคมนาคมหลักที่ติดต่อกับจังหวัดราชบุรี เป็นจุดรวมของการสัญจรทางน้ำ คับคั่งด้วยผู้คน มีสถานที่สำคัญหลายอย่าง เช่น โบสถ์แม่พระบังเกิด, วัดเจริญสุขาราม, วัดบางกุ้ง ชุมชนบริเวณนี้มีอาชีพเป็นชาวสวน ชาวประมง แต่เมื่อมีการตัดถนนผ่าน คนที่เคยใช้เรือพายเป็นพาหนะเปลี่ยนไปใช้รถแทน การสัญจรทางน้ำจึงหมดลง ตลาดที่เคยคึกคักในอดีตหมดความสำคัญไปทิ้งไว้เพียงร่องรอยของความเจริญในอดีต

ด้วยจุดภูมิศาสตร์ของตลาดบางนกแขวกซึ่งอยู่ห่างไกลจากตลาดน้ำอัมพวาเพียง 4 กิโลเมตร และมีความสวยงามทางด้านธรรมชาติทางภูมิทัศน์ เต็มไปด้วยวิถีชีวิตเก่าแก่และดั้งเดิมของชุมชนที่หาดูได้ยากยิ่งในปัจจุบัน ชาวชุมชนบางนกแขวกจึงมีความพยายามที่จะรื้อฟื้นตลาดบางนกแขวกขึ้นมาใหม่ โดยความพยายามที่จะรักษาสภาพเดิมไว้ไม่ให้เปลี่ยนแปลง ซึ่งก็เหมือนกับความพยายามที่จะรื้อฟื้นตลาดอัมพวาในยุคแรก ซึ่งในความเป็นจริงหากไม่เริ่มต้นสร้างความรู้และความเข้าใจที่เหมาะสมแก่คนในชุมชนให้รู้ถึงสิ่งดีงามและคุณค่าของตนเองแล้ว จะทำให้เกิดสภาพปัญหาอย่างเช่นที่ตลาดน้ำอัมพวาในปัจจุบัน

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นรูปแบบใหม่ของการให้บริการทางด้านการท่องเที่ยวเน้นที่ความรักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนในท้องถิ่น โดยอาศัยความเป็นธรรมชาติของสิ่งแวดล้อม และความต้องการการสัมผัสการเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวชนบท ซึ่งในชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม ถือว่าเป็นชุมชนหนึ่งที่มีสภาพแวดล้อมของชุมชนเอื้อประโยชน์ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งที่ผ่านมาชุมชนบางนกแขวกก็ได้รับการตอบรับจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ซึ่งได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนจากทางรัฐบาล แต่ในระยะยาวหรือในอนาคตข้างหน้า หากชุมชนบางนกแขวกต้องการพึ่งพาตนเอง จะต้องรักษาวิถีชีวิตแบบพอเพียงของตนเองไว้ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นแนวความคิดที่เพิ่งปรากฏขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ และยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่นๆ ที่ให้ความหมายเช่นเดียวกัน ที่สำคัญได้แก่ Nature Tourism, Biotourism, Green Tourism เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวดังกล่าวล้วนแต่เป็นการบ่งบอกถึงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable tourism) ซึ่งจากการประชุม Globe 1990 ณ ประเทศแคนาดา

ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า "การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวน รักษาโอกาสต่างๆของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวนี้มีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจสังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย" โดยมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นการท่องเที่ยวที่ดำเนินการภายใต้ขีดจำกัดความสามารถของธรรมชาติ และต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันและต้องชี้้นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ที่ท่องเที่ยวนั้นๆ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย, 2539)

การสร้างคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม ในครั้งนี้ มุ่งเน้นถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน และสร้างความเข้าใจอันดีต่อสถานที่ท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวและชุมชน เพื่อการเผยแพร่และรักษาวิถีชีวิตของชุมชนอย่างยั่งยืน อันจะนำไปสู่ประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 1.2.1. เพื่อรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม
- 1.2.2. เพื่อศึกษาระดับความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม
- 1.2.3. เพื่อหาแนวทางการออกแบบคู่มือท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม
- 1.2.4. เพื่อสร้างคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่นักท่องเที่ยวสนใจ สร้างเป็นคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

ขอบเขตด้านเนื้อหา จะมุ่งเน้นการรวบรวมข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนที่อยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยว และการสร้างคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก โดยเฉพาะบริเวณด้านตลาดน้ำบางนกแขวก และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนของชาวสมุทรสงครามเท่านั้น

ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มเป้าหมาย จะเน้นที่ผู้สนใจระดับจังหวัด ระดับอำเภอระดับผู้นำชุมชนโดยตำแหน่ง ผู้นำชุมชนตามธรรมชาติ และนักท่องเที่ยว

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.5.1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม
- 1.5.2. นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจต่อแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม
- 1.5.3. ได้แนวทางการออกแบบคู่มือท่องเที่ยวที่มีรูปแบบเหมาะสมกับวิถีชีวิตของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม
- 1.5.4. ได้คู่มือท่องเที่ยวสำหรับชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

1.5 แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย

ก. แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่ชาวบ้าน

นำคู่มือท่องเที่ยวที่ได้จากงานวิจัย ไปเผยแพร่ให้นักท่องเที่ยว และผู้นำชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยว และชุมชนได้มีความเข้าใจถึงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ข. แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่นักวิชาการ

จัดทำคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเอง และนำมาเผยแพร่ในรูปแบบต่างๆตามผลของงานวิจัยในครั้งนี้

1.6 วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล

การวิจัยเรื่อง คู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของ ชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก Focus Group เกี่ยวกับปัญหา รูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชน และสอบถามผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเรขศิลป์ (Graphic Design) เพื่อนำมาวิเคราะห์และจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

1.7 ระยะเวลาทำการวิจัย และแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย

แผนกิจกรรมหลักที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ รวมทั้งผลลัพธ์ (Output) ที่คาดว่าจะได้รับ

กิจกรรมหลัก	กิจกรรมรอง	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
1. ศึกษาค้นคว้า หาความหมายและความสำคัญของรูปแบบ ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบ	1.1 รวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ ตำรา วารสารต่าง ๆ ที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่ 1.2 สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชน	30 วัน	ทีมงานวิจัย

กิจกรรมหลัก	กิจกรรมรอง	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
2. ศึกษารูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองที่มีอยู่	2.1 รวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ วารสารสิ่งพิมพ์ นิตยสาร	30 วัน	ทีมงานวิจัย
3. สอบถามความสนใจของนักท่องเที่ยว	3.1 จัดทำแบบสอบถามเพื่อสอบถามความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยว 3.2 รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยว	30 วัน	ทีมงานวิจัย
4. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทำแบบสอบถาม มาจัดทำเครื่องมือเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรม Focus Group	4.1 นำข้อมูลที่ได้มาจัดทำเป็นเอกสารประกอบการทำกิจกรรม Focus Group	30 วัน	ทีมงานวิจัย
5. เชิญผู้นำชุมชน และชาวบ้านในชุมชน มาเข้าร่วมกิจกรรม Focus Group เพื่อหาข้อสรุปของแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน	5.1 เก็บรวบรวมข้อมูลและบันทึกข้อมูลที่ ได้จากการจัดกิจกรรม Focus Group	30 วัน	ทีมงานวิจัย
6. จัดทำเอกสารสรุปแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตชุมชน	6.1 สรุปผลที่ได้จากการจัดกิจกรรม Focus Group	30 วัน	ทีมงานวิจัย
7. สร้างต้นแบบคู่มือการท่องเที่ยว จากการ ทำ Focus Group ไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญทางด้านออกแบบ	7.1 เตรียมแบบประเมิน เพื่อใช้ประเมินเอกสารรูปแบบคู่มือการท่องเที่ยว 7.2 เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ เรขศิลป์ (Graphic Design) มาประเมินรูปแบบคู่มือการท่องเที่ยว	30 วัน	ทีมงานวิจัย
8. วิเคราะห์หาค่าความสอดคล้อง IOC	8.1 รวบรวมผลจากประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ	30 วัน	ทีมงานวิจัย
9. ทดลองใช้คู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองกับนักท่องเที่ยว	9.1 จัดทำคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเอง ให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ	30 วัน	ทีมงานวิจัย
10. สอบถามความพึงพอใจ	10.1 จัดทำแบบสอบถามเพื่อสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเอง 10.2 รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเอง	30 วัน	ทีมงานวิจัย

กิจกรรมหลัก	กิจกรรมรอง	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
11. สรุปและวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงาน	11.1 สรุปผลการทดลองการนำไปใช้ โดยวิเคราะห์จากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	30 วัน	ทีมงานวิจัย
12. จัดทำคู่มือการท่องเที่ยวแก่ชุมชน บางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม	12.1 จัดทำคู่มือเผยแพร่ เพื่อสนับสนุน งานวิจัย 12.2 นำคู่มือการท่องเที่ยวที่ได้แจกจ่าย ให้กับชุมชน หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง และนักท่องเที่ยว	30 วัน	ทีมงานวิจัย

1.9 ปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัย

- 1.9.1 ความร่วมมือของคนในชุมชน และการมีส่วนร่วมของภาครัฐ
- 1.9.2 การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตชุมชนให้ตรงต่อ
ความสนใจของนักท่องเที่ยว

1.10 ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.10.1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของชุมชนบาง
นกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม
- 1.10.2. นักท่องเที่ยวมีความสนใจและความเข้าใจต่อแหล่งท่องเที่ยวบริเวณชุมชนบางนก
แขวก จังหวัดสมุทรสงคราม
- 1.10.3. ได้แนวทางการสร้างคู่มือการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตชุมชนบางนกแขวก
จังหวัดสมุทรสงคราม
- 1.10.4. ได้คู่มือท่องเที่ยวที่มีรูปแบบเหมาะสมกับวิถีชีวิตของชุมชน และเป็นที่น่าสนใจของ
นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

บทที่ 2

ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม มีจุดประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม 2. เพื่อศึกษาระดับความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก 3. เพื่อหาแนวทางการออกแบบคู่มือท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม 4. เพื่อสร้างคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งมีเนื้อหา แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาเป็นแนวทางในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ และ วิถีชีวิต สถานที่ท่องเที่ยวทาง ภายในชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
3. แนวคิดด้านการสื่อสาร และการมีส่วนร่วม
4. แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบสิ่งพิมพ์และคู่มือการท่องเที่ยว
5. แนวคิดเกี่ยวกับหลักการการจัดวางองค์ประกอบในการออกแบบสิ่งพิมพ์

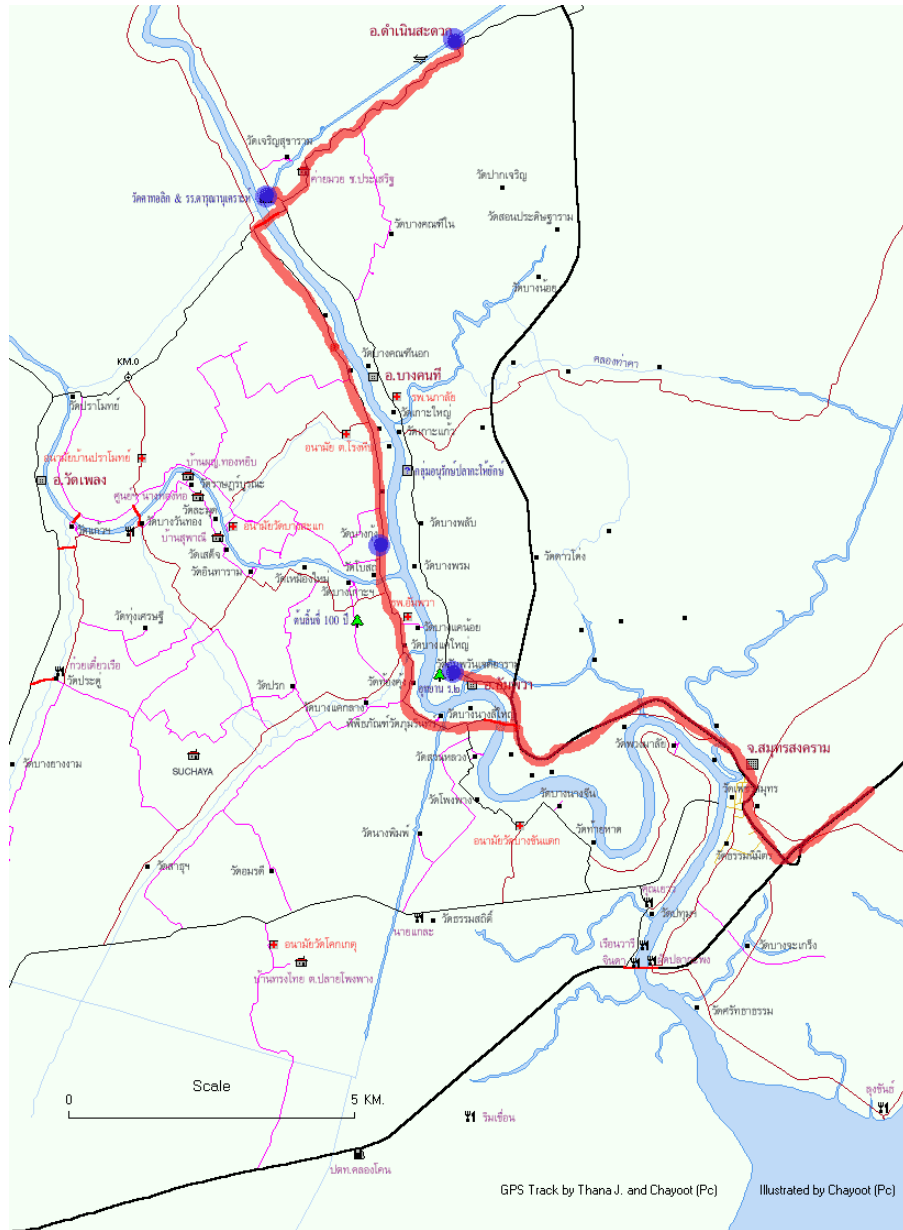
2.1 ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต สถานที่ท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวก

2.1.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชนบางนกแขวก

จังหวัดสมุทรสงครามเป็นเมืองพระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 และเป็นเมืองของพระราชินีของไทยถึงสองพระองค์ คือ สมเด็จพระอัมรินทร์รามาตย์ในรัชกาลที่ 1 และสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี ในรัชกาลที่ 2 เมืองเก่าที่เคยชื่อว่าเมืองแม่กลองนั้น มีมาตั้งแต่อดีต นานเท่าใดไม่ปรากฏหลักฐาน แต่เป็นชุมชนที่มีมาก่อนสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เดิมเป็นแขวงหนึ่งของจังหวัดราชบุรี เรียกว่า สนวนนอก ครั้นต่อมาช่วงปลายกรุงศรีอยุธยาต่อกับสมัยกรุงธนบุรี จึงแยกออกมาจากราชบุรี เรียกว่า "เมืองแม่กลอง" จังหวัดเล็ก ๆ ที่อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ เพียง 63 กิโลเมตรนี้ มีพื้นที่ 416 ตารางกิโลเมตร มี 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภออัมพวา และอำเภอบางคนที มีแม่น้ำแม่กลองเป็นเสมือนเส้นชีวิตของชาวจังหวัดสมุทรสงคราม ไหลผ่านจังหวัดกาญจนบุรีราชบุรี และสมุทรสงคราม เป็นแม่น้ำที่ยังมีสภาพดีมากแห่งหนึ่งในประเทศไทย

อำเภอบางคนที เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดสมุทรสงคราม เดิมเป็นหมู่บ้านที่ขึ้นกับอำเภอแพงพวย เมืองราชบุรี ทหารการได้แบ่งอำเภอแพงพวยเป็น 2 อำเภอ คืออำเภอสีหิ้นและอำเภอดำเนินสะดวก และบ้านบางคนที อยู่ในเขตปกครองของอำเภอสีหิ้น บ้านบางคนที สมัยนั้นเรียกว่า "บางกุกชี" แปลว่า หม้อน้ำมีหูที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยน้ำ เรียกมาช้านานจนเพี้ยนเป็น "บางกบตี" ในหมู่บ้านมีวัดเก่าแก่สองวัด คือวัดบางคนทีใน และวัดบางคนทีนอก ชาวบ้านจึงเรียกชื่อหมู่บ้านเป็น "บางคนที" และใช้เป็นภาษาราชการจนมาถึงปัจจุบัน บ้านบางคนทีได้ยกฐานะเป็นแขวงบางคนที ปกครองหมู่บ้านต่าง ๆ หลายหมู่บ้าน เช่น บ้านบางพรม บ้านบางคนที บ้านบางสำโรง (ปัจจุบันคือตำบลโรงหีบ) บ้านบางยี่ดั่ง (ปัจจุบันคือตำบลบางยี่รงค์) และแขวงบางคนทีได้ยกฐานะเป็นอำเภอและอยู่ในเขตปกครองของจังหวัดสมุทรสงคราม ยังปกครองถึงแขวงสวนนอก (ปัจจุบันคือตำบลบางช้าง อำเภอ อัมพวา) เมื่อแขวงสวนนอกได้ยกฐานะเป็นอำเภอ คืออำเภอบางช้าง และเปลี่ยนชื่ออำเภอเป็นอำเภออัมพวา ตามชื่อคลองอัมพวา (อัมพวาแปลว่า ป่ามะม่วง) อำเภอบางคนทีจึงมีเขตปกครองเป็นตำบลจนถึงปัจจุบัน จำนวน 13 ตำบล สองฝั่งแม่น้ำแม่กลอง ฝั่งหนึ่งคือ ตำบลบางคนที, กระจ่าง, บางพรม, ดอนมะโนรา, บางกระบือ, จอมปลวก,

ยายแพง, บางนกแขวก และอีกฝั่งหนึ่งมีตำบลบางยี่รงค์, โรงทึบ, บางสะแก, บ้านปราโมทย์ และ บางกุ่ม (นายวีรพงษ์ อ่างทอง นักวิชาการพัฒนาชุมชน 6 ว)

ภาพที่ 2.1 แผนที่แสดงอาณาเขตในจังหวัดสมุทรสงคราม

ชุมชนบ้านบางคนที่ เป็นชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ 2 ตำบลคือ ตำบลบางคนที่ และตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม มีแม่น้ำแม่กลองไหลผ่าน มีพื้นที่เกษตรจำนวน 648.25 ไร่ มีประชากรไทยอาศัยอยู่ทั้งเชื้อสายไทย และเชื้อสายจีน รวมจำนวน 529 คน ประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทำสวนมะพร้าว , ค้าขาย, ทำน้ำตาลมะพร้าว, จักสาน, ทำขนมทองม้วน, ทำ กุนเชียง, ทำเจ๊กก้วย, โรงงานกาแฟ, ค้าขายหมู และโรงหมู มีทั้งโรงเรียนสอนภาษาไทย และ โรงเรียนสอนภาษาจีน โดยภายในชุมชนบ้านบางคนที่จะมีชุมชนตลาดโรงหมูที่เป็นที่อยู่อาศัยของคนไทยเชื้อสายจีนจำนวนมาก และเป็นที่ตั้งของ “ตลาดโรงหมู” ที่ซึ่งใช้เป็นศูนย์กลางในการซื้อขาย แลกเปลี่ยนของอุปโภค-บริโภค และศูนย์กลางการพบปะสังสรรค์ของประชาชนชุมชนบ้านบางคนที่อีกด้วย ซึ่งในการพบปะสังสรรค์ของชุมชนนั้น จะมีการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ และมีชื่อเสียงของชุมชนบ้านบางคนที่ร่วมแสดงด้วยอยู่เสมอนั้นก็คือ การแสดงเชิดสิงโต ที่นอกจากจะแสดงในงานพบปะสังสรรค์แล้วยังจะแสดงให้เห็นในงานบุญ และเทศกาลต่างๆของชาวจีนอยู่เสมอ ซึ่งการที่ประชาชนทั้งในชุมชนบ้านบางคนที่ และชุมชนข้างเคียง ไม่ว่าจะเป็นชาวไทยเชื้อสายไทย และชาวไทยเชื้อสายจีนทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ จะมาเที่ยวพบปะสังสรรค์กันที่ตลาดโรงหมูเป็นประจำ ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันสร้างบุญกุศล เกิดความสามัคคี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ตำบลบางนกแขวก เดิมใช้ชื่อว่าตำบลบ้านโพธิ์งาม มาเปลี่ยนเป็นตำบลบางนกแขวก เพราะว่ามีนกแขวกมาอาศัยอยู่ในตำบลโพธิ์งาม เลยทำให้ชาวบ้านเปลี่ยนชื่อเป็นตำบลบางนกแขวก และใช้สัญลักษณ์นกแขวกเป็นสัญลักษณ์ของตำบล ภายหลังเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้น ญี่ปุ่นเอาระเบิดมาทิ้งที่ประตูน้ำบางนกแขวกเพื่อไม่ให้ขนถ่ายน้ำมันผ่านทางประตูน้ำ แต่ก็ไม่ได้เกิดความเสียหายอะไร เพราะมีองค์หลวงพ่อโตศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพของชาวบ้านนกแขวกคอยดูแล มีก็แต่บ้านเรือนเสียหายบ้างเล็กน้อย ส่วนปากคลองบางนกแขวกติดกับวัดคริสต์มีเจ้าพ่อดูแลบางนกแขวกชื่อ นายกังวาล วีระปริชานนท์ ได้เสียชีวิตไปแล้ว

2.1.2 การจัดตั้งเทศบาลตำบลบางนกแขวก มีที่มาดังนี้

กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศจัดตั้ง สุขาภิบาลบางนกแขวก อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม เมื่อปี พ.ศ. 2506 มีอาณาเขตพื้นที่ตำบลบางนกแขวกทั้งตำบล และหมู่ 6 ต.บางคนที่ 1 หมู่บ้าน พื้นที่ทั้งหมด 3.73 ตารางกิโลเมตร โดยให้มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ

สุขาภิบาล พ.ศ. 2495 เป็นหน่วยงานการปกครองรูปแบบท้องถิ่น และมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีรูปแบบการบริหารโดยมีคณะกรรมการสุขาภิบาล ประกอบด้วยรูปแบบท้องถิ่น และมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีรูปแบบการบริหารโดยมีคณะกรรมการสุขาภิบาล ประกอบด้วย

1. นายอำเภอ เป็นประธานกรรมการสุขาภิบาลโดยตำแหน่ง
2. กำหนดในท้องที่ เป็นกรรมการสุขาภิบาลโดยตำแหน่ง
3. คณะกรรมการสุขาภิบาล 9 คน โดยการเลือกตั้งของประชาชนในเขตสุขาภิบาล

ต่อมารัฐบาลได้เสนอร่างพระราชบัญญัติ เปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล ต่อรัฐสภา และได้ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อ พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม 2542 จึงทำให้สุขาภิบาลที่มีอยู่ในประเทศไทย จำนวน 981 แห่ง ต้องเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว สุขาภิบาลบางนกแขวก เป็นหนึ่งในจำนวนสุขาภิบาลทั่วประเทศที่ต้องเปลี่ยนแปลงฐานะมาเป็นเทศบาล ชื่อว่า “เทศบาลตำบลบางนกแขวก” การบริหารงานการเงินการคลัง ทรัพย์สิน เป็นไปตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

นับแต่วันที่ 25 พฤษภาคม 2542 เทศบาลตำบลบางนกแขวก ได้ย้ายที่ทำการจากที่ว่าการอำเภอบางคนที มาตั้งชั่วคราว ณ บริเวณอาคารโรงกรองน้ำ ม. 7 ต.บางนกแขวก โดยมีนาย หยด มั่นทะกะ นาย ชัชวาล ภูผา นายมานิต บุญประเสริฐ เป็นนายกเทศมนตรีตามลำดับ การบริหารงานต่างๆ ในสำนักงานเทศบาลเริ่มขยายตัวมาเรื่อยๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านกาพัฒนาสิ่งสาธารณูปโภคต่างๆ

ภาพที่ 2.2 เทศบาลตำบลบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

2.1.3 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

ข้อมูลพื้นฐานของตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

ขนาด

เนื้อที่ในเขตเทศบาลตำบลบางนกแขวก 3.73 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,331 ไร่

ที่ตั้ง

อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 35 (ถนนพระราม 2) ระยะทางประมาณ 81 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดสมุทรสงครามประมาณ 17 กิโลเมตร

ภูมิอากาศ

ไม่ร้อนไม่หนาวจนเกินไป อุณหภูมิตลอดทั้งปีประมาณ 28.1 องศาเซลเซียส

ประชากร

1. ชุมชนบ้านโพธิ์งาม (หมู่ 2, 3) ชาย 179 คน หญิง 201 คน รวม 380 คน
2. ชุมชนบ้านบางคนที (หมู่ 6) ชาย 236 คน หญิง 278 คน รวม 514 คน
3. ชุมชนวัดคริสต์ (หมู่ 7) ชาย 156 คน หญิง 212 คน รวม 368 คน
4. ชุมชนวัดเจริญ (หมู่ 4, 5) ชาย 180 คน หญิง 213 คน รวม 393 คน
5. ชุมชนปากคลองบางนกแขวก (หมู่ 1) ชาย 48 คน หญิง 5 คน รวม 103 คน

ข้อมูลเศรษฐกิจ

– โครงสร้างทางเศรษฐกิจ/รายได้ประชากร

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาเป็นพาณิชย์ยกรรม อุตสาหกรรม รับราชการ ฯลฯ ทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจและรายได้ประชากรไปตามลักษณะการประกอบอาชีพรายได้ประชากรในเขตเทศบาล 43,773 บาท/คน/ปี

– การเกษตรกรรม

ลักษณะการประกอบอาชีพ การเกษตรกรรมในเขตพื้นที่ เป็นสวนผลไม้ยก ร่อง เช่น สวนมะพร้าว ลิ้นจี่ ส้มโอ ฯลฯ

– เส้นทางจราจร

ในเขตเทศบาลมีถนนสายสมุทรสงคราม-บางนกแขวก ตัดผ่าน ซึ่งเป็นเส้นทางสายหลัก (สาย 333)

1. บางนกแขวก-อำเภอบางคนที-อำเภออัมพวา-จังหวัดสมุทรสงคราม ระยะทางประมาณ 15 กม.
2. บางนกแขวก-ดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ระยะทางประมาณ 5 กม.
3. บางนกแขวก-อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี ระยะทางประมาณ 5 กม.
4. บางนกแขวก-อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ระยะทางประมาณ 18 กม.

2.1.4 สภาพทางภูมิศาสตร์

ชุมชนบางนกแขวก ตั้งอยู่บนพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่กลอง มีแม่น้ำแม่กลองไหลผ่านพื้นที่ชุมชน นอกจากนี้ยังมีคลองต่างๆ อีกหลายสายที่ไหลผ่านบริเวณพื้นที่ชุมชนอีกด้วย จากการที่มี

โครงข่ายคลองอยู่ทั่วไปภายในพื้นที่ชุมชน ส่งผลให้เกิดความสะดวกสบายทางด้านการคมนาคมทางน้ำ และการประกอบอาชีพโดยเฉพาะทางด้านเกษตรกรรมเป็นอย่างมาก พื้นที่ส่วนใหญ่ภายในชุมชน จึงเป็นพื้นที่เกษตรกรรม และจากลักษณะสภาพทางภูมิศาสตร์ ของพื้นที่ชุมชนได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเลหนุน ทำให้มีน้ำไหลขึ้นลงตลอดทั้งปี ส่งผลให้ชุมชนอัมพวาได้ชื่อว่าเป็นเมือง 3 น้ำ คือ มีทั้งน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม

ลักษณะภูมิอากาศของชุมชนบางนกแขวก โดยทั่วไปมีอุณหภูมิไม่ร้อนมากนัก เนื่องจากมีที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจากทะเล มีฝนตกชุกในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม ในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์มีอากาศค่อนข้างเย็น

2.1.5 รูปแบบการตั้งถิ่นฐาน

รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนบางนกแขวกมีลักษณะการตั้งถิ่นฐานของตัวอาคารที่ทอดยาวไปตามแนวฝั่ง แม่น้ำแม่กลอง โดยหันหน้าอาคารบ้านเรือนเข้าสู่ลำคลองทั้งสองฝั่ง โดยการตั้งถิ่นฐานลักษณะนี้นับได้ว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนริมน้ำดังเช่นในอดีต ซึ่งต่อมาเมื่อมีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบกมากขึ้น จึงทำให้เกิดรูปแบบการตั้งถิ่นฐานที่มีลักษณะของกลุ่มบ้านทอดตัววางยาวไปตามเส้นทางถนนเพิ่มขึ้นเช่นกัน ทำให้เกิดเป็นชุมชนกระจุกตัวตามเส้นทางคมนาคมในรูปแบบที่ต่างกัน

2.1.6 โครงสร้างชุมชนของบางนกแขวก

โครงสร้างชุมชนของบางนกแขวกแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะที่ชัดเจน คือ

2.6.1 ชุมชนชาวสวน

ชุมชนชาวสวนเป็นกลุ่มชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานกระจายตัวอยู่ทั่วไปในบริเวณที่ห่าง อำเภอบางคนที่ ส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพในการทำสวนผลไม้ โดยการใช้ประโยชน์จากโครงข่ายของคลองต่างๆที่ไหลผ่านยังพื้นที่ของตนอย่างเป็นระบบได้อย่างดียิ่ง ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรมีผลผลิตดี

2.6.2 ชุมชนริมน้ำ

ชุมชนริมน้ำ เป็นกลุ่มชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานขึ้นมาพร้อมๆ กับตลาดน้ำบริเวณ ริมน้ำแม่กลอง โดยส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพเพื่อการค้าขายเป็นหลัก สังเกตได้จากป้ายชื่อร้านค้า

ต่างๆ แบบโบราณที่ยังคงมีให้พบเห็นบ้างในบางหลัง ถึงแม้ว่าในปัจจุบันอาคารร้านค้าต่างๆ เหล่านี้ได้เปลี่ยนสภาพมาเป็นอาคารบ้านพักอาศัยทั่วไป ทั้งนี้ชุมชนร้านค้าริมคลองที่เกิดขึ้นในลักษณะนี้นับได้ว่าเป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์ทางการตั้งถิ่นฐานเช่นชุมชนริมน้ำดั้งเดิมในภาคกลางของประเทศไทยในอดีตได้อย่างชัดเจน

2.1.7 พัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของชุมชนบางนกแขวก

บ้านบางนกแขวกมีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ที่ต่อเนื่องยาวนานมาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ ก.ศ.ร. ภายหลังได้กล่าวถึงชุมชนบางนกแขวกแห่งนี้ไว้ในนิราศยี่สารว่า

ฝั่งซ้ายซ้ายมือวัดฝรั่งตั้งคูชิงขังฝรั่งหมู่อยู่ทั้งผอง
มีโบสถ์ใหญ่ไว้รูปมาเรียทองมีผู้ครองเรียกว่าพ่อก่อก๊กโต
ไทยเรียกบาทหลวงผู้หนวงหนักนามประจักษ์คริศตางทางศุขโข
สอนสวดมนต์ภาวนาน้ำอมมะโน วันมีชาสวดโอ้โมทนา

คนกลุ่มแรกที่ถูกถือว่าเป็นบรรพบุรุษของบ้านบางนกแขวกในปัจจุบัน คือ ชาวจีนคาทอลิกห้ำครอบครัวที่อพยพมาอยู่ชุมชนวัดกัลหว่าร์ กรุงเทพมหานคร ในแผ่นดินพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ (พ.ศ. ๒๓๖๗ - ๒๓๙๓) ชาวจีนกลุ่มนี้ได้เข้ามาหักร้างถางพื้นที่ป่าแล้วสร้างบ้านเรือนขึ้นที่ตำบลสี่หมื่นซึ่งอยู่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำแม่กลองก่อน และหาเลี้ยงชีพด้วยการทำสวนผัก นำไปขายให้แก่ชุมชนอื่นๆ โดยอาศัยแม่น้ำลำคลองเป็นทางการค้าสำคัญ เนื่องจากมีชาวจีนอพยพเข้าตั้งรกรากที่ตำบลสี่หมื่นกันมากขึ้น ชุมชนขยายตัวจากริมแม่น้ำเข้าไปด้านในเรื่อยๆ ทั้งที่มาจากคำชักชวนของญาติพี่น้องที่เข้ามาอยู่ก่อน และกลุ่มที่เดินทางแสวงหาหลักแหล่งใหม่ พื้นที่บ้านที่บึงถูกถางแปลงเป็นบ้านเรือนและยกร่องสวนผักผลไม้มากขึ้น ทำให้พื้นที่บริเวณนั้นแคบเกินไป จึงได้ย้ายลงมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ตำบลบางนกแขวก เกิดเป็นชุมชนใหม่ที่ชื่อชุมชนบางนกแขวก

จากระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติที่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ และมีแม่น้ำลำคลองไหลผ่าน ทำให้พื้นที่ชุมชนอัมพวา มีความสมบูรณ์ การตั้งถิ่นฐานในอดีตจึงมักอิงอยู่กับแม่น้ำลำคลอง เพราะจำเป็นต้องอาศัยสายน้ำในการดำรงชีวิต ทั้งอุปโภคบริโภค และใช้ในการสัญจร นอกจากนั้นการประกอบอาชีพ และกิจกรรมทางสังคมก็มีความสัมพันธ์กับน้ำด้วยเช่นกัน

ความอุดมสมบูรณ์และความได้เปรียบในด้านที่ตั้งที่มีแม่น้ำแม่กลอง และคลองอัมพวาไหลผ่าน ทำให้มีผู้นอพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งเพิ่มมากขึ้น มีทั้งชาวไทยและชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งเข้ามาทำการค้าขาย และมีเขมรและลาวปะปนอยู่บ้าง การตั้งถิ่นฐานจะหนาแน่นบริเวณริมแม่น้ำและคลอง โดยมีตลาดเป็นศูนย์กลางของชุมชน

2.2 วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ชุมชนบางนกแขวก นอกจากมีประวัติศาสตร์ ที่มีคุณค่าแล้ว ยังมีวัฒนธรรมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าสถาปัตยกรรมริมน้ำ วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของชุมชนบางนกแขวกสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภทดังนี้

2.2.1 วิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับแม่น้ำลำคลอง

การจับปลา ในช่วงฤดูร้อน เมื่อน้ำในคลองลดลงเกือบแห้งขอดคลอง จะพบเห็นชาวบ้านลงไปทอดแหจับปลาในคลอง นอกจากนี้พื้นที่ใกล้เคียงยังพบการใช้โพงพาง ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจับปลา ซึ่งในปัจจุบันพบเห็นได้ยาก เนื่องจากไม่ได้รับอนุญาตให้สร้างโพงพางในลำน้ำสายหลักอีก เพราะกีดขวางการสัญจรทางน้ำ

การใช้เรือ การสัญจรทางน้ำของคนในชุมชนอัมพวานั้นมีให้เห็นตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะลดบทบาทลงไปมากก็ตาม แต่ก็ยังคงมีให้เห็นอยู่เสมอ

การตกกุ้ง ถือเป็นกิจวัตรประจำวันของชาวบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งกุ้งแม่น้ำเป็นอาหารที่มีชื่อเสียงของชุมชนบางนกแขวก

2.2.2 วิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับเศรษฐกิจชุมชน

เกษตรกรรม การประกอบอาชีพของคนในชุมชนส่วนใหญ่ นิยมทำสวนมะพร้าว สวนลิ้นจี่ และสวนส้มโอกันมาก และยังนำผลผลิตที่ได้จากการทำสวนมะพร้าว มาแปรรูปเป็นน้ำตาลมะพร้าวอีกด้วย

พาณิชย์กรรม ในอดีตนั้นการค้าขายบริเวณริม แม่น้ำแม่กลอง บริเวณตลาดน้ำบางนกแขวก รุ่งเรืองมาก เพราะเป็นเส้นทางหลักในการคมนาคมระหว่างจังหวัดราชบุรี เพชรบุรี และ กรุงเทพมหานคร แต่ในปัจจุบันเมื่อมีถนนตัดผ่านจึงปรับเปลี่ยนชุมชนไปตามสภาพเศรษฐกิจ แต่ก็ยังคงมีร้านค้าเก่าแก่ และร่องรอยให้เห็นบ้าง เช่น เครื่องเติมน้ำมันเรือสมัยโบราณ ร้านกาแฟโบราณ ผลิตภัณฑ์และสูตรอาหารโบราณที่ผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมจีนและวัฒนธรรมไทย

2.3 สถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

ตลาดเก่าบางนกแขวก

ชุมชนบางนกแขวกเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำแม่กลองอยู่ในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม อาชีพโดยส่วนใหญ่ของคนในชุมชนเป็นชาวนา สมัยก่อนบริเวณนี้เป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำที่สำคัญระหว่างจังหวัดราชบุรี เพื่อเข้าสู่จังหวัดสมุทรสงคราม ปัจจุบันทางเทศบาลบางนกแขวกและจังหวัดสมุทรสงครามได้ส่งเสริมให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ ตลาดน้ำบางนกแขวก อาสนวิหารพระแม่บังเกิด วัดปรกโพธิ์ ค่ายบางกุ้ง วัดเจริญสุขาราม ล่องเรือชมสองฝั่งแม่น้ำ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านบางพลับ เป็นต้น

ย้อนกลับไปเมื่อหลายสิบปีก่อน "ตลาดบางนกแขวก" เป็นแหล่งการค้าที่คึกคัก เพราะเป็นตลาดริมแม่น้ำที่เชื่อมตั้งแต่คลองดำเนินสะดวกกับคลองแม่กลอง เมื่อสมัยที่ยังไม่มีถนนมักจะมีพ่อค้าแม่ค้ามาจอดเรือตั้งแต่ฟ้ายังไม่สว่าง และผู้คนก็เริ่มทยอยออกมาจับจ่ายซื้อสินค้าทั้งของควา ของหวาน ของสด ของแห้ง ที่มีให้เลือกสรรกันตามแต่ใจอยาก แต่สินค้าหลักๆ คือ น้ำตาลมะพร้าว มะม่วง พืชผักต่างๆ โดยจะเปิดขายกันทุกๆ วัน แรมขึ้น 2 ค่ำ 7 ค่ำ และ 12 ค่ำ ตั้งแต่เวลา 06.00 – 12.00 น. แต่เมื่อเริ่มมีถนนตัดผ่าน ความคึกคักเหล่านั้นก็เริ่มเลือนหายไป กลายเป็นความทรงจำดีๆ ให้คนแก่คนเฒ่าได้สัมผัสและคิดถึง

ภาพที่ 2.3 ปืนน้ำมันเรือเก่าในสมัยอดีต

แม้ว่าปัจจุบันวิถีชีวิตแบบยังอดีตก็ยังคงอยู่ แต่อาจจะไม่ชุกชุมด้วยผู้คนเหมือนเมื่อครั้งวันวาน ซึ่งสินค้าส่วนใหญ่ก็ไม่ได้ผิดแปลกไปจากเมื่อครั้งแต่เก่าก่อนมากมายนัก เรือแจวของชาวบ้านยังคงนำผัก ผลไม้ ดอกไม้ และอาหาร เช่น ผัดไทยกุ้งสด (ที่มีกุ้งตัวโต) ก๋วยจั๊บ ก๋วยเตี๋ยว ข้าวแกง ขนมหวาน กาแฟโบราณ ออกมาขายให้กับลูกค้าอยู่เสมอ โดยจะเปิดขายกันทุกวันเสาร์-อาทิตย์ ตั้งแต่ 08.00 น. ไปจนถึงเย็นๆ

วิถีชีวิตของคนบางนกแขวก ยังคงสงบ เรียบง่าย และชุ่มฉ่ำหัวใจ เหมาะสำหรับคนที่ต้องการไปพักผ่อนในวันหยุดอันแสนสบายๆ ซึ่งการเดินทางไปสัมผัส "ตลาดบางนกแขวก" ก็สามารถไปได้ง่ายๆ เพราะห่างจากอุทยาน ร.2 อำเภออัมพวา เพียงแค่ 5 กิโลเมตรเท่านั้นเอง

จุดเด่นของตลาดบางนกแขวกคือเป็นตลาดที่แสดงถึงวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ในวันวาน วิถีทัศน์ที่สวยงามริมแม่น้ำแม่กลอง และความเรียบง่ายที่แฝงตัวอยู่ในธรรมชาติ สองฝั่งคลอง และสูตรอาหารแบบโบราณที่หารับประทานได้ยากเพราะมีเฉพาะที่บางนก

แขวงที่เดียวสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ อาสนวิหารพระแม่บังเกิด วัดปรกโพธิ์ ค่ายบางกุ้ง วัด
เจริญสุขาราม ตลาดน้ำบางนกแขวก ล่องเรือชมสองฝั่งแม่น้ำ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านบางพลับ
 เป็นต้น

ภาพที่ 2.4 ตลาดเก่าปากแม่น้ำแม่กลอง ตลาดบางนกแขวก

อนุสรณ์สถานลูกระเบิดสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2

ชมอนุสรณ์ลูกระเบิดสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเคยเป็นจุดพักของทหารญี่ปุ่น ใน
เส้นทางลำเลียงระหว่างกรุงเทพ-กาญจนบุรี มีการทิ้งระเบิดหนึ่งโหล่นั้นเป็นระเบิดดำน ประวัติความ
เป็นมา

ประวัติความเป็นมาของลูกระเบิด

คลองดำเนินสะดวกเป็นคลองที่เชื่อมระหว่างแม่น้ำท่าจีน และแม่น้ำแม่กลอง โดย
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้พระยาศรีสุริ

ยวงส์ (ช่วง บุญนา) เป็นผู้ดูแลอำนาจการขุดคลองดังกล่าวขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2409 และได้ทำพิธีเปิดคลอง เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2411 คลองดำเนินสะดวก มีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 35.8 กิโลเมตร มีประตูน้ำ 2 แห่ง คือ ประตูน้ำบางยาง และประตูน้ำบางนกแขวก มีหน้าที่เก็บกักน้ำไว้เพื่อการคมนาคม และเพื่อการเกษตร จึงทำให้มีน้ำใช้ได้ตลอดปี

ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 (ระหว่างปี พ.ศ. 2482 – พ.ศ. 2488) ได้เกิดการสู้รบระหว่างฝ่ายอักษะ โดยมีแกนนำคือ ประเทศเยอรมนี อิตาลี และญี่ปุ่น กับทางฝ่ายพันธมิตร โดยมีแกนนำคือ ประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส สหภาพโซเวียต สหรัฐอเมริกา เป็นต้น

ในทวีปเอเชีย ประเทศญี่ปุ่นได้บุกยึดประเทศต่างๆ ในทวีปเอเชียได้เกือบทั้งหมด ประเทศไทยในสมัยจอมพล ป.พิบูลย์สงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีในสมัยนั้นได้สังเกตเห็นแล้วว่าไม่อาจขัดขึ้นได้ จึงได้ทำสัญญาร่วมเป็นพันธมิตรกับทางประเทศญี่ปุ่น ทางญี่ปุ่นจึงได้ใช้ประเทศไทยเป็นฐานทัพเพื่อรุกรานไปยังประเทศพม่าต่อไป

ในการรุกรานประเทศพม่า นั้น ทางญี่ปุ่นได้มีการสร้างทางรถสายมรณะขึ้นในจังหวัดกาญจนบุรี โดยได้ใช้คลองดำเนินสะดวกในการลำเลียงยุทธปัจจัยต่าง ๆ ไปยังจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อเป็นการป้องกันและทำลายเส้นทางลำเลียงยุทธปัจจัยของทางญี่ปุ่น ฝ่ายพันธมิตรจึงได้ใช้เครื่องบินทิ้งระเบิดทำลายประตูน้ำบางนกแขวก เพื่อตัดเส้นทางลำเลียงยุทธปัจจัยต่างๆ ของญี่ปุ่นลง ประมาณกลางเดือนเมษายน พ.ศ. 2488 และทางฝ่ายอักษะได้แพ้สงคราม เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2488

ภาพที่ 2.5 อนุสรณ์ถู่ระเบิด

วัดโพธิ์งาม

วัดโพธิ์งามเป็นวัดที่เก่าแก่สร้างมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 100 ปี โดยไม่อาจทราบชัดว่า
จัดสร้างเมื่อใดและผู้ใดเป็นผู้สร้าง มีพระพุทธรูปประธานประจำอุโบสถหลังเก่า ชื่อ “หลวงพ่อ
ย้อย” เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย

ปัจจุบันที่วัดโพธิ์งามได้รับการยกย่องจากกรมศาสนาให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างประจำ
อำเภอบางคนที ทั้งนี้ด้วยความอุปถัมภ์ของ ฯพณฯ จอมพล ผิน ชุณหะวัณ และ เครือญาติ

ณ บริเวณริมเขื่อนหน้าวัด ยังมีฝูงมัจฉาเป็นจำนวนมาก ถัดไปทางด้านข้างวัดจะเป็น
เทศบาลตำบลบางนกแขวก ซึ่งทางเทศบาลฯ ได้นัดตั้งศูนย์สาธิตการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามในกระชัง
เป็นแหล่งสร้างความรู้และเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีประชาชนและชาวต่างชาติมาเยี่ยมชมกันเป็น
จำนวนมาก

ภาพที่ 2.6 เจดีย์บริเวณ วัดโพธิ์งาม

วัดเจริญสุขาราม

วัดเจริญสุขารามวรวิหาร เป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อดโต พระพุทธรูปปางมารวิชัย สร้างด้วยศิลาแลง ซึ่งมีขนาดใหญ่และมีลักษณะงดงามมากขนาดใหญ่ คนทั่วไปเชื่อก็คือเป็นพระพุทธรูปที่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์สถิตอยู่ และสามารถจะดลบันดาลสิ่งที่ปรารถนาให้สำเร็จตามความประสงค์ได้

ภาพที่ 2.7 อนุสรณ์สถานลูกระเบิด บริเวณวัดเจริญสุขาราม

โบสถ์แม่พระบังเกิด

อาสนวิหารแม่พระบังเกิด ตั้งอยู่หมู่ที่ ๗ ตำบลบางนกแขวก โบสถ์นี้เป็นสถานที่สักการะอันศักดิ์สิทธิ์ของคริสตชนที่อาศัยอยู่โดยรอบ สร้างขึ้นตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๔๓๓ (ค.ศ. ๑๘๙๐) โดยบาทหลวงเปาโลซัลมอน มิชชันนารีชาวฝรั่งเศส ได้รับทุนสนับสนุนจากญาติพี่น้องของท่านในประเทศฝรั่งเศส คณะมิชชันต่างประเทศแห่งกรุงปารีส กรุงโรมและผู้ใจบุญในกรุงเทพฯ ใช้เวลาสร้างถึง ๖ ปีจึงเสร็จสมบูรณ์ ทำพิธีเปิดอย่างเป็นทางการในวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๓๙

(ค.ศ.๑๘๙๖) เป็นสถาปัตยกรรมแบบโกธิคของประเทศฝรั่งเศส งามด้วยปูนดำ ภายในประดับด้วยภาพกระจกสีสวยงาม มีรูปปั้น ธรรมชาติเทคนิ อ่างล้างบาป ขาเทียนลักษณะต่างๆ และรูปแกะสลักบรรยายเกร็ดประวัติในพระคัมภีร์คริสตศาสนา นับเป็นโบสถ์ที่มีความสวยงามไม่ไกลจากริมฝั่งแม่น้ำ การเข้าชมควรติดต่อขออนุญาตจากบาทหลวงผู้รับผิดชอบก่อนล่วงหน้า เพื่อติดต่อวิทยากรบรรยาย

ภาพที่ 2.8 โบสถ์พระแม่บังเกิด

ค่ายบางกุ้ง

ค่ายบางกุ้ง ตั้งอยู่หมู่ที่ ๔ ตำบลบางกุ้ง เมื่อมาถึงบริเวณค่ายจะมองเห็นแนวกำแพงจำลองสร้างไว้เพื่อเป็นอนุสรณ์จากการสู้รบ ค่ายแห่งนี้เป็นค่ายทหารเรือไทยที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ หลังจากเหตุการณ์เสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ เมื่อพ .ศ. ๒๓๑๐ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้โปรดให้ยกกองทัพเรือมาตั้งค่ายที่ตำบลบางกุ้ง เรียกว่า *ค่ายบางกุ้ง* เนื่องจากเมืองแม่กลองเป็นเส้นทางที่กองทัพพม่าใช้ในการเดินทัพ โดยสร้างกำแพงล้อมวัดบางกุ้งให้อยู่กลางค่ายเพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและเป็นที่พักพิงของทหาร พระเจ้าตากสินมหาราชได้โปรดให้คนจีนจากระยะของ ชลบุรี ราชบุรีและกาญจนบุรีรวบรวมผู้คนมาตั้งเป็นกองทหารรักษาค่าย ค่ายนี้จึงมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า *ค่ายจีนบางกุ้ง* พระองค์ทรงให้ชื่อทหารเหล่านี้ว่า “ทหารภักดีอาสา” ในปีพ.ศ.๒๓๑๑ พระเจ้ากรุงอังวะทรงยกทัพผ่านกาญจนบุรี มาล้อมค่ายจีนบางกุ้ง พระเจ้าตากสินมหาราชและพระมหามนตรี (บุญมา) ร่วมรบขับไล่กองทัพพม่าทำให้ข้าศึกแตกพ่าย นับเป็นค่ายทหารไทยที่สร้างความเกรงขามให้กองทัพพม่า สร้างขวัญกำลังใจให้คนไทยกลับคืนมา และเป็นสงครามครั้งแรกที่ไทยทำกับพม่าหลังจากที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานี ค่ายบางกุ้งแห่งนี้ถูกปล่อยให้รกร้างเกือบ ๒๐๐ ปี จนมาถึงปี พ .ศ. ๒๕๑๐ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ตั้งเป็นค่ายลูกเสือขึ้น เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติพระเจ้าตากสินมหาราชและได้สร้างศาลพระเจ้าตากสินไว้เป็นอนุสรณ์ โดยทำพิธียกศาลเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๑๑ ภายในบริเวณค่ายยังมีโบสถ์ที่สร้างตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ชาวบ้านเรียกว่า “โบสถ์หลวงพ่อดำ” มีลักษณะพิเศษคือ โบสถ์ทั้งหลังปกคลุมด้วยต้นไม้ถึงสี่ชนิด คือ ต้นโพธิ์ ต้นไทร ต้นไกร ต้นกร่าง ชาวบ้านเรียกว่าโบสถ์ปรกโพธิ์และไม่ไกลนักเป็นที่ตั้งของอนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

วัดบางกุ้ง

วัดบางกุ้ง อยู่ในเขตพื้นที่เดียวกับค่ายบางกุ้งแต่อยู่คนละฝั่งกัน มีถนนตัดผ่านกลางภายในวัด มีโบสถ์เก่าประดิษฐานพระประธานเป็นพระพุทธรูปปั้นขนาดใหญ่ ชาวบ้านเรียกว่า หลวงพ่อบุญน้อยและมีภาพจิตรกรรมฝาผนังสมัยปลายกรุงศรีอยุธยาแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ เป็นภาพพระพุทธรูปเจ้าทรงแสดงธรรมและภาพพระพุทธรูปประทับนั่งอยู่ในชุ่มขนบข้างด้วยอัครสาวกนั่งพนมมือ

ภาพที่ 2.9 หลวงพ่อโบสถ์น้อย วัดบางกุ้ง โบสถ์ปรกโพธิ์

กิจกรรมที่น่าสนใจ

ล่องเรือชมทิวทัศน์สองฝั่งแม่กลอง สามารถเช่าเรือล่องชมทิวทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง ตลอดสองฝั่งแม่น้ำจะเห็นบ้านเรือนผู้คน และเรือนปั้นหย่าซึ่งหาดูยากในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีวัดต่างๆ ที่ตั้งอยู่ริมน้ำ เช่น วัดอัมพวัน วัดบางแคใหญ่ วัดบางแคน้อย วัดกุฎีทอง หรือ จะนั่งเรือเข้าไปในลำคลองเล็กๆ ผ่านสวนมะพร้าว สวนลิ้นจี่ บรรยากาศร่มรื่นและเป็นเส้นทางที่ยังไม่ค่อยมีผู้คนเข้าไปท่องเที่ยวมาก มีผลไม้หายาก ได้แก่ ต้นมะม่วงหาว มะนาวโห่ ต้นไม้ในวรรณคดี

ภาพที่ 2.10 ต้นมะม่วงหาว มะนาวโห่

ภาพที่ 2.11 เรือล่องชมวิวาทิศนริมแม่น้ำแม่กลอง

สวนลีนจี ลีนจีสมุทรสงครามมีต้นกำเนิดพันธุ์มาจากประเทศจีน นำเข้ามาปลูกในจังหวัดสมุทรสงคราม เมื่อ พ.ศ. 2340 ที่ ต.บางสะแก อ.บางคนที และ ต.เหมืองใหม่ อ.อัมพวา ในระยะแรกปลูกด้วยเมล็ด จึงกลายพันธุ์กันมาก ปัจจุบันลีนจีแม่กลองพันธุ์ที่มีคุณภาพดีที่สุดคือพันธุ์สำเภาแก้ว ราคา กิโลกรัมละ 100-120 บาท นอกจากนั้นยังมีพันธุ์กระโหลก หัว สาแหรกทอง พันธุ์ไทย และพันธุ์ค่อมที่รู้จักกันดี ลีนจีสมุทรสงครามจะออกดอกประมาณเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม ขึ้นอยู่กับอากาศหนาวมากหรือน้อย แล้วไปสุกรับประทานในเดือนมีนาคม-เมษายน ท่านสามารถซื้อหาตามตลาดในจังหวัดสมุทรสงครามได้ หรือท่านต้องการสัมผัสรสชาติโดยขับรถไปตามถนนท่านจะพบลีนจีที่ออกผลสีแดงสด ชวนชิม ชวนเก็บ ท่านแวะซื้อตามต้นได้เลย

ภาพที่ 2.12 สวนลินจี อำเภอบางคนที

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ศูนย์ท่องเที่ยวเกษตรเชิงอนุรักษ์บ้านบางพลับ หมู่ ๔ ตำบลบางพรม อำเภอบางคนที โทร. ๐๘ ๙๘๒๙ ๗๑๐๐, ๐ ๓๔๗๖ ๑๙๘๕ เป็นชุมชนที่ได้รับรางวัลยอดเยี่ยม อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ครั้งที่ ๗ ประจำปี ๒๕๕๑ ประเภทองค์กรสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว ภาคกลาง

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นแนวความคิดที่เพิ่งปรากฏขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ และยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่นๆ ที่ให้ความหมายเช่นเดียวกัน ที่สำคัญได้แก่ Nature Tourism, Biotourism, Green Tourism เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวดังกล่าวล้วนแต่เป็นการบ่งบอกถึงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable tourism) ซึ่งจากการประชุม Globe 1990 ณ ประเทศแคนาดา ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยว แบบยั่งยืนว่า "การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวน รักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวนี้มีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจสังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย" โดยมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นการท่องเที่ยว

ที่ดำเนินการภายใต้ขีดจำกัดความสามารถของธรรมชาติ และต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของ ประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องยอมรับให้ ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียม กัน และต้องชี้ นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว นั้นๆ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม แห่งประเทศไทย , 2539) สำหรับความหมายของการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้มีบุคคลหรือองค์กรต่างๆให้ความหมายและคำจำกัดความไว้มากมาย เป็น ที่ยอมรับในระดับหนึ่งและได้รับการอ้างอิงถึงเสมอที่สำคัญมีดังนี้

Ceballos Lascurain (1991) อาจจะเป็นคนแรกที่ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ว่า "เป็นการท่องเที่ยว รูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดย ไม่ให้เกิดการรบกวนหรือทำความเสียหายแก่ธรรมชาติ แต่มีวัตถุประสงค์ เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏ ในแหล่งธรรมชาติเหล่านั้น"

Elizabeth Boo (1991) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า "การท่องเที่ยวแบบ อิงธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อ การอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากการมีเงินทุนสำหรับการปกป้องดูแล รักษาพื้นที่ มีการสร้างงานให้กับชุมชนหรือท้องถิ่น พร้อมทั้งให้การศึกษาระดับสูง และ สร้างจิตสำนึกด้าน สิ่งแวดล้อม"

The Ecotourism Society (1991) ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า "การ เดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้ถึงวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของ ระบบนิเวศและใน ขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เกิด ประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น"

Western (1993) ได้ปรับปรุงคำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของ The Ecotourism Society ให้สั้นและกระชับ แต่มีความหมายสมบูรณ์มากขึ้นคือ "การเดินทาง ท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติซึ่งมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ ของประชาชนท้องถิ่นดีขึ้น"

The Commonwealth Department of Tourism (1994) ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์คือ การท่องเที่ยว ธรรมชาติที่ครอบคลุมถึงสาระด้านการศึกษา การเข้าใจธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการจัดการเพื่อรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืน คำว่า ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมยัง

ครอบคลุมถึงชนบรรมนิยมประเพณีท้องถิ่นด้วย ส่วนคำว่าการรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืนนั้น หมายถึง การป็นผลประโยชน์ต่างๆ กลับสู่ชุมชนท้องถิ่นและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

จากการให้ความหมายและคำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ และแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิด การรบกวน หรือทำความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่นเพื่อชื่นชม ศึกษา เรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาส ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นด้วย

2.4.1 แนวคิดพื้นฐานและหลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2539) ได้กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานและหลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ รวมถึงแหล่งวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และทรงคุณค่าในพื้นที่นั้น
2. เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ มีการจัดการอย่างยั่งยืน ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบหรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมค่อนข้างต่ำและช่วยส่งเสริมการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืนตลอดไป
3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ และการให้การศึกษา เกี่ยวกับระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความประทับใจ และประสบการณ์ที่มีคุณค่า เพื่อสร้างความตระหนักและจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น
4. เป็นการท่องเที่ยวที่นำไปสู่การกระจายรายได้ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในภาคบริการต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นมากกว่าการท่องเที่ยวที่เคยส่งเสริมกันมาตั้งแต่อดีต

2.4.2 รูปแบบการท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมุ่งสู่ความยั่งยืนรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องสามารถดำรงอยู่ได้ มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมอย่างสม่ำเสมอ ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงรักษาความดึงดูดใจไว้ได้ไม่เสื่อมคลาย สำหรับรูปแบบการท่องเที่ยวในปัจจุบัน มีดังนี้

รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural based tourism)

1. **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)** หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน
2. **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism)** หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน
3. **การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism)** หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรมสวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและผลิตผลในสวนเกษตร ได้ความรู้ มีประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น
4. **การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geotourism)** หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็นหินผา ลานหินทราย อุโมงค์ โพร่ง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลก ศักยภาพธรรมชาติของหิน ดิน แร่ ต่างๆ และฟอสซิล ได้ความรู้ มีประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว
5. **การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological Tourism)** หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวาระ เพื่อการเรียนรู้ระบบสุริยจักรวาล มี

ความรู้ ความประทับใจ ความทรงจำและประสบการณ์เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการร่วมกันอย่างยั่งยืน

ชุมชนบางนกรวมกันแม้จะเป็นชุมชนเล็กๆ แต่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายรูปแบบ โดยมีการแบ่งรูปแบบการท่องเที่ยวได้ ดังนี้

รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural based tourism)

1. **การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism)** หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ ความรู้มี ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

2. **การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural & Traditional Tourism)** หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียศิลป์เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพ พิธีกรรมต่าง และได้รับความรู้ มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

3. **การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism / Village Tourism)** หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่น เพื่อความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ ความสำเร็จ และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการท่องเที่ยวอื่นๆ อีก เช่น การท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษที่สามารถแตกแขนง และสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมชนกลุ่มน้อย การท่องเที่ยวแบบผจญภัย เป็นต้น

2.4.3 บทบาทของหน่วยงานต่างๆ ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

บทบาทของรัฐบาลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

1. รัฐบาลควรทำการศึกษาวิจัยถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนแม่บทส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างจริงจัง โดยคำนึงถึง 2 ด้านพร้อมกันไป คือ ด้านความเป็นไปได้ในการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว และ ด้านการ ป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว
2. รัฐบาลควรร่วมมือกับธุรกิจการท่องเที่ยวภาคเอกชนในการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มากขึ้น โดยจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากขึ้น โดยจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีภาคเอกชนเข้าร่วมด้วย
3. รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการศึกษาและปลูกฝังจิตสำนึกของคนในชาติต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ โดยแทรกการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ในหลักสูตรทุกระดับ และ สนับสนุนให้เปิด หลักสูตรการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขึ้นในระดับอุดมศึกษา
4. รัฐบาลควรออกกฎหมายในการควบคุมดูแลผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวและนำกฎหมาย มาใช้อย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นหลักประกันในด้านความสงบเรียบร้อย และสุนทรียภาพของทรัพยากร ทางการท่องเที่ยว
5. รัฐบาลควรกำหนดมาตรฐานการออกแบบก่อสร้าง พร้อมทั้งระบบตรวจสอบขีดความสามารถ ในการรองรับนักท่องเที่ยว (Carrying Capacity) ของแต่ละพื้นที่การท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ และมีมาตรการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ด้วย

2.4.4 บทบาทของเอกชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

1. ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวและประชาชนเจ้าของท้องถิ่น ควรมีจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากร การท่องเที่ยวอย่างหวงแหนในคุณค่า
2. ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว ควรดูแลไม่ให้เกิดผลกระทบทางด้านลบต่อการท่องเที่ยว เช่น การลดมลพิษจากการขนส่ง การติดตั้งเครื่องบำบัดน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพในธุรกิจโรงแรม หรือ ภัตตาคาร เป็นต้น

3. ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว ควรมีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตลอดจนให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ เพื่อลดผลกระทบที่อาจมีต่อสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

4. ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว ควรหมั่นตรวจสอบ และประเมินผลเกี่ยวกับการรักษา สภาพแวดล้อม ในหน่วยงานต่าง ๆ ภายในธุรกิจของตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะระบบกำจัดขยะและน้ำเสีย

5. ผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวและประชาชนเจ้าของท้องถิ่น ควรให้ความร่วมมือกับภาครัฐ ในการสนับสนุนโครงการ หรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

2.4.5 บทบาทของนักท่องเที่ยวในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

1. นักท่องเที่ยวควรเลือกใช้บริการของผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวที่แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือสนับสนุนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
2. นักท่องเที่ยวควรท่องเที่ยวอย่างมีจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม โดยไม่ทำลายทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ทั้งที่รู้และรู้เท่าไม่ถึงการณ์ พร้อมทั้งระมัดระวังพฤติกรรมที่อาจมีผลเสียต่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นนั้น ๆ
3. นักท่องเที่ยวควรปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ และข้อแนะนำของแหล่งท่องเที่ยวที่ไปท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด และควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวนั้นล่วงหน้า เพื่อจะได้ช่วยอนุรักษ์ ให้คงอยู่คู่การท่องเที่ยวให้นานที่สุดเท่าที่จะนานได้
4. นักท่องเที่ยวควรงดซื้อสินค้าหรือบริการที่ทำลายนิเวศวิทยาและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น เช่น สัตว์ป่า โบราณวัตถุ ปะการัง เป็นต้น
5. นักท่องเที่ยวควรให้ความร่วมมือกับรัฐบาลและผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในโครงการหรือกิจกรรม ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้ท้องถิ่นที่ไปท่องเที่ยว

2.5 แนวคิดด้านการสื่อสาร และการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์

2.5.1 ทฤษฎีการสื่อสารของลาสเวลล์ (Lesswell)

ฮาโรลด์ ลาสเวลล์ (Harold Lasswell) ได้ทำการวิจัยในเรื่องการสื่อสารมวลชนไว้ใน ปี พ.ศ. 2491 และได้คิดสูตรการสื่อสารที่ถึงพร้อมด้วยกระบวนการสื่อสารที่สอดคล้องกัน โดยในการสื่อสารนั้นจะต้องตอบคำถามต่อไปนี้ให้ได้ คือ

ใคร → พูดอะไร → โดยวิธีการและช่องทางใด → ไปยังใคร → ด้วยผลอะไร

สูตรการสื่อสารของลาสเวลล์เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับใช้กันทั่วไปโดยสามารถนำมาเขียนเป็นรูปแบบจำลองและเปรียบเทียบกับองค์ประกอบของการสื่อสารได้ดังนี้ ในการที่จะจัดให้การเรียนการสอนเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพดีนั้น เราสามารถนำสูตรของลาสเวลล์มาใช้ได้เช่นเดียวกับการสื่อสารธรรมดา คือ

- ใคร (Who) เป็นผู้ส่งหรือทำการสื่อสาร เช่น ในการอ่านข่าว ผู้อ่านข่าวเป็นผู้ส่งข่าวารไปยังผู้ฟังที่บ้าน ในสถานการณ์ในห้องเรียนธรรมดาก็เช่นเดียวกันย่อมเป็นการพูดระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน หรือการที่ผู้เรียนกลายเป็นผู้ส่งโดยการตอบสนองกลับไปยังผู้สอน แต่ถ้าเป็นการสอนโดยใช้ภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ ตัวผู้ส่งก็คือภาพยนตร์หรือโทรทัศน์นั้น

- พูดอะไร ด้วยวัตถุประสงค์อะไร (Says what, with what purpose) เป็นสิ่งที่เกี่ยวกับ เนื้อหาข่าวสารที่ส่งไป ผู้ส่งจะส่งเนื้อหาอะไรโดยจะเป็นข่าวสารธรรมดาเพื่อให้ผู้รับทราบความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในแต่ละวัน หรือเป็นการให้ความรู้โดยที่ผู้สอนจะต้องทราบว่า จะสอนเรื่องอะไร ทำไมจึงจะสอนเรื่องนั้น สอนเพื่อวัตถุประสงค์อะไร และคาดว่าจะได้รับการตอบสนองจากผู้เรียนอย่างไรบ้าง

- โดยใช้วิธีการและช่องทางใด (By what means, in what channel) ผู้ส่งทำการส่งข่าวสารโดยการพูด การแสดงกริยาท่าทาง ใช้ภาพ ฯลฯ หรืออาจจะใช้อุปกรณ์ระบบไฟฟ้า เช่น ไมโครโฟน หรือเครื่องเล่นวีซีดีเพื่อถ่ายทอดเนื้อหาข่าวสารให้ผู้รับรับได้โดยสะดวก ถ้าเป็นในการเรียนการสอน ผู้สอนอาจจะสอนโดยการบรรยายหรือใช้สื่อการสอนต่าง ๆ เพื่อช่วยในการส่งเนื้อหาบทเรียนไปให้ ผู้เรียนรับและเข้าใจได้อย่างถูกต้องทำให้เกิดการเรียนรู้อขึ้น

• ส่งไปยังใคร ในสถานการณ์อะไร (To whom, in what situation) ผู้ส่งจะส่งข่าวสารไปยัง ผู้รับเป็นใครบ้าง เนื่องในโอกาสอะไร เช่น การอ่านข่าวเพื่อให้ผู้ฟังทางบ้านทราบถึงเหตุการณ์ ประจำวัน หรือแสดงการทำกับข้าวให้กลุ่มแม่บ้านชม ผู้ส่งย่อมต้องทราบว่าผู้รับเป็นกลุ่มใดบ้างเพื่อสามารถเลือกสรรเนื้อหาและวิธีการส่งให้เหมาะสมกับผู้รับ การเรียนการสอนก็เช่นเดียวกัน การสอน ผู้เรียนอายุ 8 ปีกับอายุ 15 ปีต้องมีวิธีการสอนและการใช้สื่อการสอนต่างกัน ผู้สอนต้องทราบถึงระดับสติปัญญาความสามารถและภูมิหลังของผู้เรียนแต่ละคนว่ามีความแตกต่างกันอย่างไรบ้างตลอดจน สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของการเรียน เช่น มีสื่อการสอนอะไร ที่จะนำมาใช้สอนได้บ้าง สภาพแวดล้อมห้องเรียนที่จะสอนเป็นอย่างไร ฯลฯ

• ได้ผลอย่างไรในปัจจุบัน และอนาคต (With what effect, immediate and long term?) การส่งข่าวสารนั้นเพื่อให้ผู้รับฟังผ่านไปเฉย ๆ หรือจดจำด้วยซึ่งต้องอาศัยเทคนิควิธีการที่แตกต่างกัน และเช่นเดียวกันกับการเรียนการสอนที่จะได้ผลนั้น ผู้สอนจะต้องตระหนักอยู่เสมอว่าเมื่อสอนแล้ว ผู้เรียนจะได้รับความรู้เกิดการเรียนรู้มากน้อยเท่าใด และสามารถจดจำความรู้ที่ได้รับนั้นได้นานเพียงใด โดยที่ผู้เรียนอาจได้รับความรู้เพียงบางส่วนหรือไม่เข้าใจเลยก็ได้ การวัดผลของการถ่ายทอดความรู้นั้นอาจทำได้ยากเพราะบางครั้งผู้เรียนอาจจะไม่แสดงการตอบสนองออกมา และบางครั้งการตอบสนองนั้นก็อาจจะวัดผลไม่ได้เช่นกัน

2.5.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจ

ในกระบวนการสื่อสารมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่

1. ผู้ส่งสาร (Source)
2. สาร (Message)
3. สื่อ (Media)
4. ผู้รับสาร (Receiver)

องค์ประกอบทั้ง 4 ส่วนนี้ มีส่วนสำคัญในการกำหนดความสำเร็จของการสื่อสารที่จะทำ ให้ผู้รับสาร เกิดความตระหนักและพฤติกรรมไปในแนวทางที่ผู้ส่งสารตั้งใจ และองค์ประกอบที่สำคัญคือ สื่อ (Media) ซึ่งเป็นพาหนะที่นำพาข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ซึ่งจำแนกได้ 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

- สื่อมวลชน (Mass Media)
- สื่อบุคคล (Personal Media)

แคลปเปอร์ (Klapper อ้างถึงใน ปรมะ สตะเวทิน, 2540: 142) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ที่มีต่อทัศนคติ และพฤติกรรมด้านต่างๆ ของประชาชนไว้ดังนี้

1. อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อประชาชนนั้น ไม่ใช่อิทธิพลโดยตรง แต่เป็นอิทธิพลโดยอ้อม เพราะมีปัจจัยต่างๆ ที่กั้นอิทธิพลของสื่อมวลชน ปัจจัยดังกล่าว ได้แก่

1.1 *ความมีใจโน้มเอียงของผู้รับสาร (Predisposition)* ประชาชนจะมีความคิดเห็น ค่านิยม และมีใจโน้มเอียงที่จะประพฤติ ปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ก่อน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการคบหาสมาคมกับคนอื่น และสถาบันสังคมที่ตนเป็นสมาชิก เมื่อบุคคลผู้นั้นสัมผัสกับสื่อมวลชน ก็จะทำเอาทัศนคติ ค่านิยมและพฤติกรรมเหล่านั้นติดตัวมาด้วย

1.2 *การเลือกของผู้รับสาร (Selective Processes)* ประชาชนจะเลือกรับสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นและความสนใจของตน และจะหลีกเลี่ยงไม่ยอมรับสารที่ไม่สอดคล้อง หรือที่ขัดแย้งกับความคิดเห็นและความสนใจของตน ประชาชนจะพยายามตีความสารตามความเชื่อ และค่านิยมที่ตนมีอยู่เดิมและจะเลือกจดจำเฉพาะสิ่งที่สนับสนุนความคิดและความเชื่อของตน

1.3 *อิทธิพลของบุคคล (Personal Influence)* ข่าวสารจากสื่อมวลชนอาจไม่ได้ไปถึงประชาชนทั่วไปในทันที แต่จะผ่านสื่อบุคคลหรือผู้นำความคิดเห็นก่อนที่จะไปถึงประชาชน ผู้นำความคิดเห็นมีสอดแทรกความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปด้วย ผู้นำความคิดเห็นมักจะเป็นคนที่ได้รับความเชื่อถือเสมอไม่ว่า และไว้วางใจจากประชาชนทั่วไป จึงเป็นผู้มีอิทธิพลต่อความเห็นและการตัดสินใจของประชาชน

1.4 *ลักษณะของธุรกิจด้านสื่อมวลชน (Economic Aspects)* การดำเนินธุรกิจด้านสื่อมวลชน ในสังคมเสรีนิยมซึ่งมีระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนั้น สื่อมวลชนสามารถแข่งขันกันได้โดยเสรี ต่างฝ่ายต่างเสนอความคิดเห็นและค่านิยมที่แตกต่างกันออกไป และประชาชนก็มีเสรีภาพในการที่จะเลือกเชื่อถือความคิดเห็นใดความคิดเห็นหนึ่งได้ และตัดสินใจว่าจะเชื่อสื่อมวลชนไหนดี

2. อิทธิพลที่สื่อมวลชนมีต่อประชาชน เป็นเพียงผู้สนับสนุนเท่านั้น คือสื่อมวลชนจะสนับสนุนทัศนคติ ค่านิยม ความมีใจโน้มเอียง ตลอดจนแนวโน้มด้านพฤติกรรมของประชาชนให้มีความเข้มแข็งและพร้อมที่จะแสดงให้ปรากฏออกมาเมื่อมีแรงจูงใจเพียงพอหรือเมื่อมีโอกาสเหมาะสม

3. สื่อมวลชนอาจทำหน้าที่เป็นผู้เปลี่ยนแปลงประชาชนได้เช่นกัน จะเกิดขึ้นต่อเมื่อบุคคลมีความโน้มเอียงที่จะเปลี่ยนแปลงอยู่ก่อนแล้ว หากสื่อมวลชนสามารถเสนอสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของเขา เขาก็จะเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมได้ สื่อมวลชนจึงทำหน้าที่เป็นเพียงผู้เสนอหนทางในการเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมเท่านั้น

4. สื่อมวลชนสามารถสร้างทัศนคติ และค่านิยมใหม่ให้เกิดแก่ประชาชนได้ในกรณีที่บุคคลนั้นๆ ไม่เคยมีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นมาก่อน ทัศนคติและค่านิยมใหม่นี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลผู้นั้นรับสารที่เสนอเรื่องราวในแนวเดียวกันบ่อยๆ เป็นอิทธิพลในลักษณะสะสมมิใช่อิทธิพลที่ก่อให้เกิดผลได้ทันทีทันใด หรือในระยะเวลาอันสั้น

เดอเฟลอร์ (De Fleur, 1970) ให้แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อ ต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลไว้ 4 ทฤษฎี ดังนี้

1. *ทฤษฎีความแตกต่างของแต่ละบุคคล (The Individual Differences Theory)* กล่าวคือ โครงสร้างทางบุคลิกภาพส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน เช่น ทัศนคติ ค่านิยมความเชื่อ จะมีส่วนสำคัญต่อการกำหนดแบบการรับรู้หรือการเรียนรู้ของมนุษย์เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและข่าวสารต่างๆ ที่แตกต่างกันตามทฤษฎีนี้ สื่อมวลชนจึงมีอิทธิพลในแง่สร้างการเรียนรู้หรือการตกย้ำในสิ่งที่เขารู้อยู่แล้ว

2. *ทฤษฎีการจัดประเภททางสังคม (The Social Categories Theory)* กล่าวว่า บุคคลในกลุ่มเดียวกัน ย่อมจะเปิดรับสารและมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อเนื้อหาของข่าวสารที่คล้ายคลึงกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากความใกล้ชิดสนิทสนมผูกพันของกลุ่ม ฉะนั้น สื่อมวลชนจึงมีอิทธิพลต่อกลุ่มคนเหล่านี้ ก็ต่อเมื่อส่งมาในลักษณะที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของกลุ่ม

3. *ทฤษฎีความสัมพันธ์ทางสังคม (The Social Relationship Theory)* กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในกลุ่มแบบไม่เป็นทางการมีอิทธิพลต่อการสื่อสารนักสังคมวิทยา ชนบทเชื่อว่าเครือข่ายของชาวนามีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจยอมรับหรือไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ และชาวชนบทมีความผูกพันทางสังคมอย่างแน่นแฟ้นกับเพื่อนบ้าน ผู้นำความคิดเห็นในสังคมจะเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเผยแพร่ข่าวสาร และการยอมรับนวัตกรรมของบุคคลในสังคมนั้นในกรณีเช่นนี้สื่อมวลชนจะมีอิทธิพลต่อคนได้ในลักษณะทฤษฎีการสื่อสารสองขั้นตอน (Two-Step Flow Theory) ซึ่งต้องอาศัยอิทธิพลของบุคคล (Personal Influence) เข้าร่วมด้วย

4. ทฤษฎีบรรทัดฐานทางวัฒนธรรม (The Cultural Norms Theory) กล่าวว่าพฤติกรรมของบุคคลอาจขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานและสภาพแวดล้อมทางสังคม ถ้าสื่อมีเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานทางสังคม สื่อมวลชนอาจเพียงย้ำบรรทัดฐานเดิม และสร้างบรรทัดฐานใหม่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าสื่อมวลชนทำหน้าที่ทางอ้อม 3 ประการคือ 1) สื่อมวลชนจะส่งเสริม สนับสนุนหรือย้ำบรรทัดฐานทางสังคมให้สังคมดำรงอยู่ตลอดไป 2) สื่อมวลชนจะสามารถสร้างความรับผิดชอบร่วมกันให้เกิดขึ้นในสังคม 3) สื่อมวลชนสามารถเปลี่ยนแปลงแบบอย่างการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมของบุคคล โดยช่วยให้เกิดพฤติกรรมใหม่แต่ต้องใช้เวลาอย่างมาก

สื่อเฉพาะกิจ หมายถึง สื่อที่ถูกผลิตขึ้นมาโดยมีเนื้อหาสาระที่เฉพาะเจาะจง และมีเป้าหมายหลักอยู่ที่ผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม (ปรเมศ สตะเวทิน, 2532: 99) สื่อเฉพาะกิจ เป็นการรวมเอาสื่อหลายๆ ประเภทในรูปแบบต่างๆ มาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่องานเฉพาะกิจของแต่ละโครงการ โดยอาจจะมีวัตถุประสงค์ของงานเฉพาะกิจต่างกัน เช่น ต้องการอยากจะทำให้ความรู้แก่ผู้รับสารในเป้าหมายเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือการจูงใจให้ผู้รับสารยอมรับสิ่งใหม่ หรือต้องการเพียงแต่กระตุ้นให้เกิดความคิดเห็น หรืออาจจะต้องการไปถึงขั้นให้ผู้รับสารเป้าหมายเปลี่ยนเจตคติ เปลี่ยนพฤติกรรม เป็นต้น การใช้สื่อต่างๆ ร่วมกันหรือใช้วิธีการสื่อสารหลายรูปแบบร่วมกันก็อาศัยหลักที่ว่า สื่อแต่ละชนิดย่อมมีข้อดี ข้อจำกัดหรือคุณสมบัติต่างกัน และในทำนองเดียวกันวิธีการสื่อสารแต่ละรูปแบบ ก็มีข้อได้เปรียบต่างกันด้วยแต่เมื่อนำเอาส่วนดีของสื่อแต่ละชนิด วิธีการสื่อสารแต่ละประเภทมาพิจารณาวางแผนใช้ร่วมกันก็อาจจะทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการสื่อสารอย่างสูงสุดได้ (Schramm, 1977: 12-23) รูปแบบของสื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ จุลสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ ใบบลิวดจดหมายข่าว คู่มือ วีดิทัศน์ เทป นิทรรศการ เป็นต้น นอกจากสื่อดังกล่าวแล้ว ก็อาจจะมีสื่ออื่นๆ อีก เช่น หอกระจายข่าว ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนเกือบทุกแห่ง

2.6 ข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของสื่อ

สื่อ (MEDIA)

นักเทคโนโลยีการศึกษาได้มีการนิยามความหมายของคำว่า "สื่อ" ไว้ดังต่อไปนี้

Heinich และคณะ (1996) Heinich เป็นศาสตราจารย์ ภาควิชาเทคโนโลยีระบบการเรียนการสอน ของมหาวิทยาลัยอินเดียน่า (Indiana University) ให้คำจำกัดความคำว่า " media " ไว้ดังนี้ "Media is a channel of communication." ซึ่งสรุปความเป็นภาษาไทยได้ดังนี้ "สื่อ คือช่องทางในการติดต่อสื่อสาร" Heinich และคณะยังได้ขยายความเพิ่มเติมอีกว่า " media มีรากศัพท์มาจากภาษาลาติน มีความหมายว่า ระหว่าง (between) หมายถึง อะไรก็ตามซึ่งทำการบรรจุหรือ นำพาข้อมูลหรือสารสนเทศ สื่อเป็นสิ่งที่อยู่ระหว่างแหล่งกำเนิดสารกับผู้รับสาร"

A. J. Romiszowski (1992) ศาสตราจารย์ทางด้านกรอกแบบ การพัฒนา และการประเมินผล สื่อการเรียนการสอน ของมหาวิทยาลัยซีราคิวส์ (Syracuse University) ให้คำจำกัดความคำว่า "media" ไว้ดังนี้ "the carriers of messages, from some transmitting source (which may be a human being or an inanimate object) to the receiver of the message (which in our case is the learner) " ซึ่งสรุปความเป็นภาษาไทยได้ดังนี้ "ตัวนำสารจากแหล่งกำเนิดของการ สื่อสาร (ซึ่งอาจจะเป็นมนุษย์ หรือวัตถุที่ไม่มีชีวิต) ไปยังผู้รับสาร "

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า สื่อ หมายถึง สิ่งใดๆ ก็ตามที่เป็นตัวกลางระหว่างแหล่งกำเนิดของสาร กับผู้รับสาร เป็นสิ่งที่นำพาสารจากแหล่งกำเนิดไปยังผู้รับสาร เพื่อให้เกิดผลใดๆ ตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร

2.6.1 ประเภทของสื่อ

การแบ่งประเภทของสื่อ นักวิชาการได้แบ่งไว้หลายรูปแบบ ได้แก่

1) แบ่งประเภทของสื่อออกเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

1. สื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Media) ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือ ภาพถ่าย
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์

ภาพยนตร์

2) แบ่งประเภทของสื่อออกเป็นสื่อที่รับรู้โดยการฟัง(สื่อโสต) การเห็น(สื่อทัศน์)

การฟังและการมองเห็น (สื่อโสตทัศน์) ดังนี้

1. สื่อโสต (Audio Media) ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง เทป
2. สื่อทัศน์ (Visual Media) ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือ ภาพถ่าย

3. สื่อโสตทัศน (Audio-Visual Media) ผู้รับสารรับสารโดยการมองเห็นและการได้ยินพร้อม ๆ กัน ได้แก่ วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ วิดีโอ (Video) วิดีโอดิส (Videodisc) การแสดงบนเวที (Theatre) เช่น ละคร ดนตรี อุปรากร การฟ้อนรำ เป็นต้น

3) แบ่งประเภทของสื่อเป็นสื่อร้อนและสื่อเย็น ดังนี้

1. สื่อร้อน (Hot Media) สื่อที่นำสารส่งไปยังผู้รับสาร และผู้รับสารไม่ได้มีส่วนร่วมในการส่งสารเลย ผู้รับสารไม่ต้องใช้ความพยายามใด เพื่อให้ได้สารที่สมบูรณ์ เพราะมีคนจัดคอยดูแลให้ เช่น ภาพยนตร์ มีช่างเทคนิคของโรงภาพยนตร์ได้จัดการฉายให้ชม เป็นต้น

2. สื่อเย็น (Cool Media) คือ สื่อที่นำข่าวสารไปยังผู้รับ โดยบางครั้ง ผู้รับสารจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการพยายามให้ได้ข่าวสารที่สมบูรณ์ เช่น วิทยุโทรทัศน์ภาพลัม ผู้ชมต้องปรับภาพ เป็นต้น

4) แบ่งประเภทของสื่อโดยธรรมชาติในการนำสาร ดังนี้

1. สื่ออวัจนะ ได้แก่ สื่อที่นำสารในลักษณะที่เป็นภาษาพูด ภาษาเขียน เช่น การพูด การเขียน ทางสื่อมวลชนต่าง ๆ เป็นต้น

2. สื่ออวัจนะ ได้แก่ สื่อที่นำสารซึ่งไม่เป็นภาษาพูด แต่เป็นสัญลักษณ์ เครื่องหมาย (Signs) และอากัปกริยา การเคลื่อนไหวของร่างกาย ริมฝีปาก การแสดงออกบนใบหน้า นัยน์ตา การขมวดคิ้ว การใช้สัญญาณมือ การสัมผัส การใช้สัญญาณไฟ การตีเกราะ กลอง การยิงพลูเพื่อขอความช่วยเหลือของผู้ที่รอดชีวิตจากเครื่องบินตก หรือเรืออัปปราง สัญญาณจราจร ป้ายทางเข้าออก ทางไปห้องน้ำชาย - หญิง ฯลฯ นอกจากนั้น ยังมีสื่อวัฒนธรรมหรือสื่อพื้นบ้าน เช่น ศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน ดนตรี การแต่งกาย และสื่อทัศนศิลป์

5) แบ่งประเภทของสื่อ ตามรูปแบบและสถานการณ์การสื่อสาร สามารถแบ่งสื่อได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. สื่อภายในบุคคล (Intrapersonal Communication) เป็นการสื่อสารกับตนเอง หรือการส่งสารของบุคคลคนเดียว แต่ละบุคคลมีการสื่อสารภายในตนเองทุกคน เนื้อหาสาระในการสื่อสารมาจากประสบการณ์ ข่าวสาร และข้อมูลของแต่ละคนได้รับ ตัวบุคคลจึงนับได้ว่าเป็นสื่อหรือช่องทางในการสื่อสารกับตนเอง หรือการสื่อสารภายในบุคคล

2. สื่อระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นรูปแบบของการสื่อสารตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป สื่อที่ใช้ในการสื่อสารประเภทนี้ คือ สื่อบุคคล บุคคลได้มี

การพูดกันอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ได้ติดต่อสื่อสารกันทางจดหมาย โทรเลข โทรศัพท์ โทรพิมพ์ เทเลคอมเฟอเรนซ์ การสื่อสารระหว่างบุคคลนั้น ผู้ส่งสารรู้แน่ชัดว่าเป็นกลุ่มใด ผลสะท้อนกลับจากผู้รับสารก็มีได้ง่ายกว่า สื่อหรือช่องทางการสื่อสารสามารถให้นำสารได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

6) แบ่งประเภทของสื่อเป็นสื่อสนับสนุน (Supporting Channels) แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. สื่อสนับสนุนในการบันทึกข่าวสาร คือ โครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวกับการพิมพ์ การบันทึกเสียง การบันทึกภาพ ซึ่งต้องอาศัยเครื่องพิมพ์ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องเล่นแผ่นเสียง กล้องถ่ายรูป และวัสดุรองรับสาร ได้แก่ กระดาษ แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพ ฟิล์ม แผ่นเสียง
2. สื่อสนับสนุนในการขนส่งข่าวสาร คือ โครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวกับระบบการคมนาคม (Transportation) และบริการไปรษณีย์ (Postal Services) ได้แก่ เครือข่ายของเส้นทางคมนาคมทางบก ทางอากาศ ทางเรือ ยานพาหนะ บริการส่งจดหมาย และไปรษณีย์ภัณฑ์อื่น ๆ
3. สื่อสนับสนุนในการถ่ายทอดข่าวสาร เป็นโครงสร้างพื้นฐานที่ช่วยให้การถ่ายทอดข่าวสาร (Transmission of messages) จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง โดยอาศัยคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า ถ่ายทอดสัญญาณผ่านระบบสาย ระบบวิทยุ ระบบแสง และระบบสื่อสารดาวเทียม ซึ่งอาจเรียกรวมกันว่า “การสื่อสารโทรคมนาคม ” (Telecommunication) หรือสื่อส่งสัญญาณ (Transmission Media) ได้แก่ โทรเลข โทรศัพท์ โทรพิมพ์ โทรภาพ โทรสาร โทรทัศน์ตามสาย วิทยุคมนาคม เป็นต้น ในที่นี้ จะพิจารณาเรื่องสื่อ ตามเหตุการณ์ทางการสื่อสารตามลำดับ (Chronology of Communication Events)

2.6.2 สื่อสิ่งพิมพ์ (Publications media)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายคำที่เกี่ยวกับ “ สื่อสิ่งพิมพ์ ” ไว้ว่า **สิ่งพิมพ์** หมายถึง สมุด แผ่นกระดาษ หรือวัตถุใด ๆ ที่พิมพ์ขึ้น รวมตลอดทั้งบทเพลง แผนที่ แผ่นผัง แผนภาพ ภาพวาด ภาพระบายสี ใบประกาศ แผ่นเสียง หรือสิ่งอื่นใดอันมีลักษณะเช่นเดียวกันนักวิชาการด้านศิลปกรรมศาสตร์หลายท่านได้ให้ข้อคำนึงถึงในการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญในกระบวนการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ เนื่องจากแม่พิมพ์ที่มี

ความสวยงามสมบูรณ์เพียงใด คุณภาพของสื่อสิ่งพิมพ์ที่ได้ก็จะมีมากเพียงนั้น ข้อควรคำนึงในการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ของนักวิชาการศิลปกรรมศาสตร์ มีดังนี้

วิรุณ ตั้งเจริญ กล่าวว่า การออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ในปัจจุบันควรได้คำนึงถึงประเด็นต่อไปนี้

- การออกแบบที่สัมพันธ์กับระบบการพิมพ์
- การออกแบบที่ตัวหนังสือสัมพันธ์กับภาพ
- การออกแบบที่มีคุณค่าทางศิลปะ
- การออกแบบที่มีลักษณะทันสมัย
- การออกแบบที่มีความประณีตเรียบร้อย

วรพงษ์ วรชาติอุดมพงศ์ กล่าวว่า การปรุงแต่งงานออกแบบจะต้องสอดคล้องกับปรัชญาการออกแบบ ซึ่งนำมาเป็นข้อควรคำนึงในการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ได้เป็นอย่างดี ได้แก่

- ก่อให้เกิดประโยชน์และแสดงศักยภาพในหน้าที่ได้ตรงตามวัตถุประสงค์
- ต้องสามารถแสดงคุณค่าในด้านสุนทรียศาสตร์ได้อย่างดี
- มีรูปแบบที่ทันสมัย
- มีความประหยัดค่าใช้จ่ายมากที่สุดและส่งผลตามวัตถุประสงค์ได้มากที่สุด
- มีรูปแบบที่แสดงถึงเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะอันสอดคล้องกับลักษณะศิลปวัฒนธรรม

จันทนา ทองประยูร กล่าวว่า ปัจจัยที่ควรคำนึงถึงในการออกแบบและจัดหน้าสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่

- ความสอดคล้องกับประเภทและลักษณะเนื้อหาของสื่อสิ่งพิมพ์
- การตอบสนองต่อนโยบาย ความต้องการ และวัตถุประสงค์ในการจัดทำ
- การคำนึงถึงจิตวิทยาในการรับรู้ข่าวสารของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและวัตถุประสงค์การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ของกลุ่มเป้าหมาย
- การกำหนดขนาดและรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ที่สอดคล้องกับลักษณะของกระดาษ

มาตรฐาน

บุญชัย วลีธรรมสวัสดิ์ กล่าวว่า ข้อควรคำนึงในการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่

ความมีสัมฤทธิ์ผลในการใช้งาน
 สามารถผลิตได้โดยไม่สร้างปัญหาให้ยุ่งยาก
 มีความสวยงาม ดึงดูดใจ
 สามารถผลิตได้อย่างประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย
 ใช้ศิลปะการออกแบบช่วยเพิ่มคุณค่าของงานพิมพ์

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบสิ่งพิมพ์ และคู่มือการทอ่งเที่ยว

2.7.1 ประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์

1. สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ

- **หนังสือสารคดี ตำรา แบบเรียน** เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่แสดงเนื้อหาวิชาการในศาสตร์ ความรู้ต่าง ๆ เพื่อสื่อให้ผู้อ่าน เข้าใจความหมาย ด้วยความรู้ที่เป็นจริง จึงเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่เน้น ความรู้อย่างถูกต้อง
- **หนังสือบันเทิงคดี** เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตขึ้นโดยใช้เรื่องราวสมมติ เพื่อให้ผู้อ่าน ได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนาน มักมีขนาดเล็ก เรียกว่า หนังสือฉบับกระเป๋า หรือ Pocket Book ได้

2. สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร

- **หนังสือพิมพ์ (Newspapers)** เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตขึ้นโดยนำเสนอเรื่องราว ข่าว สารภาพและความคิดเห็น ในลักษณะของแผ่นพิมพ์ แผ่นใหญ่ ที่ใช้วิธีการพับรวมกัน ซึ่งสื่อ สิ่งพิมพ์ชนิดนี้ ได้พิมพ์ออกเผยแพร่ทั้งลักษณะ หนังสือพิมพ์รายวัน, รายสัปดาห์ และรายเดือน
- **วารสาร, นิตยสาร** เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตขึ้นโดยนำเสนอสาระ ข่าว ความบันเทิง ที่ มีรูปแบบการนำเสนอ ที่โดดเด่น สะดุดตา และสร้างความสนใจให้กับผู้อ่าน ทั้งนี้การผลิตนั้น มี การ กำหนดระยะเวลาการออกเผยแพร่ที่แน่นอน ทั้งลักษณะวารสาร , นิตยสารรายปักษ์ (15 วัน) และ รายเดือน

- **จุลสาร** เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตขึ้นแบบไม่มุ่งหวังผลกำไร เป็นแบบให้เปล่าโดยให้ผู้อ่านได้ศึกษาหาความรู้ มีกำหนดการออกเผยแพร่เป็นครั้ง ๆ หรือลำดับต่าง ๆ ในวาระพิเศษ

3. สิ่งพิมพ์โฆษณา

- **โบรชัวร์ (Brochure)** เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีลักษณะเป็นสมุดเล่มเล็ก ๆ เย็บติดกันเป็นเล่มจำนวน 8 หน้าเป็น อย่างน้อย มีปกหน้าและปกหลัง ซึ่งในการแสดงเนื้อหาจะเกี่ยวกับโฆษณาสินค้า

- **ใบปลิว (Leaflet, Handbill)** เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ใบเดียว ที่เน้นการประกาศหรือโฆษณา มักมีขนาด A4 เพื่อ่ายในการแจกจ่าย ลักษณะการแสดงเนื้อหาเป็นข้อความที่ผู้อ่านอ่านแล้วเข้าใจง่าย

- **แผ่นพับ (Folder)** เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผลิตโดยเน้นการนำเสนอเนื้อหา ซึ่งเนื้อหาที่นำเสนอ นั้นเป็นเนื้อหา ที่สรุปใจความสำคัญ ลักษณะมีการพับเป็นรูปเล่มต่างๆ

- **ใบปิด (Poster)** เป็นสื่อสิ่งพิมพ์โฆษณา โดยใช้ปิดตามสถานที่ต่างๆ มีขนาดใหญ่เป็นพิเศษ ซึ่งเน้นการนำเสนออย่างโดดเด่น ดึงดูดความสนใจ

2.7.2 บทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์

สื่อสิ่งพิมพ์มีหน้าที่ ดังนี้

1. บทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ในงานสื่อมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์มีความสำคัญในด้านการนำเสนอข้อมูล ข่าวสาร สาระ และความบันเทิง ซึ่งเมื่องานสื่อมวลชนต้องเผยแพร่ จึงต้องผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์, วารสาร, นิตยสาร เป็นต้น

2. บทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ในสถานศึกษา สื่อสิ่งพิมพ์ถูกนำไปใช้ในสถานศึกษาโดยทั่วไป ซึ่งทำให้ผู้เรียน ผู้สอนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น เช่น หนังสือ ตำรา แบบเรียน แบบฝึกหัด สามารถพัฒนาได้เป็นเนื้อหาในระบบ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้

3. บทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ในงานด้านธุรกิจ สื่อสิ่งพิมพ์ที่ถูกนำไปใช้ในงานธุรกิจประเภทต่าง ๆ เช่น งานโฆษณา ได้แก่ การผลิต หัวจดหมาย/ซองจดหมาย , ใบเสร็จรับเงิน/ใบส่งของ, โฆษณาหน้าเดียว, นามบัตร เป็นต้น

4. บทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ในงานธนาคารงานด้านการธนาคาร ซึ่งรวมถึง งานการเงิน และงานที่เกี่ยวข้องกับ หลักฐานทางกฎหมาย ได้นำสื่อสิ่งพิมพ์หลาย ๆ ประเภทมาใช้ในการดำเนินงาน เช่น โบรชัวร์, ใบถอน, ธนบัตร, เช็คธนาคาร, ตั๋วแลกเงิน และหนังสือเดินทาง

5. บทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ในห้างสรรพสินค้า และร้านค้าปลีก สื่อสิ่งพิมพ์ที่ทางห้างสรรพสินค้า หรือร้านค้า ปลีกใช้ในการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ ใบปิดโฆษณาต่าง ๆ ใบปลิว , แผ่นพับ, จุลสาร

2.7.3 ประวัติสื่อสิ่งพิมพ์

ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์การพิมพ์ของตะวันออก การพิมพ์เริ่มขึ้นในประเทศจีนราว 255 ปีก่อนคริสตกาล จีนรู้จักการแกะสลักตราบนแผ่นหิน กระดาษสัตว์และงา สำหรับใช้ประทับบนดินเหนียวหรือขี้ผึ้ง เป็นการพิมพ์สมัยยุคโบราณซึ่งไม่มีหมึกและกระดาษ ในพงศาวดารจีนโบราณได้บันทึกไว้ว่า พระเจ้าจักรพรรดิมีตราหยกประจำแผ่นดิน ซึ่งแกะละเอียดและปลอมแปลงยาก ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 2 จีนรู้จักคัดลอกตำราที่สลักไว้บนแผ่นหินด้วยวิธีการลอกรูป โดยการใส่กระดาษวางทาบบนแผ่นหินที่ต้องการคัดลอกแล้วฝนด้วยถ่านหรือสี ในปี ค.ศ.400 จีนรู้จักการทำหมึกแท่งใช้ โดยใช้เขม่าไฟเป็นเนื้อสีผสมกาวเคี้ยวจากกระดูกสัตว์เป็นตัวยึดแล้วทำให้แห้งแข็งเป็นแท่ง เรียกว่า “บัก” เมื่อจะใช้เขียนก็นำมาฝนกับน้ำบนแท่นหมึก ราวปี ค.ศ.450 มีการพิมพ์ด้วยหมึกบนกระดาษโดยการใส่ตราจุ่มหมึกตีลงบนกระดาษเช่นเดียวกับการประทับตรายาง ในปี ค.ศ. 868 มีการพิมพ์หนังสือเล่มแรก ชื่อ วัชรสูตร ค้นพบในถ้ำทუნวางของจีน มีลักษณะเป็นม้วน ยาว 16 ฟุต กว้าง 1 ฟุต ระบุไว้ว่าพิมพ์เมื่อ 16 พฤษภาคม ค.ศ. 868 กลางคริสต์ศตวรรษที่ 11 ได้มีตัวพิมพ์ขึ้นเป็นครั้งแรก โดย ไป เซ็ง ซึ่งเป็นช่างเหล็กเป็นผู้ประดิษฐ์ขึ้น ใช้ดินเหนียวปั้นแล้วแกะเป็นตัวอักษรจากนั้นนำไปตากให้แห้งแล้วเผาไฟ ปัจจุบันเรียกว่า “ตัวเรียง” ตัวเรียงโลหะมีใช้ครั้งแรกในเกาหลี ประมาณ ค.ศ.1241

ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์การพิมพ์ของตะวันตก ก่อนกลางคริสต์ศตวรรษที่ 15 ที่ยุโรปเริ่มมีหนังสืออ่านแล้วแต่เป็นหนังสือที่ต้องเขียนจึงมีจำนวนน้อยและราคาแพง กูเตินเบิร์กได้ประดิษฐ์แท่นพิมพ์โดยพัฒนาแม่แบบสำหรับหล่อตัวพิมพ์โลหะให้ได้ขนาดสม่ำเสมอ และค้นพบวิธีทำหมึกสำหรับใช้กับตัวเรียง ซึ่งกูเตินเบิร์กได้พิมพ์ “คัมภีร์กูเตินเบิร์ก” เป็นหนังสือเก่าแก่ที่มีความสมบูรณ์ที่สุดในยุโรป งานพิมพ์ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของศาสนา ปรัชญา กฎหมาย และกวี

นิพนธ์ ช่วงเวลา 350 ปีที่กุเตินเบิร์กได้ประดิษฐ์เครื่องพิมพ์ขึ้น ได้มีการพัฒนาหลายอย่างเช่นการเปลี่ยนแท่นพิมพ์จากไม้เป็นเหล็ก การปรับปรุงเพิ่มเติมกรอบกันหมึกเปื้อนขอบกระดาษที่พิมพ์ การเสริมเบาะเฉลี่ยแรงกดเพื่อให้การกดตัวพิมพ์มีน้ำหนักที่เท่ากัน ปีค.ศ. 1790 วิลเลียม นิโคลสัน นักวิทยาศาสตร์ชาวอังกฤษ ได้ประดิษฐ์วิธีทาหมึกบนหน้าตัวพิมพ์ด้วยลูกกลิ้งทรงกระบอกซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการพิมพ์แบบโรตารี แท่นพิมพ์ที่ทำด้วยเหล็กทั้งแท่นสร้างขึ้นครั้งแรกในประเทศอังกฤษ ในปีค.ศ. 1811 เฟรดริก เคอนิกและแอนเดรส บาวเออร์ ได้ร่วมกันประดิษฐ์เครื่องพิมพ์แบบซีลินเดอร์หรือโม คือ ลูกกลิ้งทรงกระบอกหมุนรอบแกนตัวเองตามแนวนอน สำหรับกดและรีดกระดาษไปบนแม่พิมพ์ ขณะแม่พิมพ์วิ่งผ่านไปข้างใต้ ทำให้พิมพ์ได้เร็ว ชัดเจนขึ้น และไม่ต้องใช้แรงกดมาก แรงจะกดเฉพาะตรงจุดที่ผิวลูกกลิ้งสัมผัสกับแม่พิมพ์เท่านั้น และต่อมาได้พัฒนาให้เครื่องพิมพ์นี้พิมพ์ได้ทีละตัว 2 หน้า โดยพิมพ์หน้าหนึ่งก่อนแล้วจึงผ่านไปพิมพ์อีกด้านหนึ่ง ค.ศ. 1824 วิลเลียม เชิร์ช ได้ประดิษฐ์ที่ป้อนกระดาษและเก็บกระดาษพิมพ์อัตโนมัติเพิ่มเข้าไปทำให้เป็นเครื่องพิมพ์ที่สมบูรณ์แบบ

ประวัติการพิมพ์ในประเทศไทย

ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช กรุงศรีอยุธยา ได้เริ่มแต่งและพิมพ์หนังสือคำสอนทางศาสนาคริสต์ขึ้น เพื่อใช้เผยแพร่คำสอน และหลังจากนั้นหมอบรัดเลย์เข้ามาเมืองไทย และได้เริ่มดำเนินงานพิมพ์จนสนใจเป็นธุรกิจด้านการพิมพ์ ได้สร้างโรงพิมพ์หมอบรัดเลย์ขึ้น ซึ่งเป็นโรงพิมพ์แห่งแรกที่พิมพ์วรรณคดีไทยแลหนังสือเรื่องต่างๆออกจำหน่าย ทำให้หนังสือแพร่หลายไปสู่ประชาชนทั่วไป ในเมืองไทย พ.ศ. 2382 ได้พิมพ์เอกสารทางราชการเป็นชิ้นแรก คือ หมายประกาศห้ามสูบบุหรี่ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดให้จ้างพิมพ์จำนวน 9,000 ฉบับ ต่อมาเมื่อวันที่ 4 ก.ค. 2387 ได้ออกหนังสือฉบับแรกขึ้น คือ บางกอกรีคอร์ดเดอร์ (Bangkok Recorder) เป็นจดหมายเหตุอย่างสั้น ออกเดือนละ 2 ฉบับ และใน 15 มิ.ย. พ.ศ. 2404 ได้พิมพ์หนังสือเล่มออกจำหน่ายโดยชื้อลิขสิทธิ์จาก หนังสือนิราศลอนดอนของหม่อมราชวงศ์ทัตและได้เริ่มต้นการซื้อขาย ลิขสิทธิ์จำหน่ายในเมืองไทย หมอบรัดเลย์ ได้ถึงแก่กรรมในเมืองไทยกิจการการพิมพ์ของไทยจึงเริ่มต้นเป็นของไทย หลังจากนั้นใน พ.ศ. 2500 ประเทศไทยจึงนำเครื่องพิมพ์แบบโรตารี ออฟเซต (Rotary off Set) มาใช้เป็นครั้งแรก โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชนำเครื่องหล่อเรียงพิมพ์ Monotype มาใช้กับตัวพิมพ์ภาษาไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยได้จัดโรงพิมพ์ธนบัตรในเมืองไทยขึ้นใช้เอง

ประวัติและข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือ

คำว่า “ หนังสือ ” มีความหมายเป็น 3 นัย คือ

1. เครื่องหมายขีดเขียนแทนเสียงหรือคำพูดและลายลักษณ์อักษร ตามคำจำกัดความนี้หมายถึง ตัวอักษรหรืออักขระอันประกอบด้วยสระ และพยัญชนะ และรวมไปถึงเครื่องหมายต่างๆ เช่น เครื่องหมายวรรคตอน ซึ่งใช้เขียนหรือพิมพ์เพื่อสื่อความหมาย
2. กระดาษที่เย็บรวมกัน มีปกหุ้ม ความหมายนี้ค่อนข้างกว้างมาก เพราะจะครอบคลุมถึงหนังสือเรียงมย จนถึงหนังสือพระคัมภีร์ รวมทั้งสมุดเช้ค สมุดบัญชี และสมุดบันทึก ความหมายตามนัยนี้ เน้นในด้านลักษณะรูปลักษณ์
3. จดหมายที่มีไปมา เอกสาร บทประพันธ์ ความหมายนัยนี้ อาจมีเพียงลักษณะเป็นกระดาษแผ่นเดียว หรือหลายแผ่นก็ได้ และที่มีหลายแผ่นอาจรวมปึกหนีบด้วยลวดเสียบหรือเย็บด้วยเครื่องเย็บกระดาษ หรืออาจทำเป็นเล่มถาวรมีปกหุ้มก็ได้

อาจสรุปได้ว่า “ หนังสือ ” หมายถึง เป็นสื่อที่รวบรวมของข้อมูล ประเภทตัวอักษร และรูปภาพ ที่ลงในแผ่นกระดาษ หรือ วัสดุชนิดอื่น และรวมเข้าด้วยกัน ด้วยวิธีการ เย็บเล่ม หรือ ทากาว เข้าด้วยกันที่บริเวณขอบด้านใดด้านหนึ่ง โดยมีขนาดต่างๆกัน แต่มักจะไม่ทำใหญ่กว่าการจับและเปิดอ่านสะดวก หนังสือมักจะเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล ความรู้ วรรณกรรม ต่างๆ สำหรับหนังสือในรูปแบบที่เก็บในลักษณะอิเล็กทรอนิกส์ จะเรียกว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หรือ อีบุ๊ก (e-book) แรกเริ่มที่มนุษย์รู้จักเขียนนั้นใช้บนหินบ้าง ทราบ้าง ต้นไม้บ้าง แต่สิ่งเหล่านี้เคลื่อนย้ายไม่ได้ ต่อมาจึงใช้แผ่นดินเหนียวเขียนแล้วตากแห้ง หรือเผาไฟให้แข็งตัว ทำให้สามารถนำไปไหนมาไหนได้ อย่างไรก็ดี หนังสือแผ่นดินเผา ก็ยังไม่เหมาะสมต่อการเคลื่อนย้าย เพราะหนักและรกรุงรัง หนังสือที่ต้องการนั้นคือ หนังสือที่มีน้ำหนักเบา จุกความได้มากและใช้ทน ครั้นประมาณ 3,000 ปีก่อนคริสตกาล อียิปต์คิดทำกระดาษจากต้นปาล์มได้สำเร็จ จึงได้มีหนังสือม้วน (Scroll) เกิดขึ้นเป็นหนังสือที่เบา นำติดตัวไปได้สะดวก หนังสือม้วนมีความยาวประมาณ 15 – 20 ฟุต ปากกาที่ใช้เขียนทำด้วยไม้รวก (Reed) อียิปต์มีหนังสือม้วนชื่อ The Milbank Papyrus อายุเกือบ 2,000 ปี ได้รับการอนุรักษ์ไว้ที่สถาบันภาคพื้นตะวันออกมหาวิทยาลัยชิคาโก (The Oriental Institute, University of Chicago)

จีนมีหนังสือใช้ในราวปี 1,300 ปีก่อนคริสตกาล เขียนบนใบลานก็มี เขียนบนไม้ไผ่เหลาเป็นซีกก็มีแล้วร้อยด้วยเชือกให้รวมเป็นปึกเดียวกันแต่ให้พลิกอ่านได้ ครั้นถึงคริสต์ศตวรรษที่ 2 จีน

ก็สามารถทำกระดาษขึ้นใช้สำเร็จ นำมาใช้เขียนหนังสือแบบม้วน จนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 5 จึงเปลี่ยนรูปแบบมาเป็นหนังสือแบบพับกลับไปกลับมาเหมือนลักษณะของหีบเพลงชัก การเขียนใช้พู่กันกับหมึก มีทั้งภาพและตัวหนังสือ หนังสือกรีกเป็นหนังสือแบบม้วน กว้างประมาณ 10 นิ้ว และยาวถึง 35 ฟุต ก็มีลักษณะการเขียนใช้วิธีเขียนเป็นคอลัมน์กว้างประมาณ 3 นิ้ว เว้นช่องว่างระหว่างคอลัมน์ไว้เป็นขอบ ชาวอังกฤษและโรมันเขียนหนังสือบนแผ่นไม้ ในอังกฤษใช้ไม้ทำจากต้นบีช (beech) ซึ่งภาษามองโกล – แซกซอนเรียกว่า “ boc ” จึงเป็นที่มาของคำว่า “ book ” ในภาษาอังกฤษ พวกโรมันมีวิธีรวมแผ่นหนังสือโดยการเจาะรูแผ่นไม้แล้วร้อยด้วยวงแหวนและเรียกหนังสือนี้ว่า โคเดกซ์ (Codex) ทุกวันนี้ยังใช้คำนี้ในความหมายว่า หนังสือที่ทำเป็นแผ่นมิใช่หนังสือแบบม้วน แผ่นไม้ที่ใช้เขียนหนังสือนั้นทำในลักษณะที่แปลก กล่าวคือ แผ่นไม้จะเคลือบด้วยกาวผสมขอลกหลายชั้น ซึ่งจะแข็งตัวเมื่อแห้งสนิทดีแล้ว และเคลือบทับด้วยขี้ผึ้งสีดำบางๆ ดังนั้นเวลาเขียนด้วยเหล็กจารอักษรปรากฏเป็นตัวอักษรสีขาวบนพื้นสีดำ แผ่นเคลือบนี้ใช้สำหรับการเขียนที่ไม่ถาวรเป็นส่วนใหญ่ เพราะสามารถลบได้ ถ้าเป็นเรื่องสำคัญที่จะบันทึกเก็บไว้ พวกโรมันจะใช้กระดาษม้วนปาปายรัสแบบกรีกแทน

ในคริสต์ศตวรรษที่ 1 ปรากฏว่ามีการนำหนังสือที่เขียนบนแผ่นกระดาษปาปายรัสแผ่นเล็กทับของแผ่นกระดาษคู่หนึ่งซึ่งพับเข้าหากันได้ และนี่เองที่เป็นจุดกำเนิดของหนังสือซึ่งเห็นกันอยู่ทุกวันนี้ พวกโรมันชอบหนังสือแบบนี้มาก เพราะนำติดตัวได้ง่าย และสามารถเอาเนื้อหามาวางเทียบกันได้ จึงรับหนังสือแบบนี้มาใช้ หนังสือม้วนจึงถูกละเลยและเลิกใช้ไปในที่สุดราวคริสต์ศตวรรษที่ 4 หนังสือสัตว์ถูกนำมาใช้ทำหนังสือม้วนเมื่อประมาณ 200 ปีก่อนคริสตกาล หนังสือสัตว์ที่จะนำมาเขียนหนังสือนั้นจะต้องทำการฟอกและขัดจนเรียบเนียน ราคาจึงแพง แต่ก็มีข้อได้เปรียบกว่ากระดาษปาปายรัส เพราะใช้เขียนได้ทั้ง 2 หน้า และสามารถวาดภาพด้วยสีน้ำมันได้ ทั้งเก็บได้ทนกว่าสีน้ำหรือหมึก ในคริสต์ศตวรรษที่ 6 มีการตั้ง “โรงเขียน” (Scriptoria) ขึ้นในอิตาลี เป็นที่สำหรับให้บรรดาพวกพระทำงานคัดลอก และเขียนต้นฉบับหนังสือ วิธีการนี้ได้แพร่หลายไปทั่วยุโรป หนังสือเกือบทุกเล่มเกิดจากฝีมือพวกพระเหล่านี้

หนังสือที่เกิดจากฝีมือของพวกพระในสมัยกลางระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 5 – 15 เขียนบนแผ่นหนังเป็นส่วนมาก ใช้แผ่นหนัง 4 แผ่นซ้อนกันแล้วพับครึ่ง เย็บด้วยด้ายตรงรอยพับ นับเป็นยกหนึ่งซึ่งจะเท่ากับ 8 แผ่นหรือ 16 หน้า เสมียนจะเขียนทีละหน้า มีการประดิษฐ์หัวเรื่องให้สวยงามโดยใช้สีต่างๆ อักษรตัวแรกของประโยคก็เป็นอักษรประดิษฐ์เช่นเดียวกัน เมื่อเขียนเสร็จและตรวจทานถูกต้องดีแล้วก็ส่งไปทำปก ส่วนปกก็มีการออกแบบและประดิษฐ์อย่างวิจิตรสวยงาม

ในคริสต์ศตวรรษที่ 13 มีมหาวิทยาลัยเกิดขึ้นในยุโรปหลายแห่ง ความต้องการหนังสือตำราต่างๆ มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว มหาวิทยาลัยจึงจ้างเสมียนให้มาทำหน้าที่คัดลอกและเก็บรักษา หนังสือสำหรับให้นักศึกษา และอาจารย์ได้เข้าไปใช้ และเมื่อได้นำกระดาษเข้ามาใช้แทนหนัง ราคาหนังสือก็ถูกลง จึงมีการทำขายแทนการให้เช่าเหมือนเดิม การผลิตหนังสือก็ต้องเปลี่ยนโฉมหน้าไปให้ทันกับความต้องการ ทั้งปริมาณและความรวดเร็ว ดังนั้นจึงไม่มีการสนใจในเรื่องการประดิษฐ์เพื่อความวิจิตรงดงามของหนังสืออีกต่อไป ทศนะเดิมที่เคยถือกันว่า “หนังสือเป็นงานอวดฝีมือ และศิลปะ” ก็เปลี่ยนมาเป็น “หนังสือเพื่อความรู้” แทนและเมื่อโยฮัน กูเตินเบิร์กประดิษฐ์เครื่องพิมพ์ได้สำเร็จราวกลางคริสต์ศตวรรษที่ 15 ก็ทำให้หนังสือเปลี่ยนโฉมหน้าเข้าสู่ยุคการพิมพ์ เป็นการสิ้นสุดของหนังสือยุคก่อนการพิมพ์

2.8 รูปแบบหนังสือนำเที่ยว GUIDE BOOK

ภาพที่ 2.13 ตัวอย่างหนังสือนำเที่ยว

Guide book n. หนังสือแนะนำ Syn. Handbook, manual, instruction Related. คู่มือทัศนาวจร

หนังสือนำเที่ยว n. guide book Class. เล่ม Def. คู่มือแนะนำเกี่ยวกับข้อมูลการท่องเที่ยว

Sample: สถานที่อีกแห่งหนึ่งซึ่งมีในหนังสือนำเที่ยวคือเจดีย์ม้าขาวที่ตุนฮวง

หนังสือแนะนำ n. guide book *Class.* เล่ม, ฉบับ *Syn.* คู่มือ *Def.* หนังสือที่ชี้แจงแนวทางหรือวิธีให้ทำหรือปฏิบัติ *Sample:* กระทรวงศึกษาธิการควรจัดทำหนังสือคู่มือครูที่ใช้ได้จริง และหนังสือแนะนำในด้านหลักสูตรการเรียนการสอน

หนังสือนำเที่ยว เป็นหนังสือที่นักท่องเที่ยวหรือนักเดินทางใช้ โดยให้รายละเอียดเกี่ยวกับที่ตั้งทางภูมิศาสตร์, สถานที่ท่องเที่ยว หรือ การเดินทาง มักจะมีรายละเอียดเช่นหมายเลขโทรศัพท์ที่อยู่ ราคาและความคิดเห็นของโรงแรมและที่พักอื่นๆ ร้านอาหารและกิจกรรมต่างๆ อาจให้แผนที่และรายละเอียดที่แตกต่างกัน และมักจะรวมข้อมูลประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไว้ให้ด้วย หนังสือบางเล่มอาจจะมุ่งเน้นข้อมูลของการเดินทาง การผจญภัยไปพักผ่อนหรือจะเดินทางด้วยการจำกัดงบประมาณมากหรือน้อย หรือโฟกัสไปที่ความสนใจเฉพาะอย่างในการเที่ยวเช่น สนใจด้านอาหาร สนใจด้านประวัติศาสตร์ สนใจด้านการถ่ายภาพ โดยทั่วไปหนังสือนำเที่ยวมีวัตถุประสงค์ที่จะใช้ร่วมกับการท่องเที่ยวจริง ซึ่งจะช่วยให้ผลิตผลกับการท่องเที่ยว อีกทั้งการร่วมแชร์ประสบการณ์กับหนังสือนำเที่ยวด้วย

2.8.1 ยุคของหนังสือนำเที่ยว

1) **โลกอาหรับยุคกลาง** ในโลกอาหรับยุคกลางมีการจัดตั้งการล่าสมบัติซึ่งเป็นอุตสาหกรรมหลักในรอบศตวรรษที่ 9 หนังสือคู่มือสำหรับนักเดินทางจำนวนมากจะใช้ในการค้นหาของโบราณและศิลปวัตถุตะวันออก อนุสาวรีย์ และสมบัติ โดยเขียนจากประสบการณ์ของนักล่าสมบัติชาวอาหรับและนักซุทธาแร่ธาตุ ซึ่งเป็นสิ่งที่ขายดีที่สุดในโลกอาหรับยุคกลาง โดยเฉพาะในกรณีอาหรับอียิปต์ โบราณวัตถุอียิปต์จะมีมูลค่าสูงมากนี้

2) **ยุคโมเดิร์น** คู่มือท่องเที่ยวเป็นหนังสือสมัยใหม่ บุกเบิกโดย Mariana Starke (1761/2 – 1838) ซึ่งให้คำแนะนำในการเดินทางในฝรั่งเศสและอิตาลีซึ่งเป็นสหายจำเป็นในการเดินทางไปอังกฤษ ต้นศตวรรษที่ 19 ซึ่งคำให้แนะนำในการเดินทางในฝรั่งเศสและอิตาลีที่เป็นสหายที่จำเป็นสำหรับการเดินทางไปอังกฤษในต้นศตวรรษที่ทวิป 19 Starkeเป็นผู้แนะนำที่ให้ข้อมูลจริงมากกว่ารายละเอียดของสถานที่ที่จะเข้าชม คู่มือท่องเที่ยวเล่มแรกเกิดขึ้นในศตวรรษที่ 19 ซึ่งปรากฏในสหรัฐอเมริกา เผยแพร่ในปี 1822 ที่ รัฐนิวยอร์ก และ Theodore Dwight ของนักท่องเที่ยวทางภาคเหนือ และ Henry Gilpin ของทัวร์ภาคเหนือ และพบในปี 1825 ที่ยุโรป ได้รับการพัฒนาโดย Karl Baedeker ในประเทศเยอรมนี (1835) และได้พิมพ์เผยแพร่งานของ Starke

โดย John Murray III in England (1836) Baedeker และ Murray เป็นที่ผลิตที่ไม่มีตัวตน, แนะนำวัตถุประสงค์, ทำงานโดยมีข้อมูลจริง, และสะท้อนตัวตนอย่างลึกซึ้ง จำหน่ายหนังสือโดย Baedeker และ Murray ซึ่งช่วยแปลงและประเภทของการท่องเที่ยว ซึ่งหนังสือนี้ได้กลายมาเป็นหนังสือแนะนำ Baedeker และ Murray เป็นหนังสือคู่มือที่เป็นที่นิยมอย่างมหาศาลและมีเนื้อหาที่เป็นมาตรฐานที่ดีสำหรับนักเดินทางในศตวรรษที่ 20 William Wetmore Story กล่าวไว้ในปี 1860 ว่า “ชายชาวอังกฤษทุกคนเห็นด้วยกับข้อมูลของ Murray และ Byron สำหรับความเชื่อมั่นและค้นพบโดยพวกที่รู้และรู้สึกเห็นด้วยทุกขั้นตอน ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองบรรณาธิการของ Baedeker ได้รับสิทธิในการผลิต Murray 's Handbooks หนังสือคู่มือที่เรียกว่า คู่มือ Blue เพื่อแยกพวกเขาออกจาก Baedekers, โดยจัดตั้งหนังสือแนะนำที่สำคัญของศตวรรษที่ 20 และเผยแพร่มาจนถึงทุกวันนี้

3) ยุค Post-WW2 ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 สองชื่อใหม่ที่เกิดขึ้นที่ยุโรปและอเมริกา ร่วมกันในการเดินทางระหว่างประเทศ Eugene Fodor อังกฤษเกิดจากบทความท่องเที่ยวที่ได้อพยพไปยังสหรัฐอเมริกา ก่อนสงคราม wrote คู่มือแนะนำผู้ชมที่อ่านภาษาอังกฤษกับทวีปยุโรป Arthur Frommer, ทหารอเมริกันประจำการในยุโรปในระหว่างสงครามเกาหลีใช้ประสบการณ์ของเขาเดินทางไปที่ทวีปเป็นหลักสำหรับยุโรปในราคา \$ 5 วัน (1957) ซึ่งเปิดอ่านตัวเลือกสำหรับการเดินทางประมาณในยุโรป คู่มือนักเขียน ทั้งนี้เป็นพื้นฐานของการ series กว้างขวางที่สุดครอบคลุมจุดหมายปลายทางทั่วโลกรวมทั้งสหรัฐอเมริกา ในทศวรรษที่ติดตาม Let's Go, Lonely Planet, Insight Guides, Rough Guides, และหลากหลายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวคล้ายถูกพัฒนาโดยเน้นที่ความแตกต่างกับการเกิดของเทคโนโลยีดิจิทัลเผยแพร่มากระจ่ายอิเล็กทรอนิกส์ได้นอกจากหรือแทนการพิมพ์สิ่งพิมพ์ สามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มเอกสารสำหรับการอ่านในเครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพาหรือมือถืออุปกรณ์เช่น PDA หรือ iPod หรือข้อมูลทั่วไปเข้าถึงได้ผ่านทางเว็บไซต์ หนังสือแนะนำเปิดให้บริการที่ให้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันมากขึ้น มันเป็นหน้าที่ของหนังสือแนะนำที่มีแผนที่ แบบฟอร์ม แนะนำสิ่งต่างๆ และสิ่งต่างๆในคู่มือของคุณ และผู้มาใหม่เช่น Schmap หรือ Ulysses Travel Guides ตอนนี้เสนอเกี่ยวกับการท่องเที่ยวดาวน์โหลดการ online ใหม่และแนะนำการโต้ตอบเช่น Tripadvisor, Wikitravel, World66 และ Travellerspoint ให้เดินทางบุคคลเพื่อแบ่งปันประสบการณ์ของตนเองและสนับสนุนข้อมูลเพื่อให้

คำแนะนำ Wikitravel, Travellerspoint และ World66 ทำให้เนื้อหาทั้งหมดของคำแนะนำของ updatable โดยผู้ใช้และให้ข้อมูลในคู่มือการใช้เป็นเนื้อหาที่เปิดให้บริการฟรีสำหรับผู้อื่นใช้

2.9 หลักการจัดวางองค์ประกอบในงานออกแบบสิ่งพิมพ์

คำว่า " การออกแบบ " (Design) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า " Designare " ในประเทศอิตาลี คำว่า การออกแบบ ตรงกับภาษาอิตาเลียนว่า " ดีเซกโน " (Desegno) ใช้แทนคำว่า " ศิลปะ " จนถึงปัจจุบัน

วัฒนธรรม จูฑะวิภาต (2527 : 10) ได้ แสดงทัศนคติต่อการออกแบบไว้ว่า การออกแบบจะเกี่ยวข้องกับ การควบคุมและความรู้ในหน้าที่ของเครื่องมือต่างๆ ซึ่งใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน แต่ที่มากกว่านั้น คือการออกแบบเป็นสิ่ง ที่เจริญ เติบโตได้ สร้างความหวัง ความฝัน ความต้องการ และแรงบันดาลใจให้กับมนุษย์

การออกแบบ หมายถึง การกำหนดออกมา กะ หรือขีดเขียนไว้ เป้าหมายที่ได้แสดงออกมา การออกแบบจึงหมายถึง การแสดงออกของสิ่งที่อยู่ในความรู้สึก ความคิดอาจเป็นโครงการ รูปแบบ หรือแผนผัง ซึ่งผู้ออกแบบได้กำหนดขึ้นด้วยการ จัดท่าทางถ้อยคำ เส้น สี แสง รูปร่าง โครงสร้าง ลักษณะพื้นผิวตามเกณฑ์"การออกแบบทางการพิมพ์จึงเป็นการนำข้อความหรือภาพมา จัดวางเพื่อประกอบเข้าด้วยกันภายในกรอบพื้นที่พิมพ์ให้มีความสวยงามทางศิลปะ เหมาะสม น่าสนใจและเกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารอย่างมีลักษณะของการสร้างสรรค์ หรือที่เรียกว่าการจัดองค์ประกอบ (Composition)

2.9.1 หลักการออกแบบสิ่งพิมพ์

สิ่งพิมพ์ที่พบเห็นโดยทั่วไปประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญหลายอย่าง ได้แก่ ตัวอักษร หรือข้อความ ภาพประกอบ เนื้อที่ว่าง และส่วนประกอบอื่น การออกแบบสิ่งพิมพ์ต้องคำนึงถึงการจัดวางองค์ประกอบต่างๆ ดังกล่าวเข้าด้วยกันโดยใช้หลักการดังนี้

1) ทิศทางการและการเคลื่อนไหว (Direction & Movement)

ภาพที่ 2.14 แสดงทิศทางการเคลื่อนไหว

เมื่อผู้รับสารมองดูสิ่งพิมพ์ การรับรู้เกิดขึ้นเป็นลำดับตามการมองเห็น กล่าวคือ เกิดขึ้นตาม การกวาดสายตากรอง องค์ประกอบหนึ่งไปยังอีกองค์ประกอบหนึ่ง จึงมีความจำเป็น อย่างยิ่ง ที่จะต้องมีการดำเนินการวางแผน กำหนดและชักจูงสายตาของผู้รับสารให้เคลื่อนไหวไป ในทิศทางที่ถูกต้อง ตามลำดับ ขององค์ประกอบที่ต้องการให้รับรู้ก่อนหลัง โดยทั่วไปหากไม่มีการ สร้างจุดเด่นขึ้นมา สายตาของผู้รับสารจะมองดูหน้ากระดาษที่เป็นสิ่งพิมพ์ในทิศทางของตัวอักษร ซี (Z) ใน ภาษาอังกฤษ คือ จะเริ่มมองที่มุมบนด้านขวา แล้วไล่ลงมายังมุมล่างด้านซ้าย ไปจบที่มุม ล่างด้านขวาตามลำดับ การจัดองค์ประกอบที่สอดคล้องกับธรรมชาติของการมองเห็น เป็นส่วนช่วย ให้เกิดการรับรู้ตามลำดับที่ต้องการ

2) เอกภาพและความกลมกลืน (Unity & Harmony)

เอกภาพ คือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งในการจัดทำเลย์เอาต์หมายถึงการ นำเอาองค์ประกอบที่แตกต่างกันมาวางไว้ในพื้นที่หน้ากระดาษเดียวกันได้อย่างกลมกลืน ทำ หน้าที่สุดคล้องและส่งเสริมกันและกันในการสื่อสารความคิดรวบยอดและ บุคลิกภาพของสิ่ง สิ่งพิมพ์นั้น ๆ การสร้างเอกภาพนี้สามารถทำได้หลายวิธี เช่น

1. การเลือกใช้องค์ประกอบอย่างสม่ำเสมอ เช่น การเลือกใช้แบบตัวอักษรเดียวกัน การเลือกใช้ภาพขาว ดำทั้งหมด เป็นต้น

ภาพที่ 2.15 แสดงการเลือกใช้องค์ประกอบอย่างสม่ำเสมอ

2. การสร้างความต่อเนื่องกันให้องค์ประกอบ เช่น การจัดให้พาดหัววางทับลงบนภาพ การใช้ตัวอักษรที่เป็นข้อความ ล้อตามทรวดทรง ของภาพ เป็นต้น

ภาพที่ 2.16 แสดงความต่อเนื่องกัน

3. การเว้นพื้นที่ว่างรอบองค์ประกอบทั้งหมด ซึ่งจะทำให้พื้นที่ว่างนั้นทำหน้าที่เหมือนกรอบสีขาวล้อมรอบองค์ประกอบทั้งหมด ไว้ภายในช่วยให้องค์ประกอบทั้งหมดดูเหมือนว่าอยู่กันอย่างเป็นกลุ่มเป็นก้อน

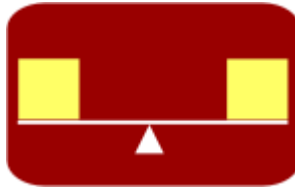

ภาพที่ 2.17 แสดงพื้นที่ว่างรอบองค์ประกอบ

3) ความสมดุล (Balance)

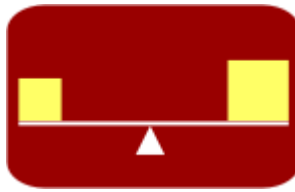
หลักการเรื่องความสมดุลนี้เป็นการตอบสนองธรรมชาติของผู้รับสารในเรื่องของแรงโน้มถ่วง โดยการจัดวางองค์ประกอบทั้งหมดในพื้นที่หน้ากระดาษ จะต้องไม่ขัดกับความรู้สึกนี้ คือ จะต้องไม่ดูเอนเอียงหรือหนักไปด้านใดด้านหนึ่ง โดยไม่มีองค์ประกอบมาถ่วงในอีกด้านการจัดองค์ประกอบให้เกิดความสมดุลแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะคือ

1. สมดุลแบบสมมาตร (Symmetrical Balance) เป็นการจัดวางองค์ประกอบโดยให้องค์ประกอบในด้านซ้ายและด้านขวาของพื้นที่หน้ากระดาษมีลักษณะเหมือนกันทั้งสองข้าง ซึ่งองค์ประกอบ ที่เหมือนกันใน แต่ละด้านนี้จะถ่วงน้ำหนักกันและกันให้เกิดความรู้สึกสมดุล

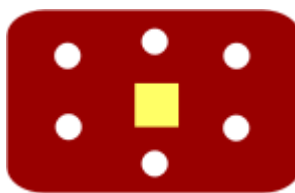
ภาพที่ 2.18 แสดงความสมดุลแบบสมมาตร

2. สมดุลแบบอสมมาตร (Asymmetrical Balance) เป็นการจัดวางองค์ประกอบ โดยให้องค์ประกอบในด้านซ้ายและด้านขวาของพื้นที่หน้ากระดาษมีลักษณะไม่เหมือนกันทั้งสองข้าง แม้องค์ประกอบจะไม่เหมือนกัน แต่ก็ถ่วงน้ำหนักกันและกันให้เกิดความสมดุล

ภาพที่ 2.19 แสดงความสมดุลแบบอสมมาตร

3. สมดุลแบบรัศมี (Radial Balance) เป็นการจัดวางองค์ประกอบ โดยให้องค์ประกอบแผ่ไปทุกทิศทุกทางจากจุดศูนย์กลาง

ภาพที่ 2.20 แสดงความสมดุลแบบรัศมี

4) สัดส่วน (Proportion)

การกำหนดสัดส่วนนี้เป็นการกำหนดความสัมพันธ์ในเรื่องของขนาด ซึ่งมีความสำคัญ โดยเฉพาะในหน้ากระดาษของสื่อสิ่งพิมพ์ที่ต้องการให้มีจุดเด่น เช่น หน้าปกหนังสือ เป็นต้น เพราะองค์ประกอบที่มีสัดส่วนแตกต่างกันจะดึงดูดสายตาได้ดีกว่าการใช้องค์ประกอบทั้งหมดในสัดส่วน

ที่ใกล้เคียงกันในการกำหนดสัดส่วนจึงต้องพิจารณาองค์ประกอบทั้งหมดในพื้นที่หน้ากระดาษไปพร้อมๆ กัน ว่าควรจะเพิ่มหรือลดองค์ประกอบใด ไม่ใช่ค่อยๆ ทำไปที่ละองค์ประกอบ

ภาพที่ 2.21 แสดงสัดส่วน

5) ความแตกต่าง (Contrast)

เป็นวิธีการที่ง่ายที่สุด โดยการเน้นให้องค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเด่นขึ้นมา ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วผู้ดูจะเลือกมองดูองค์ประกอบที่ใหญ่กว่าก่อน

1. ความแตกต่างโดยขนาด เป็นวิธีการที่ง่ายที่สุด ด้วยการเพิ่มขนาดให้ใหญ่กว่าองค์ประกอบอื่นๆ โดยรอบ เช่น พาดหัวขนาดใหญ่ เป็นต้น

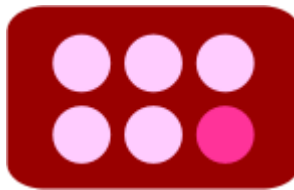
ภาพที่ 2.22 แสดงความแตกต่างโดยขนาด

2. ความแตกต่างโดยรูปร่าง เป็นวิธีที่เน้นให้องค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเด่นขึ้นมาด้วยการใช้รูปร่างที่แตกต่างออกไปจากองค์ประกอบอื่น เช่น การได้คัทภาพคนตามรูปร่างของร่างกายแล้วนำไปวางในหน้ากระดาษที่มีภาพแทรก เล็กๆ ที่อยู่ในกรอบสี่เหลี่ยม เป็นต้น

ภาพที่ 2.23 แสดงความแตกต่างโดยรูปร่าง

3. ความแตกต่างโดยความเข้ม เป็นวิธีการที่เน้นให้องค์ประกอบใดขององค์ประกอบหนึ่งเด่นขึ้นมาด้วยการใช้เพิ่มหรือลดความเข้มหรือน้ำหนักขององค์ประกอบนั้นให้เข้มหรืออ่อนกว่าองค์ประกอบอื่นที่อยู่ร่วมกันในหน้ากระดาษ เช่น การใช้ตัวอักษรที่เป็นตัวหนาในย่อหน้าที่ต้องการเน้นเพียงย่อหน้าเดียวในหน้ากระดาษ เป็นต้น

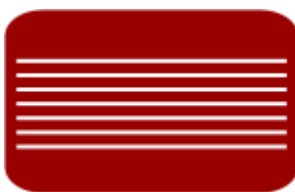
ภาพที่ 2.24 แสดงความแตกต่างโดยความเข้ม

4. ความแตกต่างโดยทิศทาง เป็นวิธีการที่เน้นให้องค์ประกอบใดขององค์ประกอบหนึ่งเด่นขึ้นมาด้วยการวางองค์ประกอบที่ต้องการจะเน้นนั้นให้อยู่ในทิศทางที่แตกต่างจากองค์ประกอบอื่นๆ ที่อยู่ร่วมกันในหน้ากระดาษ เช่น การวางภาพเอียง 45 องศา ในหน้ากระดาษที่เต็มไปด้วยตัวอักษรที่เรียงเป็นแนวนอน เป็นต้น

ภาพที่ 2.25 แสดงความแตกต่างโดยทิศทาง

5. จังหวะ ลีลา และการซ้ำ (Rhythm & Repetition) การจัดวางองค์ประกอบหลายๆ ชิ้นโดยกำหนดตำแหน่งให้เกิดมีช่องว่างเป็นช่วงๆ ตอนๆอย่างมีการวางแผนล่วงหน้า จะทำให้เกิดจังหวะและลีลาขึ้น และหากว่าองค์ประกอบหลายๆ ชิ้น นั้นมีลักษณะซ้ำกันหรือใกล้เคียงกัน ก็จะเป็นการเน้นให้เกิดจังหวะและลีลา ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ลักษณะตรงกันข้ามกับแบบแรก จังหวะและลีลาลักษณะนี้จะก่อให้เกิดความรู้สึก ที่ตื่นเต้นดูเคลื่อนไหวและมีพลัง

ภาพที่ 2.26 แสดงจังหวะ ลีลา และการซ้ำ

2.10 ระบบกริดในการออกแบบสิ่งพิมพ์

ในการออกแบบใดๆ ก็ตาม การที่จะนำองค์ประกอบต่างๆเข้าไปสู่การจัดองค์ประกอบ สิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงก็คือ กรอบของงานที่ถือเป็นอาณาบริเวณ พื้นที่ของชิ้นงานนั้น ว่านำองค์ประกอบเหล่านั้นไปจัดวางได้อย่างเหมาะสม สวยงาม น่าสนใจและเกิดประโยชน์ใช้สอยได้ดีเพียงไรในการออกแบบ งานพิมพ์ก็มีลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ ได้มีการจัดแบ่งพื้นที่ของชิ้นงานที่จะตีพิมพ์ออกเป็นส่วนย่อยๆที่เป็นกรอบ ของงานพิมพ์ โดยวางอยู่ในรูปของ ตารางที่เรียกกันว่าระบบกริด ทั้งนี้เพื่อที่จะได้นำส่วนต่างๆไม่ว่าจะเป็นข้อความที่เป็นตัวพิมพ์หรือภาพ มาจัดวางตามหลักการออกแบบทางการพิมพ์ ซึ่งระบบกริดนี้ได้นำพื้นที่ของกรอบสิ่งพิมพ์ในหน้านั้นๆมาจัดแบ่งเป็นตาราง พื้นที่ย่อยๆโดยใช้เส้นแนวตั้งและแนวนอนเพื่อสร้างตาราง แล้วใช้จินตนาการ ตามหลักการออกแบบมาคำนวณทางสายตาเพื่อจัดวางข้อความและภาพนั้นเป็นอาร์ตเวิร์ก การใช้ระบบกริดในการออกแบบทางการพิมพ์นั้น เป็นการวางแผนเพื่อกำหนดว่าจะนำเอาข้อความหรือภาพ ทั้งส่วนที่เป็นหัวเรื่อง ย่อหน้า ข้อความ คำบรรยาย ภาพ แผนภูมิ ตาราง เลขหน้า ชื่อหนังสือหรือชื่อบทความไว้ในตำแหน่งใดจึงจะถูกต้อง เหมาะสม และสวยงาม เมื่อกำหนดจนเป็นที่พอใจแล้ว ก็นำไปสู่การดำเนินงานเพื่อจัดทำเป็นอาร์ตเวิร์ก ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าระบบกริด

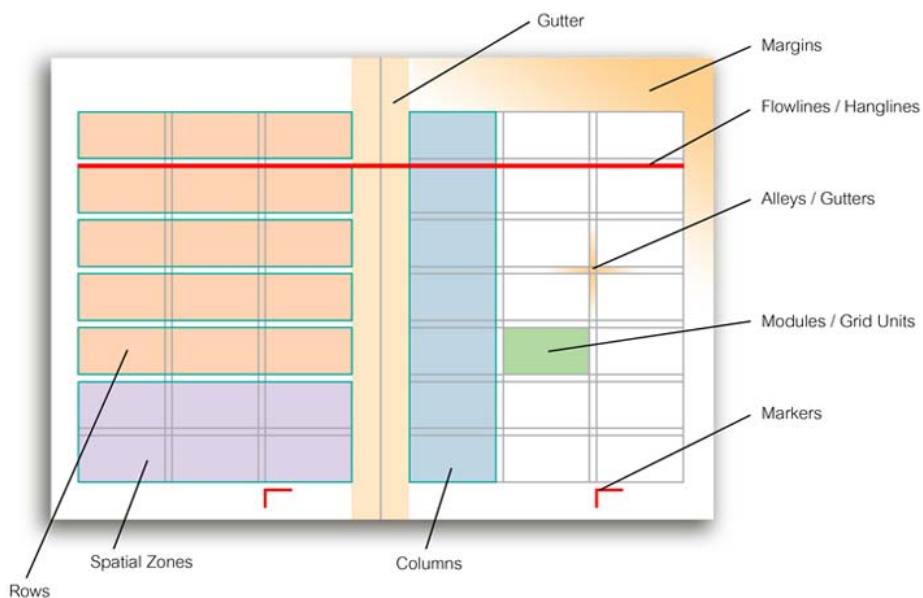
เปรียบเสมือนพิมพ์เขียว ที่ใช้ในการออกแบบจัดหน้าสิ่งพิมพ์ ระบบกริดนี้เป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการออกแบบเพราะระบบกริดจะมีส่วนช่วยในการจัดวางองค์ประกอบในด้านตำแหน่งและขนาด 2 ประการ คือ

1. ช่วยในการกำหนดตำแหน่งในการจัดวางองค์ประกอบ โดยในการจัดวางองค์ประกอบลงในหน้ากระดาษนั้น นักออกแบบสามารถจะจัดวางองค์ประกอบ ลงไปตามแนวเส้นกริดได้อย่างรวดเร็ว

2. ช่วยในการกำหนดขนาดขององค์ประกอบ โดยนักออกแบบ สามารถเลือกที่จะใช้ขนาดพื้นที่ที่ถูกแบ่งให้เล็กลงในหน้ากระดาษ เป็นตัวช่วยกำหนดขนาด ขององค์ประกอบต่างๆ เช่น ความกว้างของคอลัมน์ ความกว้างยาวของภาพ ฯลฯ

2.10.1 ส่วนประกอบที่สำคัญของกริด

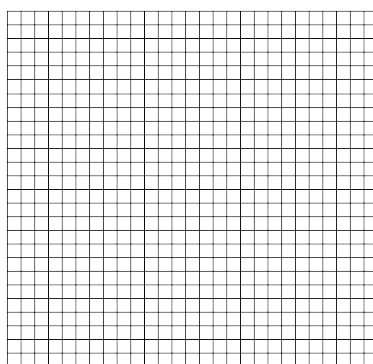
ในการนำระบบกริดมาใช้ในการออกแบบนั้น จะต้องทำความรู้จักกับส่วนประกอบต่างๆ ของระบบกริดเสียก่อน โดยส่วนประกอบที่สำคัญ มีดังนี้

ภาพที่ 2.27 ส่วนประกอบของกริด (Grid)

2.10.2 ลักษณะของกริด

1. **ยูนิตกริด (Grid Unit)** คือ ส่วนประกอบที่เป็นพื้นที่ย่อยที่เกิดขึ้นจากเส้นในแนวตั้งและแนวนอนที่ตัดกันเป็นรูปสี่เหลี่ยม พื้นที่ย่อยเหล่านี้จะใช้ในการวางองค์ประกอบต่างๆ โดยในพื้นที่หน้ากระดาษหนึ่งๆ นั้นจะมียูนิตกริดจำนวนเท่าใดก็ได้ และแต่ละยูนิตกริดจะมีขนาดเท่ากันหมดหรือแตกต่างกันก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการใช้งาน

ภาพที่ 2.28 ยูนิตกริด (Grid Unit)

2. **อัลลีย์ (Alley)** คือ ส่วนประกอบที่เป็นที่เว้นว่างระหว่างยูนิตกริดแต่ละยูนิตที่รวมกันอยู่เป็นกลุ่ม ในการออกแบบกริดส่วนใหญ่นิยมมีอัลลีย์เพราะจะช่วยให้เกิดการอ่านได้ง่ายเมื่อวางตัวอักษรลงไป ในยูนิตที่อยู่ติดกัน คือ จะเกิดเป็นช่องว่างคั่นอยู่ระหว่างแต่ละคอลัมน์ อย่างไรก็ตามในสิ่งพิมพ์บางอย่างอาจจะไม่มีส่วนประกอบนี้ก็ได้ โดยเฉพาะสิ่งพิมพ์ที่มีภาพประกอบมากๆ หรือภาพประกอบขนาดใหญ่โดยไม่มีส่วนที่เป็นข้อความมากนัก

3. **ช่องว่าง หรือ มาร์จิ้น (Margin)** คือ ส่วนประกอบที่เป็นที่เว้นว่างโดยรอบกลุ่มยูนิตกริดทั้งหมด โดยทั่วไปแล้วจะนิยมออกแบบยูนิตกริดให้อยู่รวมกันเป็นกลุ่มครอบคลุมพื้นที่เกือบทั้งหน้ากระดาษ โดยเว้นขอบทั้ง 4 ด้านไว้เนื่องจากหากมีการวางองค์ประกอบลงไป ในบริเวณขอบเหล่านี้ก็อาจจะขาด หายไปในตอนที่ทำการเจียนขอบกระดาษได้ (ยกเว้นการใช้ภาพตัดตก) ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากองค์ประกอบนั้นเป็นตัวอักษรข้อความ ดังนั้นจึงนิยมที่จะเว้นที่ว่างให้รอบๆ ขอบทั้ง 4 ด้านของกลุ่มยูนิตกริด

4. กัดเตอร์ (gutter) คือ มารจันในส่วนที่เป็นที่เว้นว่างระหว่างหน้าซ้ายและหน้าขวาของสิ่งพิมพ์ ซึ่งเหตุผลในการเว้นนั้นก็เป็นเช่นเดียวกับการเว้นมารจัน เพราะหากไม่มีการเว้นแล้วจะทำให้เกิดปัญหาในการอ่านเมื่อนำเอาหน้าทั้งหมดของสิ่งพิมพ์นั้นมาเย็บเล่มเข้าด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นหนังสือที่มีความหนา การเว้นที่เว้นว่างในส่วนนี้ไว้จะช่วยให้นักออกแบบไม่ลืมนำไม่ควรวางองค์ประกอบที่สำคัญไว้ในบริเวณนี้

5. คอลัมน์ / แถว ในแนวตั้ง (Columns) คอลัมน์คือโมดูลที่ต่อ ๆ กันในแนวตั้ง ซึ่งช่องว่างระหว่างคอลัมน์ก็คือออลิสต์/กัดเตอร์นั่นเอง ในหน้าออกแบบหนึ่งหน้าสามารถแบ่งคอลัมน์ได้กี่แถวก็ได้ และความกว้างของแต่ละคอลัมน์ก็ไม่จำเป็นต้องเท่ากันแล้วแต่ผู้ออกแบบ

6. ไรว์ / แถวในแนวนอน (Rows) ไรว์คือโมดูลที่ต่อ ๆ กันในแนวนอนซึ่งต่างจากคอลัมน์ที่ต่อกันในแนวตั้ง และถูกแบ่งแยกจากกันด้วยออลิสต์/กัดเตอร์เช่นกัน

7. สเปเชียลโซน / พื้นที่ครอบคลุม (Spatial Zones) สเปเชียลโซนคือกลุ่มของโมดูลที่ติดกันทั้งแนวตั้งและแนวนอนทำให้เกิด พื้นที่ที่ใหญ่ขึ้น ถูกนำไปใช้ในการแสดงข้อมูลโดยใส่เป็นข้อความตัวอักษร หรือภาพก็ได้

8. โฟลว์ไลน์ / แสงไลน์ / เส้นขวาง (Flowlines/Hanglines) โฟลว์ไลน์คือเส้นแบ่งในแนวนอน ใช้เหนี่ยวนำสายตาจากส่วนหนึ่งไปอีกส่วนหนึ่ง หรือเป็นตัวคั่นเมื่อจบเรื่องราว/ภาพหนึ่งและกำลังขึ้นต้นเรื่องราว/ภาพอีก ชุดหนึ่ง

9. มาร์คเกอร์ / ตัวชี้ตำแหน่ง (Markers) มาร์คเกอร์คือเครื่องหมายที่กำหนดตำแหน่งบริเวณไว้สำหรับใส่ข้อความสั้นๆ ที่ระบุหมวดหมู่ หัวเรื่องที่เปลี่ยนไปเรื่อยๆ มักมีตำแหน่งเดียวในแต่ละหน้า

ส่วนประกอบที่สำคัญทั้ง 4 นี้ มักมีอยู่ร่วมกันในระบบกริดส่วนใหญ่ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าระบบกริดทุกอันจะต้องมีส่วนประกอบครบทั้ง 4 อย่าง ในบางระบบกริดนั้นผู้ออกแบบอาจจะตั้งใจที่จะไม่มีออลิสต์โดยไปคอยระมัดระวังในการคอลัมน์ ในขณะที่จัดวางองค์ประกอบก็ได้ นักออกแบบที่ชำนาญอาจจะสามารถจัดส่วนประกอบทั้งสี่ให้เกิดความแตกต่างไปจากระบบกริดที่พบเห็นกันอยู่ทั่วไปเพื่อทำให้สิ่งพิมพ์นั้นๆ มีเอกลักษณ์ที่พิเศษและง่ายแก่การสังเกตและจดจำ เช่น อาจจะเป็นมารจันทั้งด้านซ้ายและขวากว้างกว่าปกติมาก เป็นต้น สำหรับหน่วยในการวัดส่วนประกอบต่างๆ ของระบบกริดนั้น ก็ใช้หน่วยเดียวกัน กับการวัดขนาดและความยาวของ

ตัวพิมพ์ คือ ใช้หน่วยพอยต์ในการวัดในแนวตั้ง เช่น การวัดความสูงของยูนิตกริด และใช้หน่วยไพก้าในการวัดในแนวนอน เช่น การวัดความกว้างของยูนิตกริด เป็นต้น ในการนำระบบกริดไปใช้ในการออกแบบสิ่งพิมพ์นั้นจะต้องไม่ลืมว่าในความเป็นจริงแล้วในการมองดูสิ่งพิมพ์ที่เป็นรูปเล่มไม่ว่าจะเป็นหนังสือ หนังสือพิมพ์ หรือนิตยสารต่างๆ ผู้ดูจะมองทั้งหน้าซ้ายและหน้าขวาพร้อมๆ กัน ก่อนที่จะไปพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละหน้าเสมอ เพราะฉะนั้นนักออกแบบจะต้องให้ความสำคัญกับภาพรวมของหน้าคู่ (spread) โดยจะต้องถือเสมือนว่าเป็นหน้าเดี่ยวใหญ่ๆ 1 หน้า แทนที่จะเป็นหน้าเล็กๆ 2 หน้าคู่กัน การออกแบบระบบกริดก็ต้องคำนึงถึงภาพรวมที่ว่าเป็นเช่นเดียวกัน ดังนั้นในการออกแบบระบบกริดจึงมักจะออกแบบทั้งหน้าซ้ายและหน้าขวาไปพร้อมกัน โดยนักออกแบบจะมีทางเลือกในการออกแบบ 3 ทาง ได้แก่

1. ใช้กริดที่เหมือนกันทั้งหน้าซ้ายและหน้าขวา (repeat) นิยมใช้กับในสิ่งพิมพ์ทั่วไปไม่ว่าจะเป็นหนังสือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร แผ่นพับ หรือรายงานประจำปี
2. ใช้กริดที่เหมือนกันทั้งในหน้าซ้ายและหน้าขวา แต่มีโครงสร้างที่กลับซ้ายขวากัน (mirror) เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่นิยมใช้กันในสิ่งพิมพ์ทั่วไปในหนังสือ นิตยสารแผ่นพับ หรือรายงานประจำปี
3. ใช้กริดที่หน้าซ้ายและขวาไม่เหมือนกัน ส่วนใหญ่แล้ว ในการออกแบบสิ่งพิมพ์นี้ ออกแบบมักจะเลือก 2 ทางเลือกแรกมากกว่าทางเลือกที่ 3 ซึ่งมีน้อยมาก และมักจะใช้ในกรณีที่เป็นหนังสือเท่านั้น

2.10.4 ประเภทระบบกริด

ระบบกริดที่เป็นที่นิยมใช้กันในการออกแบบสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

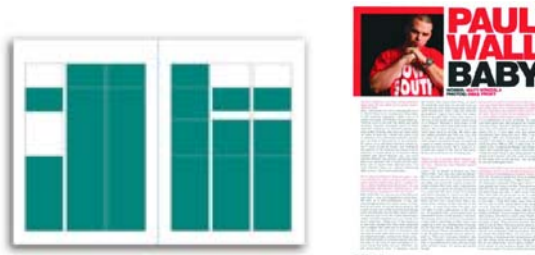
1. **แมนูสคริปต์ กริด (Manuscript Grid)** เป็นระบบกริดที่มีโครงสร้างเรียบง่ายและซับซ้อนน้อยที่สุดกว่าจะระบบกริดประเภทอื่นๆ การพิมพ์หนังสือในสมัยโบราณจะใช้ระบบกริดในลักษณะนี้เป็นส่วนใหญ่ รูปแบบคือ ในหนึ่งหน้ากระดาษจะมียูนิตกริดที่สี่เหลี่ยม 1 ยูนิต โดยมีขนาดใหญ่เกือบเต็มหน้า และมีมาร์จิ้นล้อมรอบกริดประเภทนี้เหมาะสำหรับการพิมพ์สิ่งพิมพ์ที่มี

เนื้อหาข้อความจำนวนมากและมีขนาดยาวต่อเนื่องกัน และไม่มีภาพประกอบหลากหลายมากนัก เช่น หนังสือ

ภาพที่ 2.29 เมนูสคริปต์ กริด (Manuscript Grid)

2. **คอลัมน์ กริด (Column Grid)** เป็นระบบกริดที่มีโครงสร้างซับซ้อนมากกว่า เมนูสคริปต์ กริด รูปแบบคือ ในหนึ่งหน้ากระดาษจะมียูนิตกริดที่เหลื่อมมากกว่า 1 ยูนิต โดยแบ่งพื้นที่ด้วยเส้นทางตั้งออกเป็นคอลัมน์คือ มีขนาดความสูงเกือบเต็มหน้า ขนาดความกว้างของแต่ละคอลัมน์จะเท่ากันหรือไม่เท่ากันก็ได้ มีอັลลีย์เป็นช่องเว้นว่างระหว่างคอลัมน์ มีมาร์จิ้นล้อมรอบ

ภาพที่ 2.30 คอลัมน์ กริด (Column Grid)

3. **โมดูลาร์ กริด (Modular Grid)** เป็นระบบกริดที่มีโครงสร้างซับซ้อนมากกว่าสองประเภทแรก รูปแบบคือ ในหนึ่งหน้ากระดาษจะมียูนิตกริดที่เหลื่อมหลายยูนิต โดยแบ่งด้วยเส้นทั้งทางตั้งและทางนอน มักมีอັลลีย์เป็นช่องเว้นว่างระหว่างยูนิต และมีมาร์จิ้นล้อมรอบกริดประเภทนี้

เหมาะสำหรับการพิมพ์ข้อความและมีการจัดวางภาพอยู่ด้วยและเหมาะกับการใช้ในสิ่งที่มีการออกเผยแพร่ต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ วารสาร

โมดูลาร์ กริด แบบทั่วไป

โมดูลาร์ กริด แบบพิเศษ

ภาพที่ 2.31 โมดูลาร์ กริด (Modular Grid)

4. ไฮราซิคเคิล กริด (Hietrarchical Grid) เป็นระบบกริดที่มีโครงสร้างซับซ้อน และแปลกเป็นพิเศษ ซึ่งได้รับการออกแบบเพื่อให้เหมาะสมกับข้อมูลที่จะนำเสนอเป็นเฉพาะกรณี รูปแบบคือ ในหนึ่งหน้ากระดาษจะมียูนิตกริดสี่เหลี่ยมมากกว่า 1 ยูนิต โดยแต่ละยูนิตมีขนาดเท่ากัน หรือไม่เท่ากันก็ได้ จะมีออลลีย์เป็นช่องเว้นว่างระหว่างยูนิตหรือวางซ้อนทับกันได้ และจะมีหรือไม่มีมาร์จินล้อมรอบก็ได้ กริดประเภทนี้เหมาะสำหรับการพิมพ์ข้อความและภาพอยู่ด้วย เช่น หนังสือที่มีภาพประกอบจำนวนมาก แคตตาล็อก หรือโปสเตอร์

ภาพที่ 2.32 ไฮราซิคเคิล กริด (Hietrarchical Grid)

2.11 หลักการใช้องค์ประกอบ ตัวอักษร และภาพประกอบในงานออกแบบ

2.11.1 ตัวอักษร

1. แบบตัวพิมพ์ที่แบ่งตามลักษณะของตัวพิมพ์ มีดังนี้

ก. **ตัวธรรมดา** คือ แบบตัวพิมพ์ที่มีเส้นสม่ำเสมอเท่ากันตลอดทั้งตัวอักษรและเป็นตัวอักษรที่มีเส้นบนเป็นเส้นโค้ง ดังภาพ

ข. **ตัวเหลี่ยม** คือ แบบตัวพิมพ์ที่มีเส้นสม่ำเสมอเท่ากันตลอดทั้งตัวอักษร และเป็นตัวอักษรที่มีเส้นบนหักเป็นเหลี่ยม ดังภาพ

ค. **ตัวฝรั่งเศส** เป็นตัวพิมพ์ที่มีรูปแบบที่มีเส้นหนาเส้นบางในตัวพิมพ์ ซึ่งมีลักษณะเส้นเลียนแบบจากการเขียนด้วยปากกาเขียนโลหะ ปากการคองแรงที่เขียนลงบนกระดาษ มีส่วนน้ำหนักเส้นเบาในตัวหนังสือ ตัวหนังสือจะดูมีเส้นเป็นสีดำมากกว่าตัวพิมพ์ที่เป็นตัวธรรมดาหรือตัวเหลี่ยม ดังภาพ

2. แบบตัวพิมพ์ที่แบ่งตามขนาดของตัวพิมพ์ มีดังนี้

ก. **ตัวธรรมดา** เป็นขนาดตัวพิมพ์ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในสมัยที่เป็นตัวพิมพ์พวกร้อน คือ การสร้างตัวพิมพ์ด้วยการหล่อด้วยโลหะเป็นตัวๆ มาเรียงกันเป็นคำ เป็นบรรทัด จัดเข้าเป็นหน้า ตัวธรรมดาตั้งแต่ 19.5 พอยต์จนถึง 21.5 พอยต์ แต่เมื่อได้มีการเรียงพิมพ์ระบบพวกตัวเย็นซึ่งได้แก่ การเรียงพิมพ์ด้วยแสง หรือการเรียงพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์ ตัวธรรมดาสามารถผลิตให้ตัวเล็กลง

ข. **ตัวจิ๋ว** เป็นตัวพิมพ์ที่มีขนาดเล็กใช้เรียงเป็นตัวเชิงอรรถ (Footnote) หรือเรียงใจความบทความในเนื้อที่จำกัด สำหรับตัวพิมพ์ตัวพิมพ์พวกร้อน ตัวพิมพ์ที่มีขนาดต่ำกว่า 16 พอยต์ ถือว่าเป็นตัวจิ๋ว แต่ในปัจจุบันเมื่อใช้ตัวจิ๋วสามารถทำเล็กลงไปได้มาก ตัวพิมพ์ 16 พอยต์สามารถใช้เป็นตัวธรรมดาได้

ค. **ตัวกลาง** เป็นตัวพิมพ์ที่มีขนาด 24 พอยต์ขนาดเดียว ลักษณะรูปแบบคงเป็น ตัวพิมพ์แบบตัวธรรมดามีเส้นสม่ำเสมอเท่ากันตลอดตัวอักษร

ง. **ตัวโป่ง** เป็นตัวพิมพ์ที่มีขนาดใหญ่กว่าตัวกลาง จะเรียกเป็นตัวโป่งทั้งหมด แต่ตอนที่มีการใช้ตัวพิมพ์พวกตัวร้อน ตัวที่ใหญ่กว่าตัวกลางมีขนาด 32, 40, 48, 60 และ 72 พอยต์ เมื่อมีการใช้ตัวพิมพ์พวกเย็นขนาดตัวพิมพ์จะทำให้ใหญ่เล็กขนาดใดก็ได้ตามความต้องการ เพราะสามารถย่อขยายโดยใช้เลนส์หรือใช้ระบบคอมพิวเตอร์ ตัวโป่งใช้สำหรับหัวเรื่อง ชื่อเรื่อง

ของหนังสือเป็นข้อความในโปสเตอร์ในใบปลิว ในโฆษณา ใช้โปรยเป็นหัวข่าวโปรยของหนังสือพิมพ์ เป็นหัวข่าวของคอลัมน์ของหน้าหนังสือพิมพ์ การเรียกมักเรียกขนาดตัวพิมพ์กำกับด้วย เลขกำกับนั้น คือจำนวนพอยต์เช่น โป่ง 32 โป่ง 40 แบบตัวโป่งที่นิยมกันมากๆอาจมีชื่อกำกับเช่น โป่งแซ เป็นตัวโป่งที่นิยมกันมากกระยะหนึ่ง เป็นตัวพิมพ์ขนาด 48 พอยต์ มีเส้นหนาเส้นบางในตัวหนังสือ และโป่งไม้เป็นหัวข่าวนำในหนังสือพิมพ์ เป็นตัวพิมพ์ขนาด 72 พอยต์

3. แบบตัวพิมพ์ตกแต่ง (Display)

ในภาพเป็นตัวพิมพ์ที่ออกแบบเพื่อเรียกความสนใจขึ้นต้นจากผู้อ่านเป็นพิเศษ ให้มองดูก่อน อาจสร้างโครงสร้างของตัวพิมพ์ให้แตกต่างออกไปจากรูปแบบตัวพิมพ์ปกติ ใช้เป็นตัวพิมพ์หัวเรื่อง และตัวพิมพ์โฆษณา

2.11.2 มาตรฐานวัดตัวพิมพ์

หน่วยวัดขนาดตัวพิมพ์ในประเทศไทยและประเทศอื่นๆ ส่วนมากใช้หน่วยวัดตัวพิมพ์เป็นระบบพอยต์ (Point) โดยกำหนดให้ 12 พอยต์ เท่ากับ 1 ไพกา (Pica) และ 6 ไพกา เท่ากับ 1 นิ้ว (โดยประมาณ) ดังมาตราต่อไปนี้

มาตรฐานวัดตัวพิมพ์

72 ½ นิ้ว (0.013837) เท่ากับ 1 พอยต์

12 พอยต์ เท่ากับ 1 ไพกา

6 ไพกา เท่ากับ 1 นิ้ว

1 นิ้ว เท่ากับ 72 พอยต์

การใช้มาตราวัดระบบพอยต์ แบ่งหน้าที่การใช้ดังนี้

พอยต์ เป็นหน่วยวัดขนาดตัวพิมพ์ วัดจากความยาวจากด้านบนหรือด้านหัวของตัวพิมพ์

ไพกา เป็นหน่วยวัดความกว้างของคอลัมน์ (Column) หรือความยาวของบรรทัดเรียงพิมพ์

2.11.3 องค์ประกอบศิลป์ และการจัดองค์ประกอบศิลป์

องค์ประกอบศิลป์ และการจัดองค์ประกอบศิลป์ เป็นหลักสำคัญสำหรับผู้สร้างสรรค์และผู้ศึกษางานศิลปะ เนื่องจากผลงานศิลปะใดๆ ก็ตาม ล้วนมีคุณค่าอยู่ 2 ประการ คือ คุณค่าทางด้านรูปทรงและคุณค่าทางด้านเรื่องราว

1) **คุณค่าทางด้านรูปทรง** เกิดจากการนำเอาองค์ประกอบต่างๆ ของศิลปะอันได้แก่ เส้น สี แสงและเงา รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว มาจัดเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดความงาม ซึ่งแนวทางในการนำองค์ประกอบต่าง ๆ มาจัดรวมกันนั้นเรียกว่า การจัดองค์ประกอบศิลป์ (Art Composition)

2) **คุณค่าทางด้านเนื้อหาเป็นเรื่องราว** หรือสาระของผลงานที่ศิลปินผู้สร้างสรรค์ต้องการที่จะแสดงออกมาให้ผู้ชมได้สัมผัส รับรู้ โดยอาศัยรูปลักษณะที่เกิดจากการจัดองค์ประกอบศิลป์หรืออาจกล่าวได้ว่า ศิลปิน นำเสนอเนื้อหาเรื่องราวผ่านรูปลักษณะที่เกิดจากการจัดองค์ประกอบทางศิลปะ ถ้าองค์ประกอบที่จัดขึ้น ไม่สัมพันธ์กับเนื้อหาเรื่องราวที่นำเสนอ งานศิลปะนั้นก็ขาดคุณค่าทางความงามไป ดังนั้นการจัดองค์ประกอบศิลป์จึงมีความสำคัญในการสร้างสรรค์งานศิลปะเป็นอย่างยิ่งเพราะจะทำให้งานศิลปะทรงคุณค่าทางความงามอย่างสมบูรณ์

3) **องค์ประกอบศิลป์ (Composition)** หรืออาจเรียกว่า ส่วนประกอบของการออกแบบ (Elements of Design) ซึ่ง หมายถึงการนำสิ่งต่างๆ มาบูรณาการเข้าด้วยกัน ตามสัดส่วน ตรงตามคุณสมบัติของสิ่งนั้นๆ เพื่อให้เกิดผลงานที่มีความเหมาะสม ส่วนจะเกิดความงาม มีประโยชน์ใช้สอย น่าสนใจหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพ ในการปฏิบัติงานการออกแบบโดยต้องคำนึงถึงปัจจัย ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบที่สร้างสรรค์
2. ความงามที่น่าสนใจ
3. สัมพันธ์กับประโยชน์ใช้สอย
4. เหมาะสมกับวัสดุ
5. สอดคล้องกับการผลิต

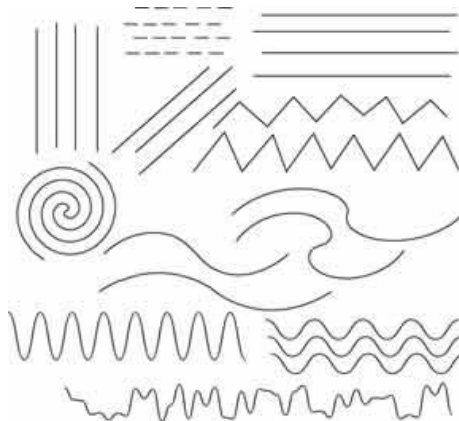
ในงานศิลปะก็เช่นกัน จำเป็นต้องมีส่วนประกอบต่าง ๆ ของศิลปะที่นำมาจัดประสานสัมพันธ์กัน ให้เกิดคุณค่า ทางความงาม เราเรียกว่า องค์ประกอบศิลป์ (Composition)

2.11.4 ส่วนประกอบขององค์ประกอบศิลป์

ส่วนประกอบขององค์ประกอบศิลป์ ซึ่งจะทำให้เราสร้างสรรค์ผลงานทุกรูปแบบได้น่าสนใจ มีความสวยงาม มีดังนี้

1. จุด (Point, Dot) คือ ส่วนประกอบที่เล็กที่สุด เป็นส่วนเริ่มต้นไปสู่ส่วนอื่นๆ เช่น การนำจุดมาเรียงต่อกันตามตำแหน่งที่เหมาะสม และซ้ำๆ กัน จะทำให้เรามองเห็นเป็น เส้น รูปร่าง รูปทรง ลักษณะผิว และการออกแบบที่น่าตื่นตาตื่นใจได้จากจุดหนึ่ง ถึงจุดหนึ่งมีเส้นที่มองไม่เห็นด้วยตา แต่เห็นได้ด้วยจินตนาการ เราเรียกว่า เส้นโครงสร้าง

2. เส้น (Line) เกิดจากจุดที่เรียงต่อกันในทางยาว หรือเกิดจากการลากเส้นไปยังทิศทางต่างๆ มีหลายลักษณะ เช่น ตั้ง นอน เอียง โค้ง ฯลฯ เส้นมีมิติเดียว คือ ความยาว ไม่มีความกว้าง ทำหน้าที่เป็นขอบเขต ของที่ว่าง รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก สี ตลอดจนกลุ่มรูปทรงต่างๆ รวมทั้งเป็นแกนหรือ โครงสร้างของรูปร่างรูปทรง เส้นเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ของงานศิลปะทุกชนิด เส้นสามารถให้ความหมาย แสดงความรู้สึก และอารมณ์ได้ด้วยตัวเอง

ภาพที่ 2.33 ภาพแสดงลักษณะของเส้น

1. เส้นตั้ง หรือ เส้นตั้ง ให้ความรู้สึกทางความสูง สง่า มั่นคง แข็งแรงหนักแน่นเป็นสัญลักษณ์ของความซื่อตรง
2. เส้นนอน ให้ความรู้สึกทางความกว้าง สงบ ราบเรียบ นิ่ง ผ่อนคลาย

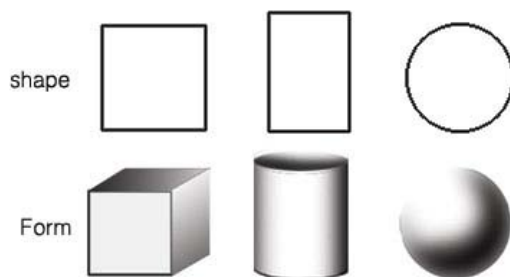
3. เส้นเฉียง หรือ เส้นทะแยงมุม ให้ความรู้สึก เคลื่อนไหว รวดเร็ว ไม่มั่นคง
4. เส้นหยัก หรือ เส้นซิกแซก แบบฟันปลา ให้ความรู้สึก เคลื่อนไหว อย่างเป็นจังหวะ มีระเบียบ ไม่ราบเรียบ น่ากลัว อันตราย ชัดแย้ง ความรุนแรง
5. เส้นโค้ง แบบคลื่น ให้ความรู้สึก เคลื่อนไหวอย่างช้า ๆ ลื่นไหล ต่อเนื่อง สุกภาพอ่อนโยน
6. เส้นโค้งแบบก้นหอย ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว คลื่นคลาย หรือเติบโตในทิศทางที่ หมุนวนออกมา ถ้ามองเข้าไปจะเห็นพลังความเคลื่อนไหวที่ไม่สิ้นสุด
7. เส้นโค้งวงแคบ ให้ความรู้สึกถึงพลังความเคลื่อนไหวที่รุนแรง การเปลี่ยนทิศทางที่รวดเร็ว
8. เส้นประ ให้ความรู้สึกที่ไม่ต่อเนื่อง ขาด หาย ไม่ชัดเจน ทำให้เกิดความเครียด

ความสำคัญของเส้น

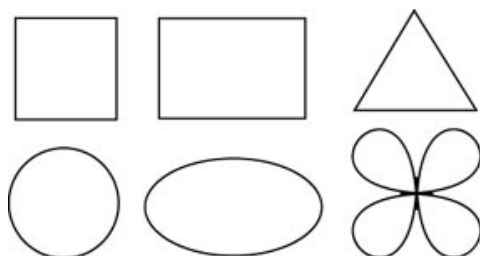
1. ใช้ในการแบ่งที่ว่างออกเป็นส่วน ๆ
2. กำหนดขอบเขตของที่ว่าง หมายถึง ทำให้เกิดเป็นรูปร่าง (Shape) ขึ้นมา
3. กำหนดเส้นรอบนอกของรูปทรง ทำให้มองเห็นรูปทรง (Form) ชัดขึ้น
4. ทำหน้าที่เป็นน้ำหนักอ่อนแก่ ของแสดงและเงา หมายถึง การแรเงาด้วยเส้น
5. ให้ความรู้สึกด้วยการเป็นแกนหรือโครงสร้างของรูป และโครงสร้างของภาพ

3. รูปร่างและรูปทรง (Shape and Form) รูปร่าง คือ พื้นที่ ๆ ล้อมรอบด้วยเส้นที่แสดงความกว้าง และความยาว รูปร่างจึงมีสองมิติ รูปทรง คือ ภาพสามมิติที่ต่อเนื่องจากรูปร่าง โดยมีความหนา หรือความลึก ทำให้ภาพที่เห็นมี ความชัดเจน และสมบูรณ์ รูปร่างและรูป ทรงที่มีอยู่ในงานศิลปะมี 3 ลักษณะ คือ

3.1 รูปเรขาคณิต (Geometric Form) มีรูปที่แน่นอน มาตรฐาน สามารถวัดหรือคำนวณได้ง่าย มีกฎเกณฑ์ เกิดจากการสร้างของมนุษย์ เช่น รูปสี่เหลี่ยม รูปวงกลม รูปวงรี

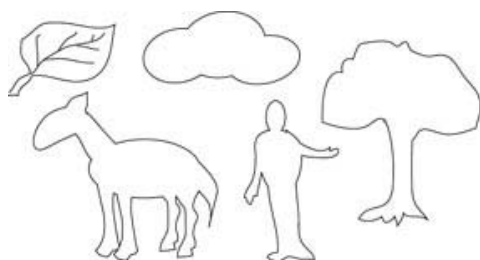

ภาพที่ 2.34 ภาพแสดงรูปร่าง และรูปทรง

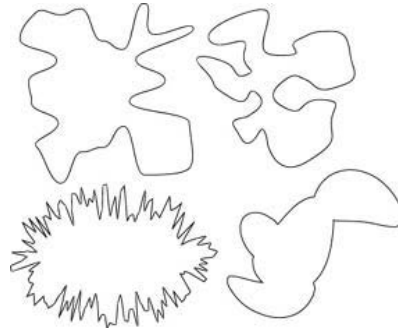
ภาพที่ 2.35 ภาพแสดงรูปร่างเรขาคณิต

3.2 รูปอินทรีย์ (Organic Form) เป็นรูปของสิ่งที่มีชีวิต หรือ คล้ายกับสิ่งมีชีวิตที่สามารถ เจริญเติบโต เคลื่อนไหว หรือเปลี่ยนแปลงรูปได้ เช่นรูปของคน สัตว์ พืช

ภาพที่ 2.36 ภาพแสดงรูปทรงอินทรีย์

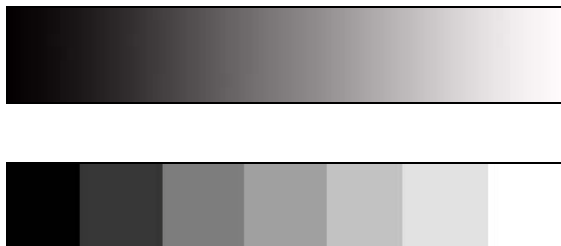
3.3 รูปอิสระ (Free Form) เป็นรูปที่ไม่ใช่แบบเรขาคณิต หรือแบบอินทรีย์ แต่เกิดขึ้นอย่างอิสระ ไม่มีโครงสร้างที่แน่นอน ซึ่งเป็นไปตามอิทธิพล และการกระทำจากสิ่งแวดล้อม เช่น รูปก้อนเมฆ ก้อนหิน หยดน้ำ ค้อน ซึ่งให้ความรู้สึกที่เคลื่อนไหว มีพลัง

ภาพที่ 2.37 ภาพแสดงรูปทรงอิสระ

4. น้ำหนัก (Value) หมายถึงความอ่อนแก่ของสี หรือแสงเงาที่นำมาใช้ในการเขียนภาพ น้ำหนัก ทำให้รูปทรงมีปริมาตร และให้ระยะแก่ภาพ

ค่าน้ำหนัก คือ ค่าความอ่อนแก่ของบริเวณที่ถูกแสงสว่าง และบริเวณที่เป็นเงาของวัตถุ หรือ ความอ่อน - ความเข้มของสีหนึ่ง ๆ หรือหลายสี นอกจากนี้ยังหมายถึงระดับความเข้มของแสงและระดับ ความมืดของเงาซึ่งไล่เรียงจากมืดที่สุด (สีดำ) ไปจนถึงสว่างที่สุด (สีขาว) น้ำหนักที่อยู่ระหว่างกลางจะเป็นสีเทา ซึ่งมีตั้งแต่เทาแก่ที่สุด จนถึงเทาอ่อนที่สุด การใช้ค่าน้ำหนักจะทำให้ภาพดูเหมือนจริง และมีความกลมกลืน

ภาพที่ 2.38 ภาพแสดงค่าน้ำหนัก

5. แสงและเงา (Light & Shade) เป็นองค์ประกอบของศิลปะที่อยู่คู่กัน แสง เมื่อส่องกระทบ กับวัตถุ จะทำให้เกิดเงา แสงและเงา เป็นตัวกำหนดระดับของค่าน้ำหนัก ความเข้มของเงา จะ ขึ้นอยู่กับความเข้มของแสง ค่าน้ำหนักของแสงและเงาที่เกิดบนวัตถุ สามารถจำแนกเป็นหลายลักษณะที่

ภาพที่ 2.39 ภาพแสดงแสงและเงา

6. พื้นผิว (Texture) หมายถึง ส่วนที่เป็นพื้นผิวของวัตถุที่มีลักษณะต่างๆ กัน เช่น เรียบ ขรุขระ หยาบ มั่น นุ่ม ฯลฯ ซึ่งเราสามารถมองเห็นและสัมผัสได้ การนำพื้นผิวมาใช้ในงานศิลปะ จะช่วยให้เกิดความเด่นในส่วนที่สำคัญ และยังทำให้เกิดความงามสมบูรณ์

ลักษณะที่สัมผัสได้ของ พื้นผิว มี 2 ประเภท คือ

1. พื้นผิวที่สัมผัสได้ด้วยมือ หรือกายสัมผัส เป็นลักษณะพื้นผิวที่เป็นอยู่จริงๆ ของผิวหน้าของวัสดุนั้นๆ ซึ่งสามารถสัมผัสได้จากงานประติมากรรม งานสถาปัตยกรรม และสิ่งประดิษฐ์อื่นๆ
2. พื้นผิวที่สัมผัสได้ด้วยสายตา จากการมองเห็นแต่ไม่ใช่ลักษณะที่แท้จริงของผิววัสดุ นั้นๆ เช่น การวาดภาพก้อนหินบนกระดาษ จะให้ความรู้สึกเป็นก้อนหินแต่ มือสัมผัสเป็นกระดาษ หรือใช้กระดาษพิมพ์ลายไม้ หรือลายหินอ่อนเพื่อปะ ทับ บนผิวหน้าของสิ่งต่างๆ เป็นต้น ลักษณะเช่นนี้ถือว่า เป็นการสร้างพื้นผิวลวงตา ให้สัมผัสได้ด้วยการมองเห็น เท่านั้น

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นการศึกษาระดับปริญญาโทเชิงคุณภาพ แบบผสมผสาน ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก Focus Group เกี่ยวกับปัญหา รูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชน ใช้แบบสอบถามกลุ่มนักท่องเที่ยว และสอบถามผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเว็บไซต์ (Graphic Design) เพื่อนำมาวิเคราะห์และจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

ก. รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการสำรวจความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อคู่มือท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก และกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจมากที่สุด ในชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม โดยใช้กลุ่มเป้าหมายเป็นนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม และนำผลที่ได้มาใช้เป็นข้อมูลในการตั้งคำถามสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการประเมินผลการออกแบบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟฟิค

ข. ประชากรเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเชิงสำรวจ คือ ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม

ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และจัดกิจกรรมกลุ่ม โดยมีบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลอันสำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม หน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชนบางนกแขวก และชาวบ้านในชุมชนบางนกแขวก

ค. สนามวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

ขอบเขตด้านเนื้อหา จะมุ่งเน้นการรวบรวมข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชน ที่อยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยว และการสร้างคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของ

ชุมชนบางนกแขวก โดยเฉพาะบริเวณด้านตลาดน้ำบางนกแขวก และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนของชาวสมุทรสงครามเท่านั้น

3.1 รูปแบบวิธีการวิจัยที่นำมาใช้

ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ ตำรา วารสารต่าง ๆ ที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่

2. สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำชุมชน

ศึกษารูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองที่มีอยู่

รวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ วารสารสิ่งพิมพ์ นิตยสาร หนังสือ

สอบถามความสนใจของนักท่องเที่ยว

1. จัดทำแบบสอบถามเพื่อสอบถามความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยว
2. รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยว

รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทำแบบสอบถาม

นำข้อมูลที่ได้มาจัดทำเป็นเอกสารประกอบการทำกิจกรรม Focus Group

เชิญผู้นำชุมชน และชาวบ้านในชุมชน มาเข้าร่วมกิจกรรม Focus Group

1. เก็บรวบรวมข้อมูลและบันทึกข้อมูลที่ได้จากการจัดกิจกรรม Focus Group
2. สรุปลงแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน

จัดทำเอกสารสรุปแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตชุมชน

สรุปผลที่ได้จากการจัดกิจกรรม Focus Group

สร้างต้นแบบคู่มือการท่องเที่ยว

1. เตรียมแบบประเมิน เพื่อใช้ประเมินเอกสารรูปแบบคู่มือการท่องเที่ยว
2. เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเว็บไซต์ (Graphic Design) มาประเมินรูปแบบคู่มือการท่องเที่ยว

วิเคราะห์หาค่าความสอดคล้อง

รวบรวมผลจากจากประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ

ทดลองใช้คู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองกับนักท่องเที่ยว

จัดทำคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

สอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับคู่มือการท่องเที่ยว

1. จัดทำแบบสอบถามเพื่อสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเอง
2. รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเอง

สรุปและวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงาน

1. สรุปผลการทดลองการนำไปใช้ โดยวิเคราะห์จากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
2. จัดทำคู่มือการท่องเที่ยวแก่ชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม
 - 2.1 จัดทำคู่มือเผยแพร่ เพื่อสนับสนุนงานวิจัย
 - 2.2 นำคู่มือการท่องเที่ยวที่ได้แจกจ่ายให้กับชุมชน หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง และนักท่องเที่ยว

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการทำงานวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด ประกอบไปด้วยคำถาม 22 ข้อ โดยเนื้อหาของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. คำถามปลายปิด ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อายุ รายได้เฉลี่ย จำนวน 4 ข้อ
2. คำถามปลายเปิด ได้แก่ อาชีพ และงานอดิเรก จำนวน 2 ข้อ

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคต่อการเลือกคู่มือการท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม

คำถามปลายปิด จำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 3 ระดับความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม

คำถามปลายปิดจำนวน 8 ข้อ

3.3 วิธีการสร้างเครื่องมือวิจัย

ในการใช้เครื่องมือในการวิจัย ผู้ทำการวิจัยได้ทำการเลือกใช้เครื่องมือประเภทแบบสอบถาม วิธีสร้างเครื่องมือวิจัยเป็นขั้นตอนที่เตรียมการและวางแผนที่ดำเนินการทั้งหมด ตามกิจกรรมการวิจัย

กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม

ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามและวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์แยกเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. พฤติกรรมนักท่องเที่ยว
2. ความต้องการในงานออกแบบหนังสือแนะนำเที่ยว
3. สถานที่ท่องเที่ยวที่กลุ่มเป้าหมายสนใจและให้ความสำคัญ

เลือกกลุ่มประชากร

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเป้าหมายคือนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม

เลือกแบบสอบถาม แบบสอบถาม แบ่งเป็นตอน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามในตอนที่ 1 นี้ มีทั้งหมด 6 ข้อย่อย ถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ /เดือน งานอดิเรกที่กลุ่มเป้าหมายชื่นชอบเพื่อใช้ในการสร้างบุคลิกภาพในงานออกแบบ ในข้อที่ 1-5 ใช้การถามคำถามแบบ Fixed Format เป็นแบบสอบถามที่ต้องการคำตอบเจาะจงลงไป โดยมีตัวเลือกให้เลือกตอบ วิธีการตอบคือ ใส่เครื่องหมาย / ลงในตัวเลือกที่

ตรงตามความจริง เช่น เพศ อายุ และในข้อที่ 6 เป็นคำถามแบบ Free Format เป็นแบบสอบถามที่ให้อิสระในการตอบ โดยผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเขียนคำตอบได้เอง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมกาเลือกคู่มือการท่องเที่ยว

แบบสอบถามในตอนที่ 2 นี้ มีทั้งหมด 8 ข้อย่อย ใช้การถามคำถามแบบ Fixed Format หรือแบบปิด ในลักษณะ แบบมาตราส่วนประมาณค่า เป็นแบบให้จัดลำดับความสำคัญ เช่น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ในแต่ละคำถามเป็นแบบสอบถามที่ต้องการคำตอบเจาะจงลงไป โดยมีตัวเลือกให้เลือกตอบ วิธีการตอบคือ ใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องคะแนน ของตัวเลือกที่ตรงตามความเห็นว่าเป็นเหมาะสม โดยมีระดับคะแนน ดังนี้

5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

4 หมายถึง เหมาะสมมาก

3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

2 หมายถึง เหมาะสมน้อย

1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ระดับความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม

แบบสอบถามในตอนที่ 3 นี้ มีทั้งหมด 8 ข้อ 4 ข้อ ใช้การถามคำถามแบบ Fixed Format หรือแบบปิด ในลักษณะ แบบมาตราส่วนประมาณค่า เป็นแบบให้จัดลำดับความสำคัญ เช่น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ในแต่ละคำถามเป็นแบบสอบถามที่ต้องการคำตอบเจาะจงลงไป โดยมีตัวเลือกให้เลือกตอบ วิธีการตอบคือ ใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องคะแนน ของตัวเลือกที่ตรงตามความเห็นว่าเป็นเหมาะสม โดยมีระดับคะแนน ดังนี้

5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

4 หมายถึง เหมาะสมมาก

3 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

2 หมายถึง เหมาะสมน้อย

1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

ในข้อที่ 4-8 ใช้การถามคำถามแบบ Fixed Format เป็นแบบสอบถามที่ต้องการคำตอบเจาะจงลงไป โดยมีตัวเลือกให้เลือกตอบ วิธีการตอบคือ ใส่เครื่องหมาย / ลงในตัวเลือกที่ตรงตาม ระดับการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมาย

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสำรวจและรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและเก็บข้อมูลโดยแบ่งออกเป็นภาคเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกต การศึกษาจริงของภาคสนาม โดยแบ่งประเภท ดังนี้

การศึกษาข้อมูลภาคปฐมภูมิ ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม แบ่งเป็น

1. แบบสอบถามพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่างกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 100 ชุด เพื่อสอบถามสถานภาพผู้ตอบ พฤติกรรมการเลือกคู่มือการท่องเที่ยว และสถานที่ท่องเที่ยวที่กลุ่มเป้าหมายให้ความสนใจ

2. แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ

3. แบบประเมินผล ใช้แบบประเมินการออกแบบแก่ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ

กราฟฟิค หลังจากทดลองออกแบบ

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเอง

ของชุมชนบางนกแขวก

5. การถ่ายภาพ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยการถ่ายภาพ เพื่อนำมาใช้ในการสร้าง

คู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก

แบบสอบถามด้านการออกแบบ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการออกแบบเกณฑ์การพิจารณาผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ

ในการทำการวิจัยในครั้งนี้ ได้เลือกผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 3 ท่าน โดยใช้หลักเกณฑ์พิจารณาเลือกผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

-สำเร็จการศึกษาขั้นต่ำระดับปริญญาตรีด้านออกแบบนิเทศศิลป์ หรือกราฟฟิคดีไซน์

-มีประสบการณ์ทางการออกแบบเวทศิลป์ หรือ ทำงานออกแบบ สื่อ
 ประชาสัมพันธ์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี

-มีผลงานที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ และทำงานอยู่ในบริษัทสากล

ดังนั้นการกำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในข้างต้น จะทำให้ผู้ทำวิจัยได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ และ
 เหมาะสมสำหรับการนำมาใช้งาน สำหรับรายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ ตอบแบบสอบถามและประเมินผลมี
 ดังต่อไปนี้

1. คุณอติญา อินทนนท์

ตำแหน่ง Graphic Designer บริษัท Spa-Hakuhodo

2. คุณชวรินทร์ เทียนมงคล

ตำแหน่ง Senior Graphic Designer บริษัท Leo-Burnett ,Thailand

3.คุณศรุต ศรีเจริญ

ตำแหน่ง Art Director บริษัท Spa-Hakuhodo

การศึกษาข้อมูลภาคทฤษฎี

ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดกิจกรรม Focus Group
 ผู้นำชุมชน ชุมชน และผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม และ ศึกษาเอกสาร
 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทางการออกแบบหนังสือแนะนำเที่ยวและนำข้อมูลที่ได้มาทำการสรุปเพื่อที่จะได้
 นำข้อมูลมาทำการเปรียบเทียบ และทำการวิเคราะห์เพื่อใช้ในการออกแบบ คู่มือการท่องเที่ยวด้วย
 ตนเองของชุมชนบางนกแขวกจังหวัดสมุทรสงคราม

เกณฑ์การพิจารณาผู้ให้สัมภาษณ์

ในการทำการวิจัยในครั้งนี้ ได้เลือกผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 5 ท่าน โดยใช้หลักเกณฑ์
 พิจารณา ดังนี้

- ผู้มีความรู้และอาศัยอยู่ในชุมชนบางนกแขวก หรือเป็นชาวสมุทรสงครามโดยกำเนิด
- เป็นผู้นำชุมชน หรือเป็นกลุ่มชุมชนที่ประกอบอาชีพอยู่ในพื้นที่ ตำบลบางนกแขวก
 จังหวัดสมุทรสงคราม
- เป็นผู้มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ และ สามารถรวมกลุ่มชุมชน หรือให้การสนับสนุนการจัด
 กิจกรรมภายในชุมชน

ดังนั้น การกำหนดกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ในข้างต้น จะทำให้ผู้ทำวิจัยได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ และเหมาะสมสำหรับการนำมาใช้งาน สำหรับรายชื่อผู้ที่ได้ทำการสัมภาษณ์มี ดังต่อไปนี้

1. คุณจันทิมา อาชาพานิช

- คนบางนกแขวกโดยกำเนิด อาศัยอยู่ในชุมชนปากน้ำบางนกแขวก
- เป็นผู้ที่มีความรู้ และเป็นพี่ของคนที่อยู่ในชุมชนบางนกแขวก

2. ปราโมทย์ คำกลัด

- กองฝ่ายแผน และวิชาการของเทศบาลชุมชนบางนกแขวก ดูแลข้อมูลทางวิชาการของพื้นที่ตำบลบางนกแขวก

3. สมเกียรติ พริ้งถาวร

- ผู้นำชุมชนบางนกแขวก ประกอบอาชีพ ร้านข้าวไก่แห้งเฮียเกียรติ ผู้ริเริ่มเปิดตลาดบางนกแขวก

4. อรงค์กร อ่องนาวา

- ชาวบางนกแขวกโดยกำเนิดอาศัยอยู่ในชุมชนบางนกแขวก ก่อตั้งร้านกาแฟโก่งคอ
- โครงการรักบ้านเกิด

5. อังคณา พุ่มผกา

- ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานสมุทรสงคราม
 - ผู้สร้างสื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม
 - ผู้คิดริเริ่มสร้างสื่อสร้างสรรค์ ตลาดร่มหุบ กระทงกาทบกล้วย และเทศกาลต่างๆ ในจังหวัดสมุทรสงคราม

3.5 สถิติที่ใช้ในงานวิจัย

ในการคำนวณหาค่าทางสถิติใช้สูตร ค่าร้อยละใช้สูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2540)

$$\text{ร้อยละของข้อใด} = \frac{\text{ความถี่ของข้อนั้น} \times 100}{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม}}$$

ค่ามัธยฐานเลขคณิตใช้สูตรที่ใช้ในการคำนวณค่าเฉลี่ย (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ.
2540)

$$\bar{x} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N f_i x_i$$

เมื่อ

\bar{x} = ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

$f_i x_i$ = ผลรวมความถี่ของคะแนน

N = จำนวนข้อมูลหรือจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์ต่อไปนี้ ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึงมีระดับความเห็นสอดคล้อง มากที่สุดค่าเฉลี่ย 3

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม 2. เพื่อศึกษา ระดับความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม 3. เพื่อหาแนวทางการออกแบบคู่มือท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม 4. เพื่อสร้างคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

ผลสรุปของงานวิจัยในครั้งนี้จึง นำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม เครื่องมือการวิจัยและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ข้อมูลคือ การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างแก่คนในชุมชน และการใช้แบบสอบถาม โดยการแบ่งผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เชี่ยวชาญ จากการคัดสรรและเข้าใจในชุมชนเป็นอย่างดี ผู้ให้ข้อมูลคือคนในชุมชนจำนวน 5 ท่าน แบ่งเป็นผู้นำชุมชน 2 ท่าน ศูนย์ราชการด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม 2 ท่าน และคนที่อาศัยอยู่ในชุมชน 1 ท่าน ช่วยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก และสิ่งที่ต้องการจะนำเสนอในคู่มือการท่องเที่ยว รวมทั้งใช้แบบสอบถามเพื่อสอบถามความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบคู่มือการท่องเที่ยว และภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม แล้วจึงนำมาสรุปผลการออกแบบ ทดลอง และประเมินผลโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ก่อนนำมาใช้จริง

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการจัด Focus Group เพื่อหาจุดแข็งของชุมชนบางนกแขวก ปรากฏว่า เป็นชุมชนที่มีประวัติยาวนานตั้งแต่สมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง มีความเจริญรุ่งเรืองมาก เป็นตลาดแห่งแรกในจังหวัดสมุทรสงครามที่เป็นศูนย์รวมแห่งความเจริญในอดีต ซึ่งผูกพันกับสายน้ำ ต่อมาเมื่อมีถนนตัดผ่าน คนที่เคยใช้เรือเป็นพาหนะเปลี่ยนมาใช้รถแทน การสัญจรทางน้ำจึงหมดลง ตลาดที่เคยคึกคักในอดีตจึงหมดความสำคัญลง ทิ้งไว้เพียงรอยร่องแห่งความเจริญในอดีต ในปัจจุบันบางนกแขวกเป็นสถานที่เที่ยวสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีตลาดเก่าร้อยปี เป็นเรือนแถวริมน้ำปากคลองบางนกแขวก มีสถานที่สำคัญหลายอย่าง เช่น โบสถ์แม่พระบังเกิด , วัดเจริญสุขาราม , วัดบางกุ้ง เป็นต้น ชุมชนบริเวณนี้มีอาชีพเป็นชาวสวน ชาวประมง และค้าขาย คนส่วนใหญ่ในชุมชนบางนกแขวกมีเชื้อสายเป็นคนจีน จึงมีวิถีชีวิต และประเพณีมาอย่างแบบที่สืบสานต่อกันมา

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการทำกิจกรรม Focus Group สามารถแบ่งเส้นทางการท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบางนกแขวก ได้ดังนี้
เส้นทางการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกออกเป็น 4 เส้นทาง ได้แก่

- 1.เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์
- 2.เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชุมชน
- 3.เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงภูมิปัญญาและของพื้นถิ่น
- 4.เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประเพณีและเทศกาล

โครงสร้างของชุมชนบางนกแขวกนั้น แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะที่ชัดเจน คือ

1. ชุมชนชาวสวน เป็นกลุ่มชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานกระจายตัวอยู่ทั่วไปในบริเวณที่ห่างออกไปจากปากคลองบางนกแขวก ส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพในการทำสวนผลไม้ โดยการใช้ประโยชน์จากโครงข่ายของคลองต่างๆ ที่ไหลผ่านยังพื้นที่ของตนอย่างเป็นระบบได้อย่างดีเยี่ยม ซึ่งจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์คาดว่า เป็นกลุ่มชุมชนเริ่มแรกในการตั้งถิ่นฐานของพื้นที่ โดยมีความสัมพันธ์กับการก่อสร้างวัดมาแต่เดิม

2. ชุมชนริมน้ำ เป็นกลุ่มชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานขึ้นมาพร้อมๆ กับตลาดน้ำบริเวณ แม่น้ำแม่กลอง โดยส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพเพื่อการค้าขายเป็นหลัก สังกัดได้จากป้ายชื่อ ร้านค้าต่างๆ แบบโบราณที่ยังคงมีให้พบเห็นบ้างในบางหลัง ถึงแม้ว่าในปัจจุบันอาคารร้านค้า ต่างๆ เหล่านี้ได้เปลี่ยนสภาพมาเป็นอาคารบ้านพักอาศัยทั่วไป ทั้งนี้ชุมชนร้านค้าริมคลองที่เกิดขึ้น ในลักษณะนี้นับได้ว่าเป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์ทางการตั้งถิ่นฐานเช่นชุมชนริมน้ำดั้งเดิมในภาค กลางของประเทศไทย

วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในชุมชนบางนกแขวก สามารถแบ่งเป็นประเภท ดังนี้ ทางด้านประวัติศาสตร์

คนแม่กลองเป็นชื่อที่ถูกเรียกตัวเองจากคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบางนกแขวก ซึ่งแต่เดิม บริเวณพื้นที่สองฝั่งแม่น้ำแม่กลองช่วงรอยต่อจังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงครามเป็นป่าทึบ และมีผู้อยู่อาศัยอยู่ไม่มากนัก (อรรถจักร อ่องนาวา, 2553) บริเวณที่ก่อตั้งชุมชนบางนกแขวกจะอยู่ แถบริมแม่น้ำและลำคลองที่เชื่อมต่อกับแม่น้ำ ชุมชนแต่ละแห่งอยู่กระจ่ายกันเป็นระยะไปจนถึงสิ้นสุดที่ปากแม่น้ำแม่กลอง จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนบางนกแขวก (ปราโมทย์ คำกลัด, 2553) ปากคลองบางนกแขวกยังเป็นที่ตั้งของจุดต่อเรือ และเส้นทางสายหลักในการคมนาคมทางน้ำระหว่างจังหวัดราชบุรีกับจังหวัดสมุทรสงคราม คนกลุ่มแรกที่ถือว่าเป็นบรรพบุรุษของบางนกแขวกในปัจจุบัน คือชาวจีนที่อพยพมาจากชุมชนวัดกัลยาณมิตร กรุงเทพมหานคร ในสมัยพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.3)

ตลาดริมน้ำบางนกแขวกเป็นร่องรอยแห่งความเจริญรุ่งเรืองในอดีตที่สะท้อนออกมาให้เห็นในปัจจุบัน แม้ความเจริญรุ่งเรืองไม่คึกคักเหมือนในอดีตแต่ก็มีเสน่ห์ในความเรียบง่าย และความเป็นตัวของตัวเอง สิ่งที่ชาวบ้านนกแขวกภูมิใจในตัวเองมากที่สุดคือ ความรักและความสามัคคีของคนในชุมชน ความมีน้ำใจพึ่งพาอาศัยกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน การค้าขายที่ไม่หวังเอากำไรมากเกินไป เป็นสิ่งดีๆ ที่ไม่ว่าใครมาเยือนตลาดแห่งนี้ต้องประทับใจทุกคน (สมเกียรติ พริ้งถาวร, 2553) ที่ตลาดแห่งนี้ ณ ปัจจุบันชาวปากคลองบางนกแขวกยังคงรักษาสภาพบ้านเรือนริมน้ำไว้เหมือนเมื่อครั้งในอดีต มีอาหารอร่อยที่นำวัตถุดิบมาจากธรรมชาติใกล้ตัว และหาทานได้ยาก เช่น ข้าวเหนียวปลาทุ, น้ำมะนาวให้, ผัดไทยกุ้งแม่น้ำ, ขนมสุตรโบราณ, กวยเตี๋ยวกะลา, กวยเตี๋ยวงัวแป๊ะ ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่ราคาถูกและหาทานได้ยาก (จันทิมา อาชาพานิช, 2553)

ทางด้านวิถีชีวิตชุมชน อาชีพ

ในด้านวิถีชีวิตชุมชนจะเกี่ยวเนื่องกับอาชีพซึ่งผูกพันกับสายน้ำ การประมง และการทำสวน และการค้าขาย เนื่องจากชุมชนบางนกแขวกเป็นชุมชนชาวจีนที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณนี้ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของการนำเมล็ดพันธุ์ลินจี่มาปลูก ทำให้ในปัจจุบันจังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีชื่อเสียงด้านลินจี่ (ปรามอทย์ คำกลัด, 2553) ส่วนการประมงก็ทำกันได้ในลุ่มแม่น้ำแม่กลอง ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะพายเรือออกไปกลางลำน้ำแม่กลอง และหากุ้ง หาปลา เพื่อนำมาขาย หรือรับประทานเอง ซึ่งในอดีตชาวบ้านจะนำของเหล่านี้มาขายในตลาด ซึ่งตลาดใหญ่ๆ ก็คือตลาดบางนกแขวก นำสิ่งของมาแลกเปลี่ยนกัน ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง (สมเกียรติ พริ้งถาวร, 2553) วิถีชีวิตของคนในชุมชนบางนกแขวกเป็นไปอย่างเรียบง่าย หากคับคั่งด้วยความเจริญในอดีต ในปัจจุบันวิถีชีวิตเหล่านี้ยังคงดำเนินต่อไป แม้อาจเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปบ้าง แต่ก็ยังคงซึ่งความรู้สึกเช่นวันวาน ซึ่งหากใครไปเที่ยวตลาดบางนกแขวก จะเห็นร่องรอยของอดีตที่แฝงตัวอยู่ในวิถีชีวิตของชุมชน และหากใครต้องการสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนบางนกแขวก ชาวชุมชนบางนกแขวกก็มีเรือไว้คอยบริการให้นักท่องเที่ยวโดยไม่คิดค่าบริการ ในวัดแก่นเจริญมีศูนย์การเรียนรู้เชิงอนุรักษ์บ้านบางพลับ ซึ่งใช้ธรรมชาติเป็นเสมือนห้องเรียนขนาดใหญ่ มีฐานการเรียนรู้ 12 ฐาน เช่น ผลไม้กลับชาติ คนเอาถ่าน ฯลฯ หรือการชมหนึ่งห้อยบกที่ใช้เดินชมในเวลาากลางคืนในสวน (อังคณา พุ่มผกา, ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานสมุทรสงคราม, 2553)

ทางด้านศาสนสถานและความเชื่อ

ในชุมชนบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม มีศาสนสถานที่สำคัญอยู่ 4 แห่ง คือ

1. วัดเจริญสุขารามวรวิหาร เป็นที่ประดิษฐานหลวงพ่อดโต พระพุทธรูปปางมารวิชัย สร้างด้วยศิลาแลง ซึ่งมีขนาดใหญ่และมีลักษณะงดงามมากขนาดใหญ่ คนทั่วไปเชื่อก็คือเป็นพระพุทธรูปที่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์สถิตอยู่ และสามารถจะบันดาลสิ่งที่ยปรารถนาให้สำเร็จตามความประสงค์ได้ เมื่อก่อนตำบลบางนกแขวก ใช้ชื่อว่าตำบลบ้านโพธิ์งาม มาเปลี่ยนเป็นตำบลบางนกแขวก เพราะว่ามีนกแขวกมาอาศัยอยู่ในตำบลโพธิ์งาม เลยทำให้ชาวบ้านเปลี่ยนชื่อเป็นตำบลบางนกแขวก ภายหลังเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้น ญี่ปุ่นเอาระเบิดมาทิ้งที่ประตูน้ำบางนกแขวก เพื่อไม่ให้ชนถ่ายน้ำมันผ่านทางประตูน้ำ แต่ก็ไม่ได้เกิดความเสียหายอะไร เพราะมีองค์หลวงพ่อดโตศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพของชาวบางนกแขวกคอยดูแล มีก็แต่บ้านเรือนเสียหายบ้างเล็กน้อย ส่วนปาก

คลองบางนกแขวกติดกับวัดคริสต์มีเจ้าพ่ออู่แลบางนกแขวกชื่อ นายกังวาล วีระปรีชานนท์ ได้เสียชีวิตไปแล้ว

2. วัดแก่นจันทร์เจริญ เป็นวัดเก่าแก่สร้างในปี พ.ศ.๒๓๕๐ เคยเป็นวัดร้างมาก่อน ต่อมาพระครูสุนทร สุตกิจ (หลวงพ่อโต) อดีตเจ้าอาวาสวัดบางพลับ ซึ่งเป็นที่นับถือของชาวบ้าน ได้บูรณะปรับปรุงซ่อมแซมวัดแก่นจันทร์เจริญแห่งนี้

3. อาสนวิหารแม่พระบังเกิด โบสถ์นี้เป็นสถานที่สักการะอันศักดิ์สิทธิ์ของคริสตชนที่อาศัยอยู่โดยรอบ สร้างขึ้นตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๔๓๓ (ค.ศ.๑๘๙๐) โดยบาทหลวงเปาโลซัลมอน มิซซันนารีชาวฝรั่งเศส ได้รับทุนสนับสนุนจากญาติพี่น้องของท่านในประเทศฝรั่งเศส คณะมิชชันนารีต่างประเทศแห่งกรุงปารีส กรุงโรมและผู้ใจบุญในกรุงเทพฯ ใช้เวลาสร้างถึง ๖ ปีจึงเสร็จสมบูรณ์ ทำพิธีเปิดอย่างเป็นทางการในวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๓๙ (ค.ศ.๑๘๙๖) เป็นสถาปัตยกรรมแบบโกธิคของประเทศฝรั่งเศส งามด้วยปูนดำ ภายในประดับด้วยภาพกระจกสีสวยงาม มีรูปปั้น ธรรมชาติอันงดงามอย่างล้ำลึก ขาวเทียนลักษณะต่างๆ และรูปแกะสลักบรรยายเกร็ดประวัติในพระคัมภีร์คริสตศาสนา นับเป็นโบสถ์ที่มีความสวยงามไม่ไกลจากริมฝั่งแม่น้ำ

4. วัดบางกุ้ง อยู่ในเขตพื้นที่เดียวกับค่ายบางกุ้งแต่อยู่คนละฝั่งกัน มีถนนตัดผ่านกลาง ภายในวัด มีโบสถ์เก่าประดิษฐานพระประธานเป็นพระพุทธรูปปั้นขนาดใหญ่ ชาวบ้านเรียกว่า หลวงพ่อโบสถ์น้อยและมีภาพจิตรกรรมฝาผนังสมัยปลายกรุงศรีอยุธยาแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติ เป็นภาพพระพุทธรูปเจ้าทรงแสดงธรรมและภาพพระพุทธรูปเจ้าประทับนั่งอยู่ในขุมขนบข้างด้วยอักษรสาวกนั่งพนมมือ

ทางด้านประเพณีและเทศกาล

วัดแก่นเจริญ เป็นวัดหนึ่งที่ได้จัดงานประเพณีตักบาตรขนมครกน้ำตาลทรายเพื่อสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นติดต่อกันมายาวนานกว่า ๑๐๐ ปี ในวันขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๑๐ ของทุกปี ชาวบ้านก็จะรวมตัวกันที่ศาลาวัดแก่นจันทร์เจริญ เพื่อช่วยกันทำขนมครกโดยการซื้อเกลือ ซื้อถ่าน ซื้อข้าวสารมาหมักคั้นคั้นไว้ บ้างก็เก็บมะพร้าวจากสวน นำมาคั้นกะทิซึ่งเป็นส่วนผสมสำคัญของขนมครก เพื่อนำมาใส่บาตรให้กับพระภิกษุสงฆ์ที่วัด นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการแข่งขันชู้ดมะพร้าว การแข่งขันไม้แป้ การแข่งขันกินวิบาก การประกวดขนมครกไทยประยุกต์

ไหว้ศาลเจ้าพ่อบางนกแขวก อยู่บริเวณปากทางเข้าตลาดบางนกแขวก จะจัดขึ้นในช่วงเดือนปลายเดือนมกราคม หรือเดือนกุมภาพันธ์ ก่อนเทศกาลตรุษจีน ชาวบ้านจะนำของมาไหว้เจ้าพ่อ และมีการจัดฉายหนังกลางแปลงในสวน (อรังค์กร อ่องนาวา,2553)

ดังนั้น รูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก สามารถสรุปได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบ่งเป็น

1. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์
2. การท่องเที่ยวชมงานวิถีชีวิตชุมชน
3. การท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมและประเพณี
4. การท่องเที่ยวภูมิปัญญา และของพื้นถิ่น

ผลการวิจัย จะนำมาใช้เป็นเป็นแนวทางในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยว และ เส้นทาง การท่องเที่ยวภายในชุมชนบางนกแขวก

ตารางที่ 4.1 รูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

เส้นทาง	ประเภทการท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก	สถานที่ท่องเที่ยว
1	การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์	1.1 วัดโพธิ์งาม โบสถ์ปรกโพธิ์ unseen Thailand 1.2 วัดเจริญสุขาราม หลวงพ่อโต 1.3 อนุสรณ์สถานลูกระเบิด ประตูน้่าบางนกแขวก 1.4 ค่ายบางกุ้ง อยู่บริเวณเดียวกับโบสถ์ปรกโพธิ์ ที่ตั้งค่ายสมเด็จพระเจ้าตากสิน 1.5 อาสนพระแม่บังเกิด โบสถ์คริส สถาปัตยกรรมแบบโกธิค 1.6 ศาลเจ้าพ่อปู่ อยู่ก่อนทางเข้าตลาดบางนกแขวก
2	การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชุมชน	2.1 เรียนรู้ความพอเพียง ณ ศูนย์การเรียนรู้การเกษตรบ้านบางพลับ 2.2 ล่องเรือชมสวน ชมวิถีชีวิตริมฝั่งคลอง ชมต้นไม้ในวรรณคดี ต้นมะม่วงหาวมะนาวโห่ 2.3 ตกกุ้งกลางแม่น้ำแม่กลอง 2.4 ลงเล่นน้ำคลอง บริเวณตลาดบางนกแขวก 2.5 ครอบโรงฝิ่น เป็นโรงฝิ่นเก่า บริเวณทางเข้าตลาดบางนกแขวก
3	การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเพณี และของพื้นถิ่น	3.1 ตักบาตรชนมครก 3.2 ลอยกระทงกะลา กาบกล้วย 3.3 เทศกาลลิ้นจี่ 3.4 ไหว้ศาลเจ้าพ่อ ตรุษจีน
4	การท่องเที่ยวภูมิปัญญาและของพื้นถิ่น	4.1 บริเวณตลาดบางนกแขวก 4.2 บริเวณริมน้ำวัดเจริญสุขาราม

4.2 ผลการ วิเคราะห์ส่วนประกอบของคู่มือการท่องเที่ยว

จากการหาข้อมูลและเปรียบเทียบส่วนประกอบของ คู่มือ นำเที่ยวที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้คัดเลือกมาพิจารณา จำนวน 10 เล่ม แสดงดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ส่วนประกอบในคู่มือแนะนำเที่ยว

คู่มือการท่องเที่ยว										
ที่ตั้ง, ความเป็นอยู่, สถานะ	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☒	☒	☒	☒
งบประมาณ	☐	☐	☒	☒	☐	☒	☐	☒	☐	☐
การเชื่อมต่อและปฏิบัติตัว	☐	☐	☒	☒	☐	☒	☒	☒	☒	☒
จุดเด่นหรือแนะนำสิ่งสำคัญของสถานที่	☒	☐	☐	☒	☐	☒	☐	☐	☐	☒
การเดินทาง	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
แผนที่	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ภาพประกอบ	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ข้อมูลสถานที่	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

สรุปผลการวิเคราะห์

จากตารางผลการวิเคราะห์ส่วนประกอบในหนังสือ คู่มือการท่องเที่ยว โดยใช้เกณฑ์การตัดสินจากคะแนน ที่เกิน 50 % หรือมากกว่า 5 คะแนน ผลปรากฏว่า ส่วนประกอบของหนังสือ นำเที่ยวที่สำคัญ มีอยู่ 6 อย่าง ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ / แผนที่ / การเดินทาง / ภาพประกอบ / จุดเด่นหรือการแนะนำสิ่งสำคัญของสถานที่ / งบประมาณ, ค่าใช้จ่าย

4.3 ผลการวิเคราะห์รูปทรงและขนาดของคู่มือนำเที่ยว

ส่วนประกอบในหนังสือนำเที่ยว ซึ่งเป็นขนาดหนังสือนำเที่ยวที่นำมาวิเคราะห์เพื่อเป็นข้อมูลในการออกแบบ ในส่วนของรูปทรงหนังสือนำเที่ยวที่นำมาศึกษาทั้งหมด เป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า การใช้รูปทรงมาตรฐาน (สี่เหลี่ยมผืนผ้า ตามรูปทรงของกระดาษ A4) ทำให้ประหยัดต้นทุนในการผลิต ในส่วนของขนาดหนังสือนำเที่ยว ผู้วิจัยได้นำมาทำเป็นตารางวิเคราะห์เปรียบเทียบโดยอ้างอิงหนังสือจากตารางที่ 4.2 ส่วนประกอบในหนังสือนำเที่ยว ดังนี้

ตารางที่ 4.3 ขนาดของหนังสือนำเที่ยว

เล่มที่	ขนาดของหนังสือนำเที่ยว				
	ขนาด 4"x6"	ขนาด 4.5"x7"	ขนาด 5"x7"	ขนาด 5"x8"	ขนาด 6"x8"
1	X	X	○	X	X
2	X	X	○	X	X
3	○	X	X	X	X
4	X	X	X	○	X
5	X	X	X	○	X
6	X	X	X	○	X
7	X	○	X	X	X
8	X	X	○	X	X
9	X	X	○	X	X
10	X	X	X	X	○
รวม	1	1	4	3	1

สรุปผลการวิเคราะห์

จากตารางผลการวิเคราะห์ขนาดของ คู่มือการท่องเที่ยว จากตัวอย่าง 10 เล่ม ขนาดของหนังสือนำเที่ยว มีขนาด 4"x6" / 4.5"x7" / 5"x7" / 5"x8" / 6"x8" จึงนำขนาดเหล่านี้ไปทำแบบสอบถามเพื่อถามความต้องการในเรื่องขนาดของหนังสือนำเที่ยวที่กลุ่มเป้าหมายต้องการ จากตารางขนาดที่มีมากที่สุดจากหนังสือนำเที่ยวที่นำมาวิเคราะห์คือ ขนาด 5"x7"

4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.4 เพศ

1. เพศ

ลำดับ	รายการ	Total	Percent (Total)	Rank (Total)
1	เพศ			
	- ชาย	45	45	2
	- หญิง	55	55	1

ตารางที่ 4.5 อายุ

2. อายุ

ลำดับ	รายการ	Total	Percent (Total)	Rank (Total)
2	อายุ			
	- น้อยกว่า 18 ปี	5	5	4
	- 18 - 21 ปี	24	24	3
	- 22 - 25 ปี	31	31	2
	- มากกว่า 25 ปี	40	40	1

ตารางที่ 4.6 ระดับการศึกษา

3. ระดับการศึกษา

ลำดับ	รายการ	Total	Percent (Total)	Rank (Total)
3	ระดับการศึกษา			
	- มัธยมศึกษา	10	10	2
	- ปริญญาตรี	84	84	1
	- ปริญญาโท	6	6	3
	- สูงกว่าปริญญาโท	-	-	-

ตารางที่ 4.7 อาชีพ

4. อาชีพ

ลำดับ	รายการ	Total	Percent (Total)	Rank (Total)
4	อาชีพ			
	- นักเรียน / นักศึกษา	31	31	2
	- รับราชการ	14	14	3
	- รัฐวิสาหกิจ	9	9	4
	- บริษัทเอกชน	46	46	1
	- อื่นๆ	0	0	5

ตารางที่ 4.8 รายได้/เดือน

5. รายได้/เดือน

ลำดับ	รายการ	Total	Percent (Total)	Rank (Total)
5	รายได้ / เดือน			
	- ต่ำกว่า 5,000 บาท	10	10	4
	- 5,000 – 10,000 บาท	25	25	3
	- 10,000 – 15,000 บาท	30	30	2
	- 15,000 บาทขึ้นไป	35	35	1

ตารางที่ 4.9 งานอดิเรกของท่าน

6. งานอดิเรกของท่านคือ ... (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ลำดับ	รายการ	Total	Percent (Total)	Rank (Total)
6	รายได้ / เดือน			
	- เล่นอินเทอร์เน็ต	79	79	1
	- เล่นกีฬา	43	43	3
	- ช้อปปิ้ง	41	41	4
	- ลี้ยงสัตว์	20	20	6
	- อ่านนิตยสาร	33	33	5
	- สะสมสิ่งของ	13	13	7
	- ชมภาพยนตร์	55	55	2
	- ปลูกต้นไม้	13	13	8
	- อื่นๆ			

สรุปผลการวิเคราะห์

จากตารางผลการวิเคราะห์สถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็น 55 % รองลงมาคือ เพศชาย 45 % อยู่ในช่วงอายุ 25 ปีขึ้นไป มากที่สุดถึง 40 % รองลงมา ช่วงอายุ 22- 25 ปี 31 % ช่วงอายุ 18 – 21 ปี มี 24 % และสุดท้าย อายุต่ำกว่า 18 ปี มี 5 % ระดับการศึกษา เป็นช่วงปริญญาตรีมากที่สุด 84 % รองลงมาคือ มัธยมศึกษา มี 10 % ปริญญาโทมี 6 คน และระดับสูงกว่าปริญญาโท ไม่มีผู้ตอบ ส่วนอาชีพทำงาน บริษัทเอกชน 46 % รองลงมา นักเรียน-นักศึกษา 31 % รับราชการ 14 % รัฐวิสาหกิจ 9 % รายได้ / เดือน เป็น รายได้ 15,000 บาท 35 % รองลงมาคือ 10,000 – 15,000 บาท 30 % 5,000 – 10,000 บาท 25 % ต่ำกว่า 5,000 บาท 10 % งานอดิเรก เล่นอินเทอร์เน็ต 79 % ชมภาพยนตร์ 55 % เล่นกีฬา 43 % ซ้อมปิ้ง 41 % อ่านนิตยสาร 33 % เลี้ยงสัตว์ 20 % สะสมสิ่งของ 13 % ปลูกต้นไม้ 13 % ซึ่งหมายถึงการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวบางนกรวมต้องให้ดูร่วมสมัยและเหมาะสมกับระดับอายุและความชื่นชอบของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีอายุระหว่าง 25 ปีขึ้นไปคือวัยทำงานตอนต้น ความชื่นชอบของกลุ่มเป้าหมาย คือใช้เวลาว่างในการเล่นอินเทอร์เน็ตและชมภาพยนตร์ สามารถวิเคราะห์ได้ว่าเป็นกลุ่มคนทำงานที่โหยหาความสุขในวันพักผ่อน หรือต้องการหลีกเลี่ยงความวุ่นวายจากสังคมเมือง แต่ต้องการความสะดวกสบายไปพร้อมกัน

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคต่อการเลือกคู่มือการท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม

ตารางที่ 4.10 ประเภทหนังสือที่อยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยว

	1.ประเภทหนังสือที่ท่านชื่นชอบและสนใจ				
	นิตยสาร			นิตยสาร	นำเที่ยว
Mean	4.06	3.56	3.91	3.63	3.51

สรุปผลการวิเคราะห์

จากตารางวิเคราะห์ความถี่ชอบในประเภทหนังสือ ผลปรากฏว่า กลุ่มเป้าหมายชื่นชอบนิตยสารมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.06 รองลงมาได้แก่ การ์ตูน 3.91 นิยาย 3.63 หนังสือพิมพ์ 3.56 และ นวนิยาย 3.51 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 รูปแบบการจัดวางรูปภาพประกอบสถานที่ท่องเที่ยว

	2. ท่านชอบการจัดวางรูปภาพประกอบคู่มือแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวรูปแบบไหนมากที่สุด			
	ภาพเดี่ยว			มีภาพขนาดใหญ่
Mean	3.77	4.20	3.88	4.04

ใหญ่สรุปผลการวิเคราะห์

จากตารางวิเคราะห์ ความถี่ชอบในการจัดวางรูปภาพประกอบคู่มือแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวรูปแบบไหนมากที่สุดผลปรากฏว่า กลุ่มเป้าหมายชื่นชอบรูปภาพมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.20 รองลงมาได้แก่ มีภาพขนาดใหญ่ 4.04 มีการนำเสนอ 3.88 และ ภาพเดี่ยว 3.77 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 วัตถุประสงค์ในการเลือกอ่านหนังสือ

	3.วัตถุประสงค์ในการเลือกอ่านหนังสือของท่าน		
	พักผ่อน	หาความบันเทิง	เพื่อหาความรู้
Mean	4.40	4.15	4.32

สรุปผลการวิเคราะห์

จากตารางวิเคราะห์ วัตถุประสงค์ในการเลือกอ่านหนังสือผลปรากฏว่า กลุ่มเป้าหมายชั้นชอบพักผ่อนมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.40 รองลงมาได้แก่ เพื่อหาความรู้ 4.32 และ เพื่อหาความบันเทิง 4.32 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 ขนาดหนังสือที่เหมาะสมต่อการพกพา

	4.ท่านคิดว่าหนังสือขนาดใดเหมาะกับการพกพา		
	ขนาด F4	ขนาด A4	ขนาด A5
Mean	2.95	3.27	4.39

สรุปผลการวิเคราะห์

จากตารางวิเคราะห์ หนังสือขนาดใดเหมาะกับการพกพาผลปรากฏว่า กลุ่มเป้าหมายชั้นชอบขนาด A5 มากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.39 รองลงมาได้แก่ ขนาด A4 3.27 และ ขนาด F4 2.95 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.14 ประโยชน์ใช้สอยของคู่มือการท่องเที่ยว

	5.ประโยชน์ในการใช้สอย		
	พกพาได้สะดวก	มีแผนที่ขนาด	ใหญ่สรุปผลการวิเคราะห์ pop up
Mean	4.10	4.52	2.74

จากตารางวิเคราะห์ ประโยชน์ในการใช้สอย ผลปรากฏว่า กลุ่มเป้าหมายชั้นชอบมีแผนที่ขนาดใหญ่ มากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.52 รองลงมาได้แก่ พกพาได้สะดวก 4.10 และ pop up 2.74 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 รูปแบบของคู่มือการท่องเที่ยว

	6.ท่านคิดว่าหนังสือนำเที่ยวมีประโยชน์อย่างไร		
	เป็นของฝาก	สื่อการเรียนรู้	ประชาสัมพันธ์
Mean	4.01	3.64	4.6

สรุปผลการวิเคราะห์

จากตารางวิเคราะห์ หนังสือแนะนำเที่ยวมีประโยชน์อย่างไร ผลปรากฏว่า กลุ่มเป้าหมายชื่นชอบ ประชาสัมพันธ์ มากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.6 รองลงมาได้แก่ เป็นของฝาก 4.01 และ สื่อการเรียน 3.64 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.16 ลักษณะของคู่มือการท่องเที่ยว

	7.ท่านคิดว่าหนังสือคู่มือการท่องเที่ยวที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร		
	มีเอกลักษณ์	มีความร่วมสมัย	คงความเป็นไทย
Mean	4.67	4.42	4.51

สรุปผลการวิเคราะห์

จากตารางวิเคราะห์ หนังสือคู่มือการท่องเที่ยวที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร ผลปรากฏว่า กลุ่มเป้าหมายชื่นชอบ มีเอกลักษณ์ มากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.67 รองลงมาได้แก่ คงความเป็นไทย 4.51 และ มีความร่วมสมัย 4.42 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.17 สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม

8. ถ้ากล่าวถึงสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงครามท่านนึกถึงอะไร										
	อัมพวา	ตลาดเก่า	ล่องเรือชมหิ่งห้อย	ล่องเรือชมสวน			พิพิธภัณฑ์	ของที่ระลึก	ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	งานประเพณี
Mean	4.28	4.28	4.46	4.04	4.03	3.75	3.36	3.52	3.20	3.09

สรุปผลการวิเคราะห์

จากตารางวิเคราะห์ กล่าวถึงสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงครามท่านนึกถึงอะไรผลปรากฏว่า กลุ่มเป้าหมายชื่นชอบ ล่องเรือชมหิ่งห้อย มากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.46 รองลงมา ได้แก่ อัมพวา 4.28 ตลาดเก่า 4.28 ล่องเรือชมสวน 4.04 มิตรภาพ 4.03 สถานที่ประวัติศาสตร์ 3.75 ของที่ระลึก 3.52 พิพิธภัณฑ์ 3.36 ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร 3.20 และงานประเพณี 3.09 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม

ตารางที่ 4.18 ความชื่นชอบของนักท่องเที่ยวในตลาดเก่าบางนกแขวก

	11. ท่านชื่นชอบอะไรในตลาดเก่าบางนกแขวกมากที่สุด				
	อาหารการกิน	ผลิตภัณฑ์ในชุมชน	วิถีชีวิตชุมชน	มิตรภาพของชุมชน	บรรยากาศทิวทัศน์
Mean	2.05	1.44	1.95	2.05	2.55

สรุปผลการวิเคราะห์

จากตารางวิเคราะห์ความชื่นชอบในตลาดเก่าบางนกแขวก ผลปรากฏว่า กลุ่มเป้าหมายชื่นชอบบรรยากาศทิวทัศน์มากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.55 รองลงมาได้แก่ อาหารการกิน 2.05 วิถีชุมชน 1.95 มิตรภาพของชุมชน 1.75 และ ผลิตภัณฑ์ในชุมชน 1.44 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.19 กิจกรรมการท่องเที่ยว

	12. ท่านชอบกิจกรรมใดในการท่องเที่ยวมากที่สุด				
	กิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ล่องเรือ ชมสวน	กิจกรรมการในวิถีชีวิตชุมชน เช่น ตกกุ้ง ทำสวน ทำอาหารสูตรโบราณ	กิจกรรมเพื่อสุขภาพ เช่น การนวด แช่น้ำสปา	กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เช่น ตักบาตร ริมน้ำ , ล่องเรือไหว้เจ้า ตูบเซิ้ง	กิจกรรมผจญภัย เช่น ว่ายน้ำคดลอง พายเรือ
Mean	2.05	2.05	1.52	1.6	1.35

สรุปผลการวิเคราะห์

จากตารางวิเคราะห์ความถี่ของกิจกรรมได้ในการท่องเที่ยว ผลปรากฏว่า กลุ่มเป้าหมายชื่นชอบเหมือนกันทั้ง 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมทางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ล่องเรือ ชมสวน และ กิจกรรมการในวิถีชีวิตชุมชน เช่น ตกกุ้ง ทำสวน ทำอาหารสูตรโบราณ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.05 รองลงมาได้แก่ กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมประเพณี เช่น ตักบาตรริมน้ำ ,ล่องเรือไหว้เจ้า ตูษะจีน 1.6 กิจกรรมเพื่อสุขภาพ เช่น การนวด แขน้ำ สปา และ กิจกรรมผจญภัย เช่น ว่ายน้ำ คลอง พายเรือ 1.35 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.20 วัตถุประสงค์ของการเลือกท่องเที่ยว

	13. วัตถุประสงค์ในการเลือกท่องเที่ยวของท่าน		
	เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ	เพื่อหาความบันเทิง	เพื่อหาความรู้และความแปลกใหม่
Mean	3.45	2.5	2.35

สรุปผลการวิเคราะห์

จากตารางวิเคราะห์วัตถุประสงค์ในการเลือกท่องเที่ยว ผลปรากฏว่า กลุ่มเป้าหมายเลือกมาพักผ่อนหย่อนใจ มากที่สุดคิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.45 รองลงมาได้แก่ เพื่อหาความบันเทิง 2.5 และเพื่อหาความรู้และความแปลกใหม่ 2.35 ตามลำดับ ดังนั้น การออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวต้องมีลักษณะเป็นกันเอง ผ่อนคลาย แบบสบาย ไม่เป็นทางการมากนัก

ตารางที่ 4.21 สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากที่สุดในบางนกแขวก

14. สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากที่สุดในชุมชนบางนกแขวก					
	ตลาดบางนกแขวก	วัดเจริญสุขาราม	วัดบางกุ้ง ค่ายบางกุ้ง	พิพิธภัณฑสถานตั้งเซียมสะ (บ้านไหญ่พันใบ)	อาสนวิหารแม่บังเกิด
Mean	2.25	1.6	2.45	0.9	1.75

สรุปผลการวิเคราะห์

จากตารางวิเคราะห์ สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากที่สุดในชุมชนบางนกแขวก ผลปรากฏว่า กลุ่มเป้าหมายเลือกวัดบางกุ้ง ค่ายบางกุ้ง มากที่สุดคิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.45 รองลงมา ได้แก่ ตลาดบางนกแขวก 2.25 อาสนวิหารแม่บังเกิด 1.75 วัดเจริญสุขาราม 1.6 และ พิพิธภัณฑสถานตั้งเซียมสะ (บ้านไหญ่พันใบ) 0.9 ตามลำดับ ซึ่งควรออกแบบในส่วนที่มีคะแนนมากที่สุดเป็นจุดเด่นของคู่มือการท่องเที่ยวในครั้งนี้

ตารางที่ 4.22 ระดับการรับรู้สถานที่ท่องเที่ยวในบางนกแขวก

ลำดับ	รายการ	Total	Percent (Total)	Rank (Total)
15.	ท่านรู้จักตลาดเก่าบางนกแขวกหรือไม่			
	- รู้จัก	33	33	2
	- ไม่รู้จัก	67	67	1

สรุปผลการวิเคราะห์

จากตารางวิเคราะห์ การรู้จักตลาดบางนกแขวก ผลปรากฏว่า กลุ่มเป้าหมายเลือก ไม่รู้จักมากที่สุดคิดเป็นค่าเฉลี่ย 67 % รองลงมาได้แก่ ไม่รู้จัก 33 % ซึ่งแสดงถึงการขาดการประชาสัมพันธ์ให้แก่นักท่องเที่ยว

ตารางที่ 4.23 ความถี่ในการมาท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก

ลำดับ	รายการ	Total	Percent (Total)	Rank (Total)
15.	ความถี่ในการท่องเที่ยวภายในตลาดเก่าบางนกแขวกต่อเดือน			
	- น้อยกว่า 1 ครั้ง	75	75	1
	- 1 ครั้ง	5	5	2
	- 2 ครั้ง	5	5	3
	- มากกว่า 2 ครั้ง	5	5	4

สรุปผลการวิเคราะห์

จากตารางวิเคราะห์ ความถี่ในการท่องเที่ยวภายในตลาดเก่าบางนกแขวกต่อเดือนผลปรากฏว่า กลุ่มเป้าหมายเลือก น้อยกว่า 1 ครั้งมากที่สุด 75 % รองลงมาได้แก่ 1 ครั้ง 5 % 2 ครั้ง 5 % และ มากกว่า 2 ครั้ง 5 % ตามลำดับ เนื่องจากในชุมชนบางนกแขวกนั้น ไม่มีคู่มือการท่องเที่ยวหรือการโฆษณาประชาสัมพันธ์ จึงส่งผลต่อความนิยมของนักท่องเที่ยว ทั้งที่ชุมชนบางนกแขวกมีสถานที่ท่องเที่ยวมากมายที่น่าสนใจ

ตารางที่ 4.24 ความสะดวกของการมาท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวกในกรณีมีคู่มือการท่องเที่ยว

ลำดับ	รายการ	Total	Percent (Total)	Rank (Total)
17.	ท่านคิดว่า หากมีคู่มือการท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก จะสะดวกต่อการท่องเที่ยวของท่านหรือไม่			
	- สะดวกมาก	94	94	1
	- ไม่สะดวก	6	6	2

สรุปผลการวิเคราะห์

จากตารางวิเคราะห์ คู่มือการท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก จะสะดวกต่อการท่องเที่ยวของท่านหรือไม่ผลปรากฏว่า กลุ่มเป้าหมายเลือก สะดวกมาก มากที่สุดคิดเป็นค่าเฉลี่ย 94 % รองลงมาได้แก่ ไม่สะดวก 6%

ตารางที่ 4.25 แสดงผลการมีคู่มือการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก

ลำดับ	รายการ	Total	Percent (Total)	Rank (Total)
18.	ท่านคิดว่า หากทำนุรู้จักชุมชนบางนกแขวกมากขึ้น ท่านจะมาท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวกจังหวัดสมุทรสงครามมากขึ้นหรือไม่			
	- มา	100	100	1
	- ไม่มา	-	-	-

สรุปผลการวิเคราะห์

จากตารางวิเคราะห์ หากท่านรู้จักชุมชนบางนกแขวกมากขึ้น จากคู่มือการท่องเที่ยว ท่านจะมาท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงครามมากขึ้นหรือไม่ ผลปรากฏว่ากลุ่มเป้าหมายเลือก มา มากที่สุดคิดเป็นค่าเฉลี่ย 100% และ ไม่มา ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถาม

4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ

อารมณ์และบุคลิกภาพในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวบางนกแขวก

ตารางที่ 4.26 อารมณ์และบุคลิกภาพแบบจำลอง

1.จำลอง (Casual)

	1.จำลอง (Casual)				
	เยาว์วัย (Young)	ดูฉลาด (Flamboyant)	ร่าเริง (Merry)	สนุกสนาน (Enjoyable)	แจ่มแจ้ง (Vivid)
Mean	1	2	3	3	1

ตารางที่ 4.27 อารมณ์และบุคลิกภาพแบบทันสมัย

2. ทันสมัย (Modern)

	2.ทันสมัย (Modern)				
	สุภาพ (Polite)	มีเหตุผล (Rational)	พิถีพิถัน (Sharp)	ก้าวหน้า (Progressive)	ดูเป็นโลหะ (Metallic)
Mean	3	1	3	1	1

ตารางที่ 4.28 อารมณ์และบุคลิกภาพแบบชวนฝัน

3. ชวนฝัน (Romantic)

	3.ชวนฝัน (Romantic)				
	อ่อนโยน (Soft)	อ่อนหวาน (Sweet)	ดูเป็นคนช่างฝัน (Dreamy)	ดูไร้เดียงสา (Innocent)	มีเสน่ห์ (Charming)
Mean	3	2	1	1	3

ตารางที่ 4.29 อารมณ์และบุคลิกภาพแบบธรรมชาติ

4. เป็นธรรมชาติ (Natural)

	4. เป็นธรรมชาติ (Natural)				
	เป็นธรรมชาติ (Natural)	ราบรื่น (Tranquil)	สนิทสนม (intimate)	ประทับใจ (Simple and Appealing)	มีความกรุณา (Generous)
Mean	3	2	3	3	2

ตารางที่ 4.30 อารมณ์และบุคลิกภาพแบบสะอิดสะเอ้ง

5. สะอิดสะเอ้ง (Elegant)

	5. สะอิดสะเอ้ง (Elegant)				
	ทำให้บริสุทธิ์ (Refined)	อรรชร (Graceful)	ประณีต (Delicate)	สมัยนิยม (Fashionable)	ดูเป็นผู้หญิง (Feminine)
Mean	1	1	2	3	1

ตารางที่ 4.31 อารมณ์และบุคลิกภาพแบบเก๋

6. เก๋ (Chic)

	6. เก๋ (Chic)				
	มีสติ (Sober)	สงบเสถียร (Modest)	เรียบง่าย (Simple)	เจียม (Quite)	ละเอียด (Subtle)
Mean	1	1	1	1	1

ตารางที่ 4.32 อารมณ์และบุคลิกภาพแบบได้รับความนิยม

7. ได้รับความนิยม (Classic)

	7. ได้รับความนิยม (Classic)				
	เป็นแบบแผน (Traditional)	ได้รับความนิยม (Classic)	ดูเป็นผู้ใหญ่ (Mature)	ดูมีรสนิยม (Tasteful)	ลึกซึ้ง (Heavy and Deep)
Mean	2	3	2	3	2

ตารางที่ 4.33 อารมณ์และบุคลิกภาพแบบโอ้อ่า

8. โอ้อ่า (Dandy)

	8. โอ้อ่า (Dandy)				
	สงบเสงี่ยม (Placid)	ดูมีเดห์เหลี่ยม (Sophisticated)	ไว้ใจได้ (Reliable)	สง่างาม (Dignified)	มีสาระ (Substantial)
Mean	1	1	2	3	2

สรุปผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์จากตาราง อารมณ์และบุคลิกภาพที่ นำมาใช้ในการออกแบบจากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟฟิก ซึ่งอารมณ์และบุคลิกภาพงานออกแบบ คือ อารมณ์และบุคลิกภาพ แบบคลาสสิก Classic ดูมีรสนิยม และแบบเป็นธรรมชาติ Natural น่าประทับใจและสนิมสนม เป็นกันเอง ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมี 25 – 35 ปี

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมที่สุดในการนำมาสร้างภาพลักษณ์ให้กับชุมชนบางนก
แขวง

ตารางที่ 4.34 กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมที่สุดในการนำมาสร้างภาพลักษณ์

		2.กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมที่สุดในการ นำมาสร้างภาพลักษณ์ให้กับชุมชนบางนกแขวง				
		กิจกรรมทางธรรมชาติ เช่น ล่องเรือ ชมสวน	กิจกรรมการท่องเที่ยววิถี ชีวิตชุมชน	กิจกรรมเพื่อสุขภาพ	กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม ม ประเพณี	กิจกรรมการเผชิญภัย
Mean		3	3	2	2	2

สรุปผลการวิเคราะห์

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมที่สุดในการนำมาสร้างภาพลักษณ์ให้กับชุมชนบางนก
แขวง คือ กิจกรรมทางธรรมชาติ เช่น ล่องเรือ ชมสวน และ กิจกรรมการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน

ส่วนประกอบที่สำคัญในคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก
จังหวัดสมุทรสงคราม

ตารางที่ 4.35 ส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยว

	3. ส่วนประกอบที่สำคัญที่สุด				
	ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และ เรื่องราวของสถานที่ท่องเที่ยว	เส้นทางการท่องเที่ยวที่เข้าใจง่าย	ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว	แผนที่ แสดงตำแหน่งสถานที่ท่องเที่ยวที่ชัดเจน	การเตือนภัยและการปฏิบัติ ติดต่อสถานที่ท่องเที่ยว
Mean	3	3	3	3	2

สรุปผลการวิเคราะห์

ส่วนประกอบที่สำคัญในคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ เส้นทางการท่องเที่ยว ที่เข้าใจง่าย และ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว

ส่วนที่ 2 เรื่อง รูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก
จังหวัดสมุทรสงคราม

ตารางที่ 4.36 สรุปการวิเคราะห์ด้านการแบ่งสัดส่วนเนื้อหา

		1. การแบ่งสัดส่วนและเนื้อหาในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม				
		มีตัวอักษรอย่างเดียว	มีภาพอย่างเดียว	มีตัวอักษรและภาพเท่ากัน	มีตัวอักษรมากกว่าภาพ	มีภาพมากกว่าตัวอักษร
Mean	-	2	2	1	3	

สรุปผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์จากตาราง การแบ่งสัดส่วนและเนื้อหาในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวก คือ ควรมีสัดส่วนของภาพมากกว่าตัวอักษร

ตารางที่ 4.37 สรุปการวิเคราะห์ขนาดตัวอักษรที่เหมาะสม

		2. ท่านคิดว่าตัวอักษรขนาดใดที่เหมาะสมที่สุดในการนำไปใช้เป็นตัวเนื้อความในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม			
		10 พอยท์	12 พอยท์	14 พอยท์	16 พอยท์
Mean		1	2	3	2

สรุปผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์จากตาราง ขนาดตัวอักษรที่เหมาะสมที่สุดในการนำไปใช้ในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวก คือ ตัวอักษรขนาด 14 point

ตารางที่ 4.38 สรุปการวิเคราะห์รูปแบบตัวอักษรที่เหมาะสม

3.ตัวอักษรแบบที่เหมาะสมที่สุดในการนำไปใช้ในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม					
	ตัวหัวกลม	ตัวตกแต่งแบบตัวมีหัว	ตัวตกแต่งแบบไม่มีหัวหรือมีหัวเป็นจอยหรือเชิง	ตัวตกแต่งเอกลักษณ์	ตัวลายมือ
Mean	3	1	3	2	2

สรุปผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์จากตารางรูปแบบอักษรที่เหมาะสมที่สุดในการนำไปใช้ในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวก คือ ตัวตกแต่งแบบไม่มีหัว หรือมีหัวเป็นจอยหรือเชิง ซึ่งมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน คู่มือการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกต้องมีลักษณะที่ดูแล้วให้ความรู้สึกที่ผ่อนคลายด้วย

ตารางที่ 4.39 สรุปการวิเคราะห์ภาพประกอบที่เหมาะสม

	4.ภาพประกอบที่เหมาะสมนำมาใช้ในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม		
			
Mean	3	3	2

สรุปผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์จากตาราง ภาพประกอบที่เหมาะสมที่สุดในการนำไปใช้ในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวก คือ ภาพถ่ายและภาพลายเส้น

ตารางที่ 4.40 สรุปการวิเคราะห์ระบบกริดที่เหมาะสม

	6.ระบบกริดที่เหมาะสมในการนำมาใช้ในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม			
	แมนูสคริปต์ กริด (Manuscript- Grid)	คอมลัมน์ กริด (Column- Grid)	โมดูลาร์ กริด (Modular Grid)	ไฮราร์ชี คิล กริด Hietrarchical Grid
				
Mean	1	2	3	3

สรุปผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์จากตาราง ระบบกริดที่เหมาะสมที่สุดในการนำไปใช้ในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวก คือ กริดแบบโมดูลาร์ และไฮราซิกกริด

4.6 สรุปผลสู่กระบวนการออกแบบ

รายละเอียดของชุมชนบางนกแขวกจังหวัดสมุทรสงคราม

ย้อนกลับไปเมื่อหลายสิบปีก่อน "ตลาดบางนกแขวก" เป็นแหล่งการค้าที่คึกคัก เพราะเป็นตลาดริมแม่น้ำที่เชื่อมตั้งแต่คลองดำเนินสะดวกกับคลองแม่กลอง เมื่อสมัยที่ยังไม่มีถนนมักจะมีพ่อค้าแม่ค้ามาจอดเรือตั้งแต่ฟ้ายังไม่สว่าง และผู้คนก็เริ่มทยอยออกมาจับจ่ายซื้อสินค้าทั้งของควา ของหวาน ของสด ของแห้ง ที่มีให้เลือกสรรกันตามแต่ใจอยาก แต่สินค้าหลักๆ คือ น้ำตาล มะพร้าว มะม่วง พืชผักต่างๆ โดยจะเปิดขายกันทุกๆ วัน แรมขึ้น 2 ค่ำ 7 ค่ำ และ 12 ค่ำ ตั้งแต่เวลา 06.00 – 12.00 น. แต่เมื่อเริ่มมีถนนตัดผ่าน ความคึกคักเหล่านั้นก็เริ่มเลือนหายไป กลายเป็นความทรงจำสีจางๆ ให้คนแก่คนเฒ่าได้สัมผัสและคิดถึง

แม้ว่าปัจจุบันวิถีชีวิตแบบยังอดีตก็ยังคงอยู่ แต่อาจจะไม่ทุกชุมชนด้วยผู้คนเหมือนเมื่อก่อน วันวาน ซึ่งสินค้าส่วนใหญ่ก็ไม่ได้ผิดแปลกไปจากเมื่อครั้งแต่เก่าก่อนมากมายนัก เรือแจวของชาวบ้านยังคงนำผัก ผลไม้ ดอกไม้ และอาหาร เช่น ผัดไทยกุ้งสด (ที่มีกุ้งตัวโต) ก๋วยจั๊บ ก๋วยเตี๋ยว ข้าวแกง ขนมหวาน กาแฟโบราณ ออกมาขายให้กับลูกค้าอยู่เสมอ โดยจะเปิดขายกันทุกวันเสาร์ – อาทิตย์ ตั้งแต่ 08.00 น. ไปจนถึงเย็นย่ำ

วิถีชีวิตของคนบางนกแขวก ยังคงสงบ เรียบง่าย และชุ่มฉ่ำหัวใจ เหมาะสำหรับคนที่ต้องการไปพักผ่อนในวันหยุดอันแสนสบายๆ สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ อาสนวิหารพระแม่บังเกิด วัดปรกโพธิ์ ค่ายบางกุ้ง วัดเจริญสุขาราม ตลาดน้ำบางนกแขวก ล่องเรือชมสองฝั่งแม่น้ำท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านบางพลับ เป็นต้น

จุดเด่นของตลาดบางนกแขวกคือเป็นตลาดที่แสดงถึงวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ในวันวาน วิถีวิถีที่สืบทอดมาจากริมแม่น้ำแม่กลอง และความเรียบง่ายที่แฝงตัวอยู่ในธรรมชาติ สองฝั่งคลอง และสูตรอาหารแบบโบราณที่หารับประทานได้ยากเพราะมีเฉพาะที่บางนกแขวกที่เดียว

ตารางที่ 4.41 สรุปเส้นทางการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก

เส้นทาง	ประเภทการท่องเที่ยวใน ชุมชนบางนกแขวก	สถานที่ท่องเที่ยว
1	การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์	1.1 วัดโพธิ์งาม โบสถ์ปรกโพธิ์ unseen Thailand 1.2 วัดเจริญสุขาราม หลวงพ่อโต 1.3 อนุสรณ์สถานลูกระเบิด ประตุน้ำบางนกแขวก 1.4 ค่ายบางกุ้ง อยู่บริเวณเดียวกับโบสถ์ปรกโพธิ์ ที่ตั้งค่าย สมเด็จพระเจ้าตากสิน 1.5 อาสนพระแม่บังเกิด โบสถ์คริส สถาปัตยกรรมแบบโกธิค 1.6 ศาลเจ้าพ่อปู่ อยู่ก่อนทางเข้าตลาดบางนกแขวก
2	การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชุมชน	2.1 เรียนรู้ความพอเพียง ณ ศูนย์การเรียนรู้การเกษตรบ้านบาง พลับ 2.2 ล่องเรือชมสวน ชมวิถีชีวิตริมฝั่งคลอง ชมต้นไม้ในวรรณคดี ต้นมะม่วงหาวมะนาวโห่ 2.3 ตกกุ้งกลางแม่น้ำแม่กลอง 2.4 ลงเล่นน้ำคลอง บริเวณตลาดบางนกแขวก 2.5 ตรอกโรงฝิ่น เป็นโรงฝิ่นเก่า บริเวณทางเข้าตลาดบางน แขวก
3	การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเพณี และของพื้นถิ่น	3.1 ตักบาตรขนมครก 3.2 ลอยกระทงกะลา กาบกล้วย 3.3 เทศกาลลั่นจี่ 3.4 ไหว้ศาลเจ้าพ่อ ตรุษจีน
4	การท่องเที่ยวภูมิปัญญาและของ พื้นถิ่น	4.1 บริเวณตลาดบางนกแขวก 4.2 บริเวณริมน้ำวัดเจริญสุขาราม

แนวทางการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก

นำผลสรุปที่ได้จากการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวให้กับ
ชุมชนบางนกแขวก

Concept : Sense Of Place

Concept หมายถึง การได้แบ่งปันความรู้สึกที่อบอุ่นและเป็นมิตรให้กันและกัน เนื่องจากชุมชนบางนกรวมกันเป็นชุมชนโบราณที่ยังคงความเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิม ความมีน้ำใจและการช่วยเหลือกันในชุมชนเป็นจุดเด่นที่สำคัญ การแบ่งปันความสุขให้แก่ผู้คนที่ได้เข้ามาสัมผัสและเข้ามาเยือน ณ สถานที่แห่งนี้ ให้ได้เรียนรู้กิจกรรมที่แตกต่าง และได้สัมผัสถึงวิถีชีวิตของชุมชนอย่างแท้จริง

Theme

การรับรู้และสัมผัสจากการจดบันทึกเรื่องราว เปรียบเหมือนบางนกรวมกันหรือศิลปะชิ้นหนึ่งที่มีหลากหลายลีลา ชวนให้ผู้คนอยากเข้ามาสัมผัสความสงบ เพื่อก่อเกิดพลังภายในจิตใจ

Target Group

กลุ่มเป้าหมายหลัก : วัยทำงานตอนต้น อายุระหว่าง 25 – 35 ปี ขึ้นชอบความทันสมัยและใช้เวลาว่างไปกับการพักผ่อนในวันหยุด ซึ่งหมายถึงการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวบางนกรวมกันให้ดูร่วมสมัยนิยม (Classic) ผสมผสานกันระหว่างความเป็นคนทันสมัย และความชื่นชอบความเป็นส่วนตัวที่ไม่เหมือนใคร ซึ่งกลุ่มเป้าหมายมีความชื่นชอบใช้เวลาว่างในการเล่นอินเตอร์เน็ตและชมภาพยนตร์ และต้องการหลีกเลี่ยงความวุ่นวายจากสังคมเมือง แต่ต้องการความสะดวกสบายไปพร้อมกัน ดังนั้นการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนบางนกรวมกันนั้น ต้องผสมระหว่างความคลาสสิก และความทันสมัยอยู่ร่วมกันเพื่อสร้างแรงดึงดูดให้แก่กลุ่มเป้าหมายหลัก

4.7 ผลการออกแบบ

Layout Design 1 : The self-guided tour pamphlets of Bang-Nok-Kwagk Community

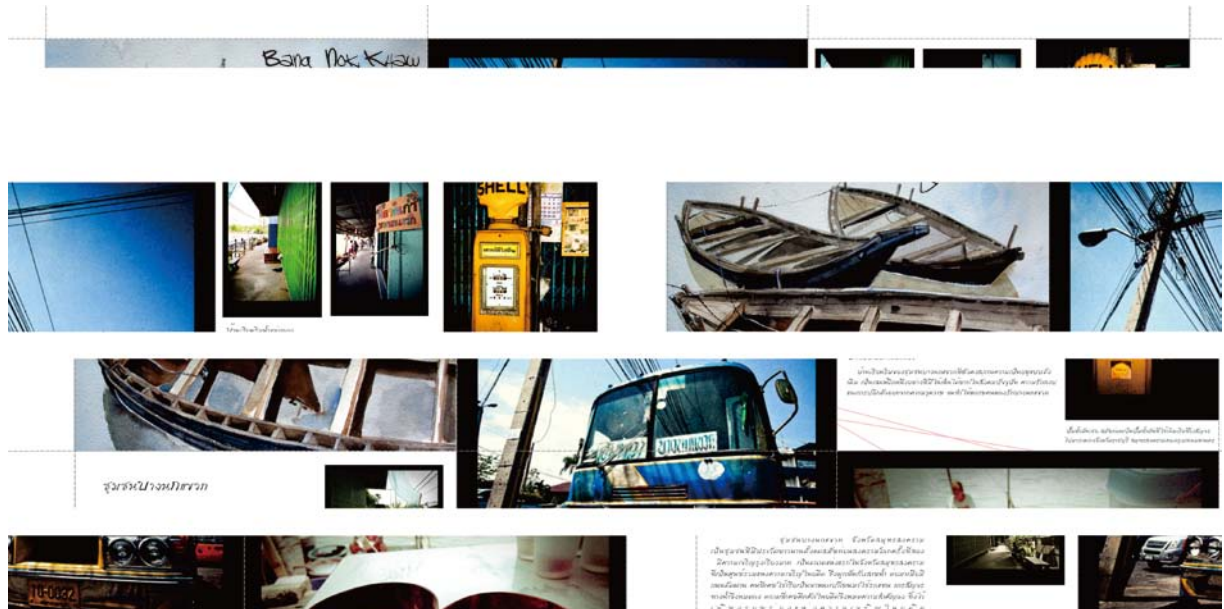

ภาพที่ 4.1 รูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองแบบที่ 1 ด้านหน้า

ภาพที่ 4.2 รูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองแบบที่ 1 ด้านหลัง

Layout Design 2 : The self-guided tour pamphlets of Bang-Nok-Kwagk Community

ภาพที่ 4.3 รูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองแบบที่ 2 ด้านหน้า

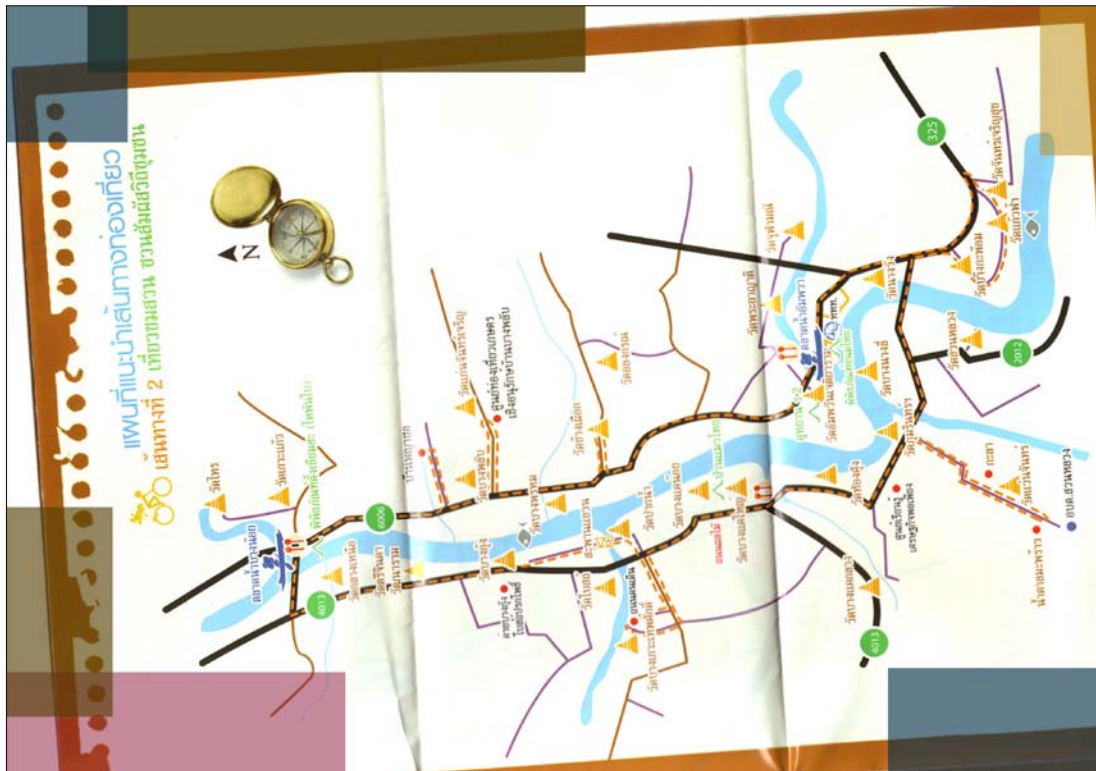

ภาพที่ 4.4 รูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองแบบที่ 2 ด้านหลัง

Layout Design 3 : The self-guided tour pamphlets of Bang-Nok-Kwagk Community

ภาพที่ 4.5 รูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองแบบที่ 3 ด้านหน้า

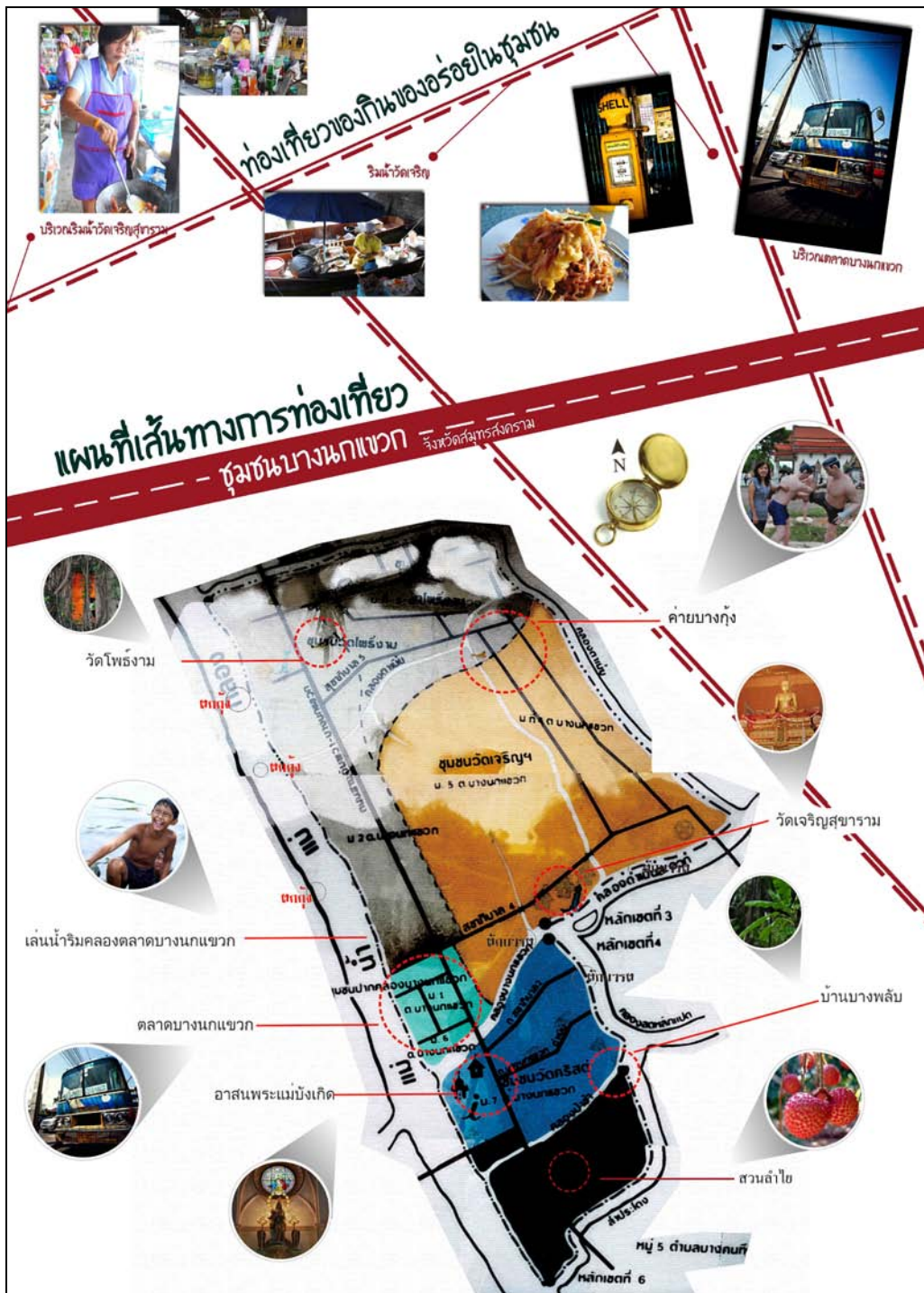

ภาพที่ 4.6 รูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองแบบที่ 3 ด้านหลัง

Layout Design 4 : The self-guided tour pamphlets of Bang-Nok-Kwagk Community

ภาพที่ 4.7 รูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองแบบที่ 4 ด้านหน้า

ภาพที่ 4.8 รูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองแบบที่ 4 ด้านหลัง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

5.1 สรุปผลการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่องการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม มุ่งเน้นถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อสถานที่ท่องเที่ยวเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวและชุมชน เพื่อรักษาวิถีชีวิตของชุมชนอย่างยั่งยืน อันจะนำไปสู่ประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม 2. เพื่อศึกษาระดับความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม 3. เพื่อหาแนวทางการออกแบบคู่มือท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม 4. เพื่อสร้างคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม ที่อยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยว เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

เครื่องมือการวิจัยและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ข้อมูลคือ การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างแก่คนในชุมชน และการใช้แบบสอบถาม โดยการแบ่งผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เชี่ยวชาญจากการคัดสรรและเข้าใจในชุมชนเป็นอย่างดี ผู้ให้ข้อมูลคือคนในชุมชนจำนวน 5 ท่าน แบ่งเป็นผู้นำชุมชน 2 ท่าน ศูนย์ราชการด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม 2 ท่าน และคนที่อาศัยอยู่ในชุมชน 1 ท่าน ช่วยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก และสิ่งที่ต้องการจะนำเสนอในคู่มือการท่องเที่ยว รวมทั้งใช้แบบสอบถามเพื่อสอบถามความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบคู่มือการท่องเที่ยว และภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยปรากฏว่าความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวใน

ชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม คือ นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจต่อเส้นทางการท่องเที่ยว ในตำบลบางนกแขวก เพื่อศึกษาหาความรู้ทางด้านวิถีชีวิตชุมชนเชิงประวัติศาสตร์โดยใช้กิจกรรม ทางการท่องเที่ยวเป็นตัวช่วยเสริม ทั้งด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของคนในชุมชน ทางด้าน เกษตรกรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในหลากหลายแง่มุม ส่วนรูปแบบคู่มือทางการท่องเที่ยวของ ชุมชนบางนกแขวกนั้น จะต้องคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยการนำเสนอเรื่องราวมาจาก วิถีชีวิตของคนในชุมชนในรูปแบบการเล่าเรื่องแบบนิยาย และการใช้ภาพประกอบแบบภาพวาด ลายเส้น ภาพสีน้ำเพื่อให้เกิดความรู้สึกสบายๆเมื่อได้มาพักผ่อน ลักษณะการจัดวางรูปภาพและ ตัวอักษร ควรมีลักษณะผสมผสานกัน มีภาพเล็กประกอบกับภาพใหญ่ ขนาดที่เหมาะสมสำหรับ คู่มือการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกคือ ขนาด A5 หรือพ็อกเก็ตบุ๊ก เพื่อให้สะดวกต่อการ พกพาง่าย เนื้อหาด้านในต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยวที่แสดงถึงการท่องเที่ยว ภายในชุมชน มีแผนที่ขนาดใหญ่ ดูชัดเจน แสดงสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ และคู่มือการท่องเที่ยว ต้องมีลักษณะเหมือนของฝากที่ทำให้ได้คิดถึงหรืออยากหวนกลับมาเยี่ยมเยือนอีกครั้งหนึ่ง ภาพลักษณ์ที่นักท่องเที่ยวนึกถึงมากที่สุดในการมาท่องเที่ยวที่ชุมชนบางนกแขวก คือการได้สัมผัส กับการพัฒนาที่แท้จริงของชุมชน (sense of place) ที่เกี่ยวเนื่องกับสายน้ำ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ศาสนา และวัฒนธรรมที่เป็นส่วนหล่อหลอมให้เกิดเป็นมิตรภาพ ความมีน้ำใจของคนในชุมชน ซึ่ง ถือเป็นเสน่ห์และเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนบางนกแขวกที่หาได้ยากยิ่งในสังคมปัจจุบัน

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถปรากฏว่า ชุมชนบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัด สมุทรสงคราม เป็นชุมชนที่มีประวัติยาวนานตั้งแต่สมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง มีความ เจริญรุ่งเรืองมาก เป็นตลาดแห่งแรกในจังหวัดสมุทรสงครามที่เป็นศูนย์รวมแห่งความเจริญในอดีต ซึ่งผูกพันกับสายน้ำ ต่อมาเมื่อมีถนนตัดผ่าน คนที่เคยใช้เรือเป็นพาหนะเปลี่ยนมาใช้รถยนต์ การ สัฏฐางานน้ำจึงหมดลง ตลาดที่เคยคึกคักในอดีตจึงหมดความสำคัญลง ทิ้งไว้เพียงรอยร่องแห่ง ความเจริญในอดีต ในปัจจุบันบางนกแขวกเป็นสถานที่เที่ยวสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีตลาดเก่า ร้อยปี เป็นเรือนแถวริมน้ำปากคลองบางนกแขวก มีสถานที่สำคัญหลายอย่าง เช่น โบสถ์แม่พระ บั้งเกิด, วัดเจริญสุขาราม, วัดบางกุ้ง เป็นต้น ชุมชนบริเวณนี้มีอาชีพเป็นชาวสวน ชาวประมง และ ค้าขาย คนส่วนใหญ่ในชุมชนบางนกแขวกมีเชื้อสายเป็นคนจีน จึงมีวิถีชีวิต และประเพณีมาอย่าง แบบที่สืบสานต่อกันมา

สรุปผลตามวัตถุประสงค์งานวิจัยข้อ 1. เพื่อรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงครามจากผลการวิจัยสามารถแบ่งเส้นทาง การท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกออกเป็น 4 เส้นทาง ได้แก่ 1)เส้นทางกาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ 2)เส้นทางกาการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชุมชน 3)เส้นทางกาการท่องเที่ยวเชิง ภูมิปัญญาและของพื้นถิ่น 4) เส้นทางกาการท่องเที่ยวเชิงประเพณีและเทศกาล โครงสร้างของชุมชนบางนกแขวกนั้น แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะที่ชัดเจน คือ 1)ชุมชนชาวสวน เป็นกลุ่มชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานกระจายตัวอยู่ทั่วไปในบริเวณที่ห่างออกไปจากปากคลองบางนกแขวก ส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพในการทำสวนผลไม้ โดยกาใช้ประโยชน์จากโครงข่ายของคลองต่างๆ ที่ไหลผ่านยังพื้นที่ของตนอย่างเป็นระบบได้อย่างดียิ่ง ซึ่งจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์คาดว่าเป็นกลุ่มชุมชนเริ่มแรกในการตั้งถิ่นฐานของพื้นที่ โดยมีความสัมพันธ์กับการก่อสร้างวัดมาแต่เดิม 2) ชุมชนริมน้ำ เป็นกลุ่มชุมชนที่มีการตั้งถิ่นฐานขึ้นมาพร้อมๆ กับตลาดน้ำบริเวณปากคลองอัมพวา โดยส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพเพื่อการค้าขายเป็นหลัก สังกตได้จากป้ายชื่อร้านค้าต่างๆ แบบโบราณที่ยังคงมีให้พบเห็นบ้างในบางหลัง ถึงแม้ว่าในปัจจุบันอาคารร้านค้าต่างๆ เหล่านี้ได้เปลี่ยนสภาพมาเป็นอาคารบ้านพักอาศัยทั่วไป ทั้งนี้ชุมชนร้านค้าริมคลองที่เกิดขึ้นในลักษณะนี้นับได้ว่าเป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์ทางการตั้งถิ่นฐานเช่นชุมชนริมน้ำดั้งเดิมในภาคกลางของประเทศไทย

ตารางที่ 5.1 เส้นทางที่นำมาใช้ในคู่มือการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก

เส้นทาง	ประเภทการท่องเที่ยวใน ชุมชนบางนกแขวก	สถานที่ท่องเที่ยว
1	การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์	1.1 วัดโพธิ์งาม โบสถ์ปรกโพธิ์ unseen Thailand 1.2 วัดเจริญสุขาราม หลวงพ่อโต 1.3 อนุสรณ์สถานลูกระเบิด ประตุน้ำบางนกแขวก 1.4 ค่ายบางกุ้ง อยู่บริเวณเดียวกับโบสถ์ปรกโพธิ์ ที่ตั้งค่าย สมเด็จพระเจ้าตากสิน 1.5 อาสนพระแม่บังเกิด โบสถ์คริส สถาปัตยกรรมแบบโกธิค 1.6 ศาลเจ้าพ่อปู่ อยู่ก่อนทางเข้าตลาดบางนกแขวก
2	การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชุมชน	2.1 เรียนรู้ความพอเพียง ณ ศูนย์การเรียนรู้การเกษตรบ้านบาง พลับ 2.2 ล่องเรือชมสวน ชมวิถีชีวิตริมฝั่งคลอง ชมต้นไม้ในวรรณคดี ต้นมะม่วงหาวมะนาวโห่ 2.3 ตกกุ้งกลางแม่น้ำแม่กลอง 2.4 ลงเล่นน้ำคลอง บริเวณตลาดบางนกแขวก 2.5 ตรอกโรงฝิ่น เป็นโรงฝิ่นเก่า บริเวณทางเข้าตลาดบางน แขวก
3	การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเพณี และของพื้นถิ่น	3.1 ตักบาตรขนมครก 3.2 ลอยกระทงกะลา กาบกล้วย 3.3 เทศกาลลั่นจี่ 3.4 ไหว้ศาลเจ้าพ่อ ตรุษจีน
4	การท่องเที่ยวภูมิปัญญาและของ พื้นถิ่น	4.1 บริเวณตลาดบางนกแขวก 4.2 บริเวณริมน้ำวัดเจริญสุขาราม

สรุปผลตามวัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ 2. เพื่อศึกษาระดับความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อ
แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม จากแบบสอบถาม ถ้ามักท่องเที่ยว
จำนวน 100 ชุด เพื่อสอบถาม แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจในชุมชนบางน

แขวง พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อคู่มือการท่องเที่ยว ในชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงครามซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

ระดับความสนใจของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวต้องการเส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวกมากที่สุด ภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกในสายตานักท่องเที่ยวสามารถสรุปเส้นทางการท่องเที่ยวเป็น 3 ลักษณะ ที่จะนำมาใช้ในการสร้างคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองให้กับชุมชนบางนกแขวก คือ 1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) 2) การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural & Traditional Tourism) 3) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism / Village Tourism) ภาพลักษณ์ที่นักท่องเที่ยวสนใจมากที่สุดคือการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และการได้สัมผัสกับวิถีชีวิตชุมชน ส่วนภาพลักษณ์ที่นักท่องเที่ยวถึงน้อยที่สุด คือภาพลักษณ์เชิงประเพณีและเทศกาล

ตารางที่ 5.2 สรุประดับความสนใจของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

แหล่งท่องเที่ยว		ค่าเฉลี่ย
เชิงประวัติศาสตร์	พิพิธภัณฑ์	3.36
	วัด	3.75
	ตลาดน้ำ	4.28
	ตลาดเก่าโบราณ	4.28
เชิงวิถีชีวิต	ล่องเรือชมหิ่งห้อย	4.46
	ล่องเรือชมสวน/วิถีชีวิต	4.04
	มิตรภาพของคนในชุมชน	4.03
	ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก	3.52
	ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	3.2
เชิงประเพณี/เทศกาล	ตักบาตรขนมครก	3.1
	ไหว้ศาลเจ้าพ่อ	3.09

พฤติกรรมในการเลือกรูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวกจากกลุ่มนักท่องเที่ยว ผลปรากฏว่า นักท่องเที่ยวต้องการเส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวกมากที่สุด รูปแบบของคู่มือทางการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกนั้น จะต้องคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นมากที่สุด โดยการนำเสนอเรื่องราวมาจากวิถีชีวิตของคนในชุมชนในรูปแบบการเล่าเรื่องให้หลากหลาย มีการจัดหน้าแบบนิตยสาร และการใช้ภาพประกอบแบบภาพวาดลายเส้น ภาพสีน้ำ เพื่อให้เกิดความรู้สึกสบายๆเมื่อได้มาพักผ่อน ลักษณะการจัดวางรูปภาพและตัวอักษร ควรมีลักษณะผสมผสานกัน มีภาพพร้อมข้อความ มีภาพเล็กประกอบกับภาพใหญ่ ขนาดที่เหมาะสมสำหรับคู่มือการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกคือ ขนาด A5 หรือพ็อกเก็ตบุ๊ก เพื่อให้สะดวกต่อการพกพาง่าย เนื้อหาด้านในต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยวที่แสดงถึงการท่องเที่ยวภายในชุมชน มีแผนที่ขนาดใหญ่ ชัดเจน แสดงสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ และคู่มือการท่องเที่ยว ควรมีลักษณะเหมือนของฝากที่เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ ที่ทำให้ได้คิดถึงหรือหวนกลับมาเยี่ยมเยือนอีกครั้งหนึ่ง

ตารางที่ 5.3 สรุปรูปแบบความต้องการของนักท่องเที่ยวด้านคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก

รูปแบบ		ค่าเฉลี่ย
ประเภทของหนังสือ	นิตยสาร	4.06
	หนังสือพิมพ์	3.56
	หนังสือการ์ตูน	3.91
	หนังสือนวนิยาย	3.63
	หนังสือท่องเที่ยว	3.51
การจัดวางภาพประกอบ	ภาพเดี่ยวเต็มหน้า	3.77
	ภาพพร้อมข้อความ	4.2
	ภาพหลายภาพในหนึ่งหน้า	3.88
	ภาพขนาดเล็ก/ใหญ่	4.04
	วัตถุประสงค์ในการอ่าน	เพื่อพักผ่อน
	เพื่อความบันเทิง	4.15
	เพื่อหาความรู้	4.32
ขนาดที่เหมาะสม	ขนาด F4	2.95
	ขนาด A3	3.27
	ขนาด A5	4.39
ประโยชน์ใช้สอย	พกพาสะดวก	4.1
	แผนที่ขนาดใหญ่/ชัดเจน	4.52
	ลักษณะ 2 มิติ (pop up)	2.74
ประโยชน์ของหนังสือ	เป็นของฝาก	4.01
	เป็นสื่อการเรียน	3.64
	เป็นสื่อประชาสัมพันธ์	4.6
รูปแบบ	มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น	4.67
	มีความร่วมสมัย	4.42
	มีความเป็นไทย	4.51

สรุปผล ตามวัตถุประสงค์งานวิจัย สรุปผลข้อ 3. เพื่อหาแนวทางการออกแบบคู่มือท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม แนวทางการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองให้กับชุมชนบางนกแขวกสามารถสรุปได้ดังนี้ จากตารางผลการวิเคราะห์ส่วนประกอบในหนังสือคู่มือการท่องเที่ยว ผลปรากฏว่า 1.ส่วนประกอบของ คู่มือนำเที่ยวที่สำคัญ มีอยู่ 6 อย่าง ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ / แผนที่ / การเดินทาง / ภาพประกอบ / จุดเด่นหรือการแนะนำสิ่งสำคัญของสถานที่ / งบประมาณ,ค่าใช้จ่าย 2.ขนาดคู่มือการท่องเที่ยว ในส่วนของรูปทรง ควรเป็นรูปทรง สี่เหลี่ยมผืนผ้า การใช้รูปทรงมาตรฐาน ตามรูปทรงของกระดาษ A4 ทำให้ประหยัดต้นทุนในการ

แนวทางในการออกแบบ ผลการวิเคราะห์จากตาราง อารมณ์และบุคลิกภาพที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟฟิก 1.อารมณ์และบุคลิกภาพแบบ ที่ควรนำมาใช้ในการออกแบบ คือแบบคลาสสิก Classic ดูมีรสนิยม และดูเป็นธรรมชาติ Natural น่าประทับใจและเป็นกันเอง 2.กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมที่สุดในการนำมาสร้างภาพลักษณ์ให้กับชุมชนบางนกแขวก คือกิจกรรมทางธรรมชาติ เช่น ล่องเรือ ชมสวน และกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน 3.ควรมีภาพแสดงเส้นทางการท่องเที่ยวที่เข้าใจง่าย ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และเรื่องราวของสถานที่ท่องเที่ยว 4. การแบ่งสัดส่วนและเนื้อหาในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวก ควรมีสัดส่วนของภาพมากกว่าตัวอักษร 5.ขนาดตัวอักษรที่เหมาะสมที่สุดในการนำไปใช้ในการออกแบบ คือตัวอักษรขนาด 14 point 6.รูปแบบตัวอักษรที่เหมาะสมที่สุดในการนำไปใช้ในการออกแบบ คือ ตัวตลกแบบไม่มีหัว หรือมีหัวเป็นจอยหรือเชิง 7.ภาพประกอบที่เหมาะสมที่สุดในการนำไปใช้ในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยว คือ ภาพถ่ายและภาพลายเส้น 8.ระบบกริดที่เหมาะสมที่สุดในการนำไปใช้ในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวก คือ กริดแบบโมดูลาร์ และไฮราซิกริด ซึ่งมีผลสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่มีอายุระหว่าง 25-35 ปี และมีงานอดิเรกคือการเล่นอินเทอร์เน็ตและการชมภาพยนตร์ ดังนั้นจึงต้องสร้างคู่มือการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกให้สอดคล้องกับความสนใจของนักท่องเที่ยว และเหมาะสมกับวิถีชีวิตชุมชนแบบดั้งเดิม

สรุปผลตามวัตถุประสงค์งานวิจัย ข้อ 4. เพื่อสร้างคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม นำคู่มือการท่องเที่ยวที่ได้ออกแบบทั้ง 4 แบบไปทดลองใช้กับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม สรุปรูปแบบที่นักท่องเที่ยวเลือกหยิบมากที่สุด จากการทดลองนำไปวางไว้ที่จุดบริการนักท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม แบบที่

นักท่องเที่ยวนิยมมากที่สุดคือแบบที่ 2 และแบบที่ 4 ซึ่งนำมาจัดพิมพ์ทั้ง 2 แบบเพื่อเผยแพร่ให้กับนักท่องเที่ยงที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม

ทดสอบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยงที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม ผลปรากฏว่านักท่องเที่ยงมีความพอใจมากกับคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก และหลังจากมีคู่มือการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกแล้ว นักท่องเที่ยงรู้จักชุมชนบางนกแขวกเพิ่มขึ้น และจะกลับมาเที่ยวที่ชุมชนบางนกแขวกคิดเป็นร้อยละร้อย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอำนาจของการสื่อสารในยุคปัจจุบัน หากสามารถเข้าใจพฤติกรรมของนักท่องเที่ยงและดึงศักยภาพของชุมชนของตนเองออกมาโดยไม่ทำลายวิถีชีวิตและภูมิปัญญาพื้นถิ่นของตนเอง ชุมชนนั้นจะได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยง และเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคตที่ควรพิจารณามี 2 ข้อคือ

1. การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาหาความต้องการของนักท่องเที่ยง และแนวทางการสร้าง คู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม การศึกษาข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ และ ภาพลักษณ์ การท่องเที่ยว ที่อยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยงที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองให้กับชุมชนบางนกแขวก ซึ่งข้อมูลของชุมชนบางนกแขวกมีอยู่น้อยมาก และยังไม่มีการรวบรวมมาก่อน งานวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการรวบรวมข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ เส้นทาง การท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกโดยละเอียด ซึ่งหากมีการค้นคว้าในโอกาสต่อไป นักวิจัยน่าจะเสริมในประเด็นของการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว และการวางแผนการจัดการทางด้านการท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อเตรียมชุมชนพร้อม เพื่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไป

2. สำหรับแนวทางการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกนี้ เป็นเหมือนการเริ่มต้นจากการเข้าหาความต้องการของชุมชนเพื่อดูศักยภาพและความพร้อม และวิเคราะห์หาจุดเด่นที่จะสามารถนำมาสร้างภาพลักษณ์ให้แก่ชุมชนบางนกแขวก ซึ่งควรคิดร่วมกันระหว่างความต้องการของชุมชนกับความต้องการของนักท่องเที่ยงที่มา ซึ่งในงานวิจัยเล่มนี้ได้แสดงถึงการคิดร่วมกัน ควรเพิ่มสื่อด้านมัลติมีเดีย เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายที่สุดในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. สำนักงานภาคกลางเขต 1 (กาญจนบุรี).

พาเที่ยวเมืองแม่กลอง สมุทรสงคราม. [ม.ป.ท.: ม.ป.ป.]

จันทนา ทองประยูร. 2537. **การออกแบบและจัดหน้าสิ่งพิมพ์.** นนทบุรี :

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 10.

ทิพย์สุดา ปทุมานนท์. 2535. **การจัดองค์ประกอบและที่ว่าง.** กรุงเทพฯ : กราฟฟิคแอนด์พับ
บลิคเคชั่นส์. 53.

รุ่งนภา พรหมณ์วงศ์.2544.**การดำรงชาติพันธุ์ของชุมชนชาวจีนคาทอลิกผ่านพิธีกรรมศพ :**

กรณีศึกษาชุมชนคาทอลิกบ้านบางนกแขวกจังหวัดสมุทรสงคราม.วิทยานิพนธ์ศิลป
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขามานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

วัฒน์นะ จุฑะวิภาต. 2527. **การออกแบบ.** กรุงเทพฯ : สื่อสารมวลชน. 10.

วรรณศิลป์ พีรพันธ์และคณะ.2548.**แผนที่มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนอัมพวา จังหวัด**

สมุทรสงคราม. กรุงเทพฯ : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วนิดา บำรุงกิจ.2542.**การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : บนทางเลือกระหว่างการตลาดกับการ**

อนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชน กรณีศึกษาตลาดน้ำท่าคา ต.ท่าคา อ.อัมพวา จังหวัด

สมุทรสงคราม.วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต.คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

โครงการการทำแผนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติบริเวณดอนหอยหลอด.กันยายน

2539.คณะกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม.คณะสถาปัตยกรรม

ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จันทิมา อาษาพานิช.(2553. 9 และ 11 กรกฎาคม).สัมภาษณ์

ปราโมทย์ คำกลัด.(2553. 11 กรกฎาคม).สัมภาษณ์

สมเกียรติ พริ้งถาวร.(2553. 25 มิถุนายน).สัมภาษณ์

อรุณศิริ อ่องนาวา.(2553,15 มิถุนายน และ 9 กรกฎาคม).สัมภาษณ์

อังคณา พุ่มผกา ,ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานสมุทรสงคราม, 2553).สัมภาษณ์

ภาษาอังกฤษ

Dictionary of Education. New York: McGraw-Hill, 1973.

Klapper, Joseph T. *The Effect of Mass Communication*.New York: The Free Press,1960.

Rogers, Everett M and Floyd F. Shoemaker. *Communication of Innovations:*

A Cross-Cultural Approach. 2nd ed. New York: The Free Press, 1971

Runes, Dagobert D. *Dictionary of Philosophy*. New York: Littlefield, Adam, 1971.

Schramm, Wilbur. *Big Media, Little Media*. Beverly Hills Ca: Sage Publications, 1977.

เว็บไซต์

http://edtech.pn.psu.ac.th/lms/course/25/content/unit_3/WBI/wbi_10/lesson/product.html

<http://gotoknow.org/file/pavana/ภาพประกอบสิ่งพิมพ์.p>

www.maeklongtoday.com/tour/watjaruan.htm

th.wikipedia.org/wiki/อาสนวิหารแม่พระบังเกิด_บางนกแขวก

bangnookkeak.8m.net/map.html

ภาคผนวก

**แบบเตรียมสัมภาษณ์การทำการสัมภาษณ์กลุ่ม Focus Group ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนบาง
นกแขวก**

เรื่อง (ภาษาไทย) คู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

(ภาษาอังกฤษ) The self-guided tour pamphlets design of Bang-Nok-Kwagk Community in

SamutSongkram Provice

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาระดับความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม
3. เพื่อหาแนวทางการออกแบบคู่มือท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม
4. เพื่อสร้างคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการวิจัยเรื่องการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม แบบสัมภาษณ์ที่ท่านได้ให้ข้อมูลจะนำไปใช้ในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองให้กับชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนของท่าน ข้อมูลที่ท่านได้ให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการนำไปใช้ในการสร้างคู่มือท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม จึงขอขอบพระคุณ ณ โอกาสนี้ด้วย

(นางสาวดวงรัตน์ ต่านไถยนำ)

อาจารย์สาขาวิชาออกแบบกราฟิกและมัลติมีเดีย

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

แบบสัมภาษณ์การจัดกิจกรรม Focus Group ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนบางนกแขวก

แบบสัมภาษณ์ Focus Group การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนบางนกแขวก

สัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus Group) การท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก โดยการจัดกิจกรรม Focus Group สัมภาษณ์คนในพื้นที่ในชุมชนบางนกแขวกจังหวัดสมุทรสงครามที่มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนบางนกแขวกเป็นอย่างดี จำนวน 5 ท่าน โดยการสัมภาษณ์รวมเพื่อร่วมแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลในเรื่องการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก ดังนี้
ผู้นำชุมชนบางนกแขวก 2 ท่าน คนในชุมชน 1 ท่าน คนในสวนกลาง(ศูนย์ราชการ) 2 ท่าน

1. ให้ทุกท่านแนะนำตัว นักวิจัยแนะนำตัว
2. อธิบายการจัดกิจกรรม Focus group ให้ทุกท่านได้เข้าใจในวัตถุประสงค์ ในการจัดทำกิจกรรม Focus group ในครั้งนี้
3. ปัญหาของการท่องเที่ยวของพื้นที่ชุมชนบางนกแขวกคืออะไร
 - จำนวนคนมาเที่ยวน้อย
 - คนรู้จักเป็นจำนวนน้อย
 - สถานที่ท่องเที่ยวมีน้อย
 - คนในพื้นที่ขาดความร่วมมือ เป็นต้น
4. หากให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสน่ห์ของชุมชนบางนกแขวก ควรนำเสนอสิ่งใด
5. เกลักษณ์เฉพาะของชุมชนบางนกแขวกคืออะไร
6. ท่านเห็นด้วยหรือไม่หากจะมีการทำคู่มือการท่องเที่ยวให้กับชุมชนบางนกแขวก
7. แสดงความคิดเห็นต่อแหล่งท่องเที่ยวที่คิดว่าเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวมากที่สุด
8. สิ่งที่ท่านอยากจะทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้มากที่สุดในชุมชนบางนกแขวกคืออะไร
9. สถานที่ท่องเที่ยวใดที่คุณอยากจะทำนำเสนอมากที่สุดในชุมชนบางนกแขวก เพราะเหตุใด
10. เส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกสามารถแบ่งเป็นกี่ประเภท มีอะไรบ้าง
 - ประวัติศาสตร์
 - วิถีชีวิตชุมชน
 - เกษตรศาสตร์
11. ชุมชนบางนกแขวกมีประเพณี และเทศกาลใดที่สำคัญบ้าง
12. กิจกรรมการท่องเที่ยวใดที่คุณอยากส่งเสริมให้เกิดขึ้นมากที่สุดในชุมชนบางนกแขวก
13. แสดงความคิดเห็นว่าอยากส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อย่างไรมากที่สุด
14. ให้เรียงลำดับสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ในชุมชนบางนกแขวก จากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด
 - พิพิธภัณฑ์ตั้งเขียมสะ (บ้านไผ่พันใบ) อ.บางคนที
 - วัดแก่นจันทร์เจริญ อ.บางคนที
 - วัดบางกุ้ง ค่ายบางกุ้ง อ.บางคนที

- อาสนวิหารแม่พระบังเกิด อ.บางคนที
 - ตลาดบางนกแขวก อ.บางคนที
 - อื่นๆ เป็นต้น
15. ตลาดบางนกแขวกมีจุดเด่นอย่างไรมากที่สุด อยากจะนำเสนอด้านใดมากที่สุด
 16. ในชุมชนบางนกแขวกมีผลิตภัณฑ์ใดที่น่าสนใจมากที่สุด เพราะเหตุใด
 17. ข้อเสนอแนะ อื่นๆ (ถ้ามี)

แบบสอบถามความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อคู่มือการท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก

เรื่อง (ภาษาไทย) คู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

(ภาษาอังกฤษ) The self-guided tour pamphlets design of Bang-Nok-Kwagk Community in SamutSongkram Provice

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาระดับความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม
3. เพื่อหาแนวทางการออกแบบคู่มือท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม
4. เพื่อสร้างคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการวิจัยเรื่องคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม แบบสอบถามที่ท่านตอบมาจะไม่กระทบกระเทือน ต่อหน้าที่การงานต่อท่านแต่อย่างใด โดยท่านไม่ต้องลงชื่อ ขอความกรุณาได้พิจารณาตอบแบบสอบถาม ตามสภาพความเป็นจริงเพื่อจะได้ นำข้อมูลที่ท่านตอบไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในโอกาสต่อไป จึงขอขอบพระคุณ ณ โอกาสนี้ด้วย

เกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยระดับความชื่นชอบและความเหมาะสม แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง มีลักษณะการใช้งานที่อยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง มีลักษณะการใช้งานที่อยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง มีลักษณะการใช้งานที่อยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง มีลักษณะการใช้งานที่อยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง มีลักษณะการใช้งานที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด

(นางสาวดวงรัตน์ ต่านไถยนำ)

อาจารย์สาขาวิชาออกแบบกราฟิกและมัลติมีเดีย

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

แบบสอบถาม

ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไป

โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านลงใบแบบสอบถามโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 18 ปี 18-21 ปี
 22-25 ปี 25ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

มัธยมศึกษา ปริญญาตรี
 ปริญญาโท สูงกว่าปริญญาโท

4. อาชีพ

นักเรียน/นักศึกษา รับราชการ
 รัฐวิสาหกิจ บริษัทเอกชน
 อื่นๆ (ระบุ).....

5. รายได้/เดือน

ต่ำกว่า 5,000 บาท 5,000-10,000 บาท
 10,000-15,000 บาท 15,000 บาทขึ้นไป

4. งานอดิเรกของท่านคือ ... (ตอบได้มากกว่า 1ข้อ)

[] เล่นอินเทอร์เน็ต [] เล่นกีฬา [] ซ้อมปิ้ง [] เลี้ยงสัตว์
[] อ่านนิตสาร [] สะสมสิ่งของ [] ชมภาพยนตร์ [] ปลูกต้นไม้
[] อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2. แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเลือกและความต้องการของผู้บริโภคต่อสิ่งพิมพ์

โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านลงใบแบบสอบถามโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็น ของท่าน

ลำดับ	วัตถุประสงค์	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1.	ประเภทหนังสือที่ท่านชื่นชอบและสนใจ					
	นิตยสาร					
	หนังสือพิมพ์					
	หนังสือการ์ตูน					
	หนังสือนิยาย/นวนิยาย					
	หนังสือแนะนำเที่ยว					
2.	ท่านชอบการจัดวางรูปภาพประกอบคู่มือแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในรูปแบบใดมากที่สุด					
	ภาพเดี่ยวเต็มหน้ากระดาษ					
	รูปภาพพร้อมข้อความบรรยาย					
	มีการนำเสนอหลากหลายรูปภาพใน 1 หน้ากระดาษ					
	มีภาพขนาดใหญ่และเล็กประกอบกัน					
3.	วัตถุประสงค์ในการเลือกอ่านหนังสือของท่าน					
	เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ					
	เพื่อหาความบันเทิง					
	เพื่อหาความรู้และข่าวสารต่างๆ					
4.	ท่านคิดว่าหนังสือขนาดใดที่เหมาะสมกับการพกพา					
	กระดาษข้อสอบ(F4 8.5'x14')					
	วารสาร-นิตยสาร(A4 8.25'x11.75')					
	พ็อกเก็ตบุ๊ก(A5 8.25'x5.7')					

ลำดับ	วัตถุประสงค์	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
5.	ประโยชน์ในการใช้สอย					
	พกพาสะดวก					
	มีพื้นที่ขนาดใหญ่และชัดเจน					
	มีลักษณะเป็น 3 มิติ POP-UP					
6.	ท่านคิดว่าหนังสือน่าเที่ยวมีประโยชน์อย่างไร					
	เป็นของฝาก/ที่ระลึก					
	เป็นสื่อการเรียนรู้การสอน					
	ประชาสัมพันธ์/แนะนำการท่องเที่ยว					
7.	ท่านคิดว่าหนังสือคู่มือการท่องเที่ยวที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร					
	มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น					
	มีความร่วมสมัย					
	คงความเป็นไทย					
8.	ถ้ากล่าวถึงสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงครามท่านนึกถึงอะไร					
	ตลาดน้ำอัมพวา					
	ตลาดเก่าโบราณ					
	ล่องเรือชมหิ่งห้อย					
	ล่องเรือชมสวนและวิถีชีวิตชุมชน					
	มิตรภาพของคนในชุมชน					
	สถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์					
	พิพิธภัณฑ์					
	ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก					
	ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร					
	งานประเพณี และเทศกาล					
	อื่นๆ.....					

ตอนที่ 3. แบบสอบถามเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก

โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านลงใบแบบสอบถามโดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็น ของท่าน

ลำดับ	วัตถุประสงค์	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
11.	ท่านชื่นชอบอะไรในตลาดเก่าบางนกแขวกมากที่สุด					
	อาหารการกิน					
	ผลิตภัณฑ์ในชุมชน					
	วิถีชีวิตชุมชน					
	มิตรภาพของผู้คน					
	บรรยากาศ ทิวทัศน์					
12.	ท่านชอบกิจกรรมใดในการท่องเที่ยวมากที่สุด					
	กิจกรรมทางธรรมชาติ เช่น ล่องเรือ ชมสวน					
	กิจกรรมการในวิถีชีวิตชุมชน เช่น ตกกุ้ง ทำสวน ทำอาหารสูตรโบราณ					
	กิจกรรมเพื่อสุขภาพ เช่น การนวด แขน้ำ สปา					
	กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เช่น ตักบาตรริมน้ำ , ล่องเรือไหว้เจ้าตฤษจีน					
	กิจกรรมผจญภัย เช่น ว่ายน้ำคลอง พายเรือ					
13.	วัตถุประสงค์ในการเลือกท่องเที่ยวของท่าน					
	เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ					
	เพื่อหาความบันเทิง					
	เพื่อหาความรู้และความแปลกใหม่					
14.	สถานที่ท่องเที่ยวที่ท่านสนใจมากที่สุดในชุมชนบางนกแขวก					
	ตลาดบางนกแขวก					
	วัดเจริญสุขาราม					
	วัดบางกุ้ง ค่ายบางกุ้ง					
	พิพิธภัณฑ์ตั้งเสมอะ (บ้านไหพันใบ)					
	อาสนวิหารแม่พระบังเกิด					

15. ท่านรู้จักตลาดเก่าบางนกแขวกหรือไม่

ไม่รู้จัก รู้จัก

16. ความถี่ในการท่องเที่ยวภายในตลาดเก่าบางนกแขวกต่อเดือน

น้อยกว่า 1 ครั้ง 1 ครั้ง

2 ครั้ง มากกว่า 2 ครั้ง

17. ท่านคิดว่า หากมีคู่มือการท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก จะสะดวกต่อการมาท่องเที่ยวของท่านหรือไม่

สะดวกมาก ไม่สะดวก

18. ท่านคิดว่า หากท่านรู้จักชุมชนบางนกแขวกมากขึ้นจากคู่มือแนะนำการท่องเที่ยว ท่านจะมาท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงครามมากขึ้นหรือไม่

มา ไม่มา

**การออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม โดยผู้เชี่ยวชาญ
ทางการออกแบบกราฟิก (Graphic Design)**

เรื่อง (ภาษาไทย) คู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

(ภาษาอังกฤษ) The self-guided tour pamphlets design of Bang-Nok-Kwagk Community in
SamutSongkram Provice

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาระดับความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม
3. เพื่อหาแนวทางการออกแบบคู่มือท่องเที่ยวให้แก่ชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม
4. เพื่อสร้างคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการวิจัยเรื่องคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม แบบสอบถามที่ท่านตอบมาจะมีประโยชน์อย่างมากเพื่อใช้ในการหาแนวทางการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

ชุมชนบางนกแขวกเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ริมน้ำแม่กลองอยู่ในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม อาชีพโดยส่วนใหญ่ของคนในชุมชนเป็นชาวสวน สมัยก่อนบริเวณนี้เป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำที่สำคัญระหว่างจังหวัดราชบุรี เพื่อเข้าสู่จังหวัดสมุทรสงคราม ปัจจุบันทางเทศบาลบางนกแขวกและจังหวัดสมุทรสงครามได้ส่งเสริมให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ ตลาดน้ำบางนกแขวก อาสนวิหารพระแม่บังเกิด วัดปรกโพธิ์ ค่ายบางกุ้ง วัดเจริญสุขาราม ตลาดน้ำบางนกแขวก ล่องเรือชมสองฝั่งแม่น้ำ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านบางพลับ เป็นต้น

เกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยระดับความชื่นชอบและความเหมาะสม แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง มีลักษณะการใช้งานที่อยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง มีลักษณะการใช้งานที่อยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง มีลักษณะการใช้งานที่อยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง มีลักษณะการใช้งานที่อยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง มีลักษณะการใช้งานที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด

(นางสาวดวงรัตน์ ด่านไธยนา)

อาจารย์สาขาวิชาออกแบบกราฟิกและมัลติมีเดีย

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

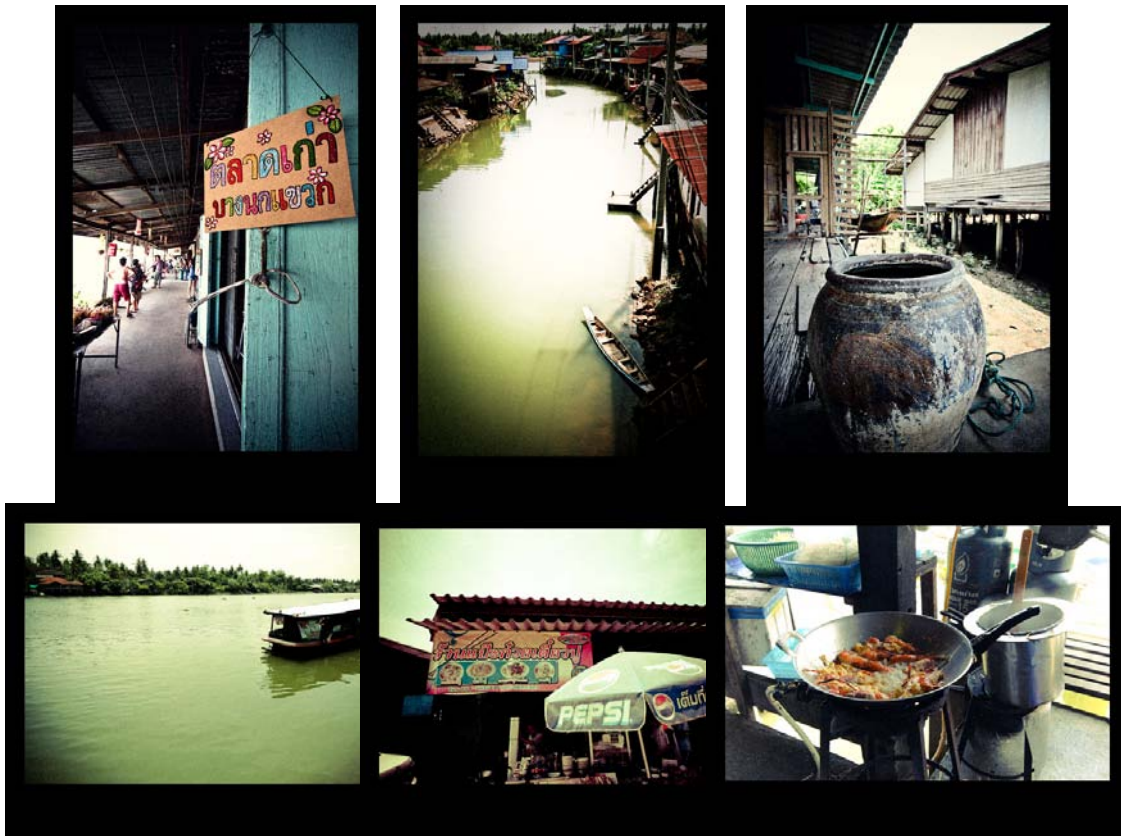
รายละเอียดของชุมชนบางนกแขวกจังหวัดสมุทรสงคราม

ย้อนกลับไปเมื่อหลายสิบปีก่อน "ตลาดบางนกแขวก" เป็นแหล่งการค้าที่คึกคัก เพราะเป็นตลาดริมแม่น้ำที่เชื่อมตั้งแต่คลองดำเนินสะดวกกับคลองแม่กลอง เมื่อสมัยที่ยังไม่มีถนนมักจะมีพ่อค้าแม่ค้ามาจอดเรือตั้งแต่ฟ้ายังไม่สว่าง และผู้คนก็เริ่มทยอยออกมาจับจ่ายซื้อสินค้าทั้งของควา ของหวาน ของสด ของแห้ง ที่มีให้เลือกสรรกันตามแต่ใจอยาก แต่สินค้าหลักๆ คือ น้ำตาลมะพร้าว มะม่วง พืชผักต่างๆ โดยจะเปิดขายกันทุกๆ วัน แรมขึ้น 2 ค่ำ 7 ค่ำ และ 12 ค่ำ ตั้งแต่เวลา 06.00 – 12.00 น. แต่เมื่อเริ่มมีถนนตัดผ่าน ความคึกคักเหล่านั้นก็เริ่มเลือนหายไปกลายเป็นความทรงจำสีจางๆ ให้คนแก่คนเฒ่าได้สัมผัสและคิดถึง

แม้ว่าปัจจุบันวิถีชีวิตแบบยังอดีตก็ยังคงอยู่ แต่อาจจะไม่ชุกชุมด้วยผู้คนเหมือนเมื่อครั้งวันวาน ซึ่งสินค้าส่วนใหญ่ก็ไม่ได้ผิดแปลกไปจากเมื่อครั้งแต่เก่าก่อนมากมายนัก เรือแจวของชาวบ้านยังคงนำผัก ผลไม้ ดอกไม้ และอาหาร เช่น ผัดไทยกุ้งสด (ที่มีกุ้งตัวโต) ก๋วยจั๊บ ก๋วยเตี๋ยว ข้าวแกง ขนมหวาน กาแฟโบราณ ออกมาขายให้กับลูกค้าอยู่เสมอ โดยจะเปิดขายกันทุกวันเสาร์ – อาทิตย์ ตั้งแต่ 08.00 น. ไปจนถึงเย็น

วิถีชีวิตของคนบางนกแขวก ยังคงสงบ เรียบง่าย และชุ่มฉ่ำหัวใจ เหมาะสำหรับคนที่ต้องการไปพักผ่อนในวันหยุดอันแสนสบายๆ ซึ่งการเดินทางไปสัมผัส "ตลาดบางนกแขวก" ก็สามารถไปได้ง่ายๆ เพราะห่างจากอุทยาน ร.2 อำเภออัมพวา เพียงแค่ 5 กิโลเมตรเท่านั้นเอง

สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ อาสนวิหารพระแม่บังเกิด วัดปรกโพธิ์ ค่ายบางกุ้ง วัดเจริญสุขาราม ตลาดน้ำบางนกแขวก ล่องเรือชมสองฝั่งแม่น้ำ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านบางพลับ เป็นต้น

แบบสอบถาม การประเมินผลการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านกราฟิก (Graphic Design)

แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เรื่องการสื่อสารภาพลักษณ์ในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวกจังหวัดสมุทรสงคราม

ส่วนที่ 2 เรื่อง รูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

ส่วนที่ 1 เรื่องการสื่อสารบุคลิกภาพที่ใช้ในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

1. ท่านคิดว่าบุคลิกภาพในที่เหมาะสมที่สุดในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

	อารมณ์ ความรู้สึก และบุคลิกภาพ Mood & Tone	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1	ลำลอง (Casual) 1.1 เยาววัย (Young) 1.2 ฉูดฉาด (Flamboyant) 1.3 ร่าเริง (Merry) 1.4 สนุกสนาน (Enjoyable) 1.5 แจ่มแจ๋ง (Vivid)					
2	ทันสมัย (Modern) 2.1 สุภาพ (Polite) 2.2 มีเหตุมีผล (Rational) 2.3 พิถีพิถัน (Sharp) 2.4 ก้าวหน้า (Progressive) 2.5 ดูเป็นโลหะ (Metallic)					
3	ชวนฝัน (Romantic) 3.1 อ่อนโยน (Soft) 3.2 อ่อนหวาน (Sweet) 3.3 ดูเป็นคนช่างฝัน (Dreamy) 3.4 ใสไร้เดียงสา (Innocent) 3.5 มีเสน่ห์ (Charming)					
4	เป็นธรรมชาติ (Natural) 4.1 เป็นธรรมชาติ (Natural) 4.2 ราบรื่น (Tranquil)					

	<p>4.3 สนิทสนม (intimate)</p> <p>4.4 ประทับใจ (Simple and Appealing)</p> <p>4.5 มีความกรุณา (Generous)</p>					
5	<p>สะอิดสะเอ้ง (Elegant)</p> <p>5.1 ทำให้บริสุทธิ์ (Refined)</p> <p>5.2 อรชร (Graceful)</p> <p>5.3 ประณีต (Delicate)</p> <p>5.4 สมัยนิยม (Fashionable)</p> <p>5.5 ดูเป็นผู้หญิง (Feminine)</p>					
6	<p>เก๋ (Chic)</p> <p>6.1 มีสติ (Sober)</p> <p>6.2 สงบเสงี่ยม (Modest)</p> <p>6.3 เรียบง่าย (Simple)</p> <p>6.4 เจียบ (Quite)</p> <p>6.5 ละเอียด (Subtle)</p>					
7	<p>ได้รับความนิยม (Classic)</p> <p>7.1 เป็นแบบแผน (Traditional)</p> <p>7.2 ได้รับความนิยม (Classic)</p> <p>7.3 ดูเป็นผู้ใหญ่ (Mature)</p> <p>7.4 ดูมีรสนิยม (Tasteful)</p> <p>7.5 ลึกซึ้ง (Heavy and Deep)</p>					
8	<p>โอ้อ่า (Dandy)</p> <p>8.1 สงบเสงี่ยม (Placid)</p> <p>8.2 ดูมีเล่ห์เหลี่ยม (Sophisticated)</p> <p>8.3 ไว้ใจได้ (Reliable)</p> <p>8.4 สง่างาม (Dignified)</p> <p>8.5 มีสาระ (Substantial)</p>					

2. ท่านคิดว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวใดที่เหมาะสมที่สุดในการนำมาสร้างภาพลักษณ์ให้กับชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

	กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1	กิจกรรมทางธรรมชาติ เช่น ล่องเรือ ชมสวน					
2	กิจกรรมการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน เช่น ตกกุ้ง ทำอาหารสูตรโบราณ ทำสวน					
3	กิจกรรมเพื่อสุขภาพ เช่น นวดแผนโบราณ แช่น้ำ สปา					
4	กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เช่น ตักบาตรริมน้ำ ให้อาหารเจ้าตุษจิ้น					
5	กิจกรรมการผจญภัย เช่น ว่ายน้ำคลอง พายเรือ					

3. ท่านคิดว่าส่วนประกอบที่สำคัญในคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม ควรประกอบด้วยส่วนใดบ้าง

	ส่วนประกอบ	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1	ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และเรื่องราวของสถานที่ท่องเที่ยว					
2	เส้นทางการท่องเที่ยวที่เข้าใจง่าย สามารถเดินทางได้สะดวก					
3	งบประมาณ ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว					
4	มีแผนที่ แสดงตำแหน่งสถานที่ท่องเที่ยวที่ชัดเจน					
5	การเตือนภัยและการปฏิบัติตัวต่อสถานที่ท่องเที่ยว					

ส่วนที่ 2 เรื่อง รูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

1. การแบ่งสัดส่วนและเนื้อหาในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม ควรมีสัดส่วนอย่างไร

	การแบ่งสัดส่วนของเนื้อหา	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1	มีตัวอักษรอย่างเดียว					
2	มีภาพอย่างเดียว					
3	มีตัวอักษรและภาพเท่ากัน					
4	มีตัวอักษรมากกว่าภาพ					
5	มีภาพมากกว่าตัวอักษร					

2. ท่านคิดว่าตัวอักษรขนาดใดที่เหมาะสมที่สุดในการนำไปใช้เป็นตัวเนื้อความในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

	ขนาดตัวอักษรนำไปใช้ในส่วนของเนื้อหา	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1	10 พอยท์ ตัวอย่าง คู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวก					
2	12 พอยท์ ตัวอย่าง คู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวก					
3	14 พอยท์ ตัวอย่าง คู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวก					
4	16 พอยท์ ตัวอย่าง คู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวก					

3. ท่านคิดว่าตัวอักษรรูปแบบใดที่เหมาะสมที่สุดในการนำไปใช้ในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม

	รูปแบบตัวอักษร	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1	- ตัวหัวกลม กขคฅงจฉชฌญฎฐฑฒตดถนบป ผฝพฟภมยรลวศษหฬอฮฤ 12345678 กขคฅงจฉชฌญฎฐฑฒตดถนบป ผฝพฟภมยรลวศษหฬอฮฤ 12345678					
2	- ตัวตกแต่งแบบตัวมีหัว กขคฅงจฉชฌญฎฐฑฒตดถนบป ผฝพฟภมยรลวศษหฬอฮฤ 12345678 กขคฅงจฉชฌญฎฐฑฒตดถนบป ผฝพฟภมยรลวศษหฬอฮฤ 12345678					
3	- ตัวตกแต่งแบบไม่มีหัวหรือมีหัวเป็นจอยหรือเชิง กขคฅงจฉชฌญฎฐฑฒตดถนบป ผฝพฟภมยรลวศษหฬอฮฤ 12345678 กขคฅงจฉชฌญฎฐฑฒตดถนบป ผฝพฟภมยรลวศษหฬอฮฤ 12345678					

4	<p>-ตัวตักแต่งอาลักษณ์</p> <p>กษัตริย์ราชบัณฑิตยสถาน</p> <p>พพิพภมยรลวศษสทพอสฤ</p> <p>12345678</p> <p>กษัตริย์ราชบัณฑิตยสถาน</p> <p>พพิพภมยรลวศษสทพอสฤ</p> <p>12345678</p>					
5	<p>- ตัวลายมือ</p> <p>กษัตริย์ราชบัณฑิตยสถาน</p> <p>พพิพภมยรลวศษสทพอสฤ</p> <p>12345678</p> <p>กษัตริย์ราชบัณฑิตยสถาน</p> <p>พพิพภมยรลวศษสทพอสฤ</p> <p>12345678</p>					

4. ภาพประกอบที่เหมาะสมนำมาใช้ในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม คือแบบใด

	ประเภทภาพประกอบ	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1	<p>ภาพถ่าย</p> 					
2	<p>ภาพลายเส้นหรือภาพวาด</p> 					

3	ภาพกราฟิกสื่อความหมาย 					
---	--	--	--	--	--	--

5. ระบบกริดที่เหมาะสมในการนำมาใช้ในการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม คือกริดแบบใด

	ประเภทของกริด	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1	เมนูสคริปต์ กริด (Manuscript Grid) 					
2	คอลัมน์ กริด (Column Grid) 					
3	โมดูลาร์ กริด (Modular Grid) 					

	ประเภทของกริด	ระดับความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
4	ไฮราซีเคิล กริด (Hierarchical Grid) 					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ประวัตินักวิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นางสาวดวงรัตน์ ด่านไถยนำ
(ภาษาอังกฤษ) Ms. Duangrat Danthainum

หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก

สาขาวิชากราฟิกและมัลติมีเดีย

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

โทรศัพท์ 0-2160-1410 ต่อ 15

โทรสาร 0-2160-4444

E-mail address: be2bee@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

ระดับ	สาขา	สถาบัน
ปริญญาตรี	Fine art (Animation)	Faculty of Fine Art, Chiangmai University
ปริญญาโท	MFA Creative Art	Faculty of Fine and Applied Art, Chulalongkorn University

สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษแตกต่างจากวุฒិการศึกษาระบบสาขาวิชาการ
การออกแบบสื่อสร้างสรรค์เรขศิลป์ และสื่อสภาพแวดล้อม 3 มิติ

ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

ก. ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติและนานาชาติ

ตัวอย่างบทความวิจัย

- [1] **ดวงรัตน์ ด้านไทรย่นำ**, “การตัวอักษรไทย ในมุมมองนักออกแบบกราฟิกดีไซน์,” บทความวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ประจำปี 2552
- [2] **ดวงรัตน์ ด้านไทรย่นำ**, “พฤติกรรมผู้บริโภคต่อรูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จ.สมุทรสงคราม” บทความวิชาการวารสารงานวิจัยแห่งชาติ Research Expo ครั้งที่ 1 ประจำปี 2553
- [3] **ดวงรัตน์ ด้านไทรย่นำ**, “รูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองชุมชนบางนกแขวกจังหวัดสมุทรสงคราม” นำเสนอมผลงานวิชาการ,งานวิจัยแห่งชาติ Research Expo ครั้งที่ 1 ประจำปี 2553
- [4] **ดวงรัตน์ ด้านไทรย่นำ**, “การออกแบบเรขศิลป์เพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อมในเขตกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาบริเวณรอบเกาะรัตนโกสินทร์” ทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ประจำปี 2550
- [5] **ดวงรัตน์ ด้านไทรย่นำ**, “การศึกษาเรื่องพัฒนาการรูปแบบของตัวอักษรไทยในยุคสมัยต่างๆ” ทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ประจำปี 2551
- [6] **ดวงรัตน์ ด้านไทรย่นำ**, “แนวโน้มการเลือกใช้สีกับบุคคลิกภาพของกลุ่มวัยรุ่นไทย” ทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ประจำปี 2552
- [7] **ดวงรัตน์ ด้านไทรย่นำ**, “การสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ คู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองชุมชนบางนกแขวก จ.สมุทรสงคราม” ทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ประจำปี 2553

ข. สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ

การออกแบบสื่อสร้างสรรค์เพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์
สภาพแวดล้อม 3 มิติ และการถ่ายภาพ

ออกแบบสื่อ

ค. ภาระงานปัจจุบัน

อาจารย์ผู้สอนประจำสาขาออกแบบกราฟิกและมัลติมีเดีย